

JE LEVENSWEG HERVINDEN

geschreven door

Marleen Ramaker

Inhoud

Inleiding

1. Verschillende manieren van lijden
2. Mensen aan het woord
3. Lijden vraagt om erkenning
4. Persoonlijke verwerking
5. De betekenis die we voor elkaar kunnen hebben
6. Geloof en lijden
7. God vereenzelvigd Zich met lijden
8. Jezus: een Man van smarten
9. Jezus is de Weg
10. Met Jezus wandelen
11. Samen op weg
12. Leven met een open einde
13. Leren van David 1
14. Leren van David 2
15. Leren van Jeremia
16. Leren van Nehemia
17. Leren van Prediker
18. Leren van Job
19. Leren van Maleachi
20. Leren van Elia
21. Leren van Jona

Inleiding

Over omgaan met lijden, moeite en verdriet

Waarom nadenken over lijden, moeite en verdriet?

Er is geen leven zonder pijn. Verdriet hoort er - in welke vorm dan ook - bij. Wij zouden het liefst het lijden van ons afschudden, maar in onze wereld is dat niet mogelijk. Wij ervaren moeite en verdriet in veel vormen van onrecht en geweld. In periodes van onbegrip, eenzaamheid, verwarring, moeizame relaties en conflictsituaties. In verlieservaringen en periodes van intense verwarring en onzekerheid. We zijn allemaal vertrouwd met vormen van lijden in ons persoonlijk leven en in menselijke verhoudingen. Ook kunnen wij lijden aan sociale ongerechtigheid in de wereld of aan het gevoel dat we het leven moeten leven zonder zicht op de toekomst. Dit kan zo zwaar worden dat we liever niet meer leven. De levenslast weegt in dat geval zwaarder dan de wens om te leven.

De wereld lijdt. Hoe gaan wij ermee om? Proberen wij ons ervoor af te schermen of zoeken we naar betrokkenheid, naar wegen van troost, herstel en nieuwe hoop? Wat vraagt het van ons? Dit materiaal wil een eerlijke doordenking en doorleving stimuleren. Persoonlijk en waar mogelijk samen met anderen. Daarom zijn er suggesties en gespreksvragen aan toegevoegd.

Persoonlijke betrokkenheid

Aan dit kringmateriaal ging een boek vooraf: 'Je levensweg hervinden' geschreven door Marleen Ramaker. Zij en haar man Oswin verloren in 1996 hun zoon: na maandenlange vermissing bleek hij te zijn verdronken. Wat zij doormaakten in die periode van grote onzekerheid en daarna, inspireerde Marleen tot schrijven.

Daarin staat niet hun verhaal centraal maar de lessen die zij leerden tijdens en na deze diep ingrijpende gebeurtenis in hun leven. Deze bleken ook voor vele anderen van grote waarde: heel veel mensen worstelen met het hervinden van hun levensweg nadat hun iets ergs is overkomen. Marleen schreef erover: 'Verdriet en lijden werken heel ontwortelend in op wie je bent en op je plaats in de samenleving en op het waarom en hoe van het verder leven. Mijn man Oswin en ik weten dat de gevolgen van Gideons dood er zullen blijven: het afgebrokene, het gemis, de vragen en het verdriet over de achtergronden van zijn dood. Toch gaat ons leven verder. Het verdriet mag meer en meer deel gaan uitmaken van ons leven. Een leven dat zin heeft omdat God er waarde aan hecht en hierin niet afwezig is. De omschrijving 'Je levensweg hervinden' is een belofte dat verdriet, wanhoop en dood niet het laatste woord hebben.

Verder leven is mogelijk. Dat dit een lange weg van herstel is, is ook waar. Het blijft moeilijk. Daarom kunnen we het beste spreken over verder leven met breuklijnen of leven met littekens en pijnlijke herinneringen. Toch is dit verder leven méér dan overleven. Het is geen berusting, maar hervonden levensaanvaarding, inclusief opgelopen wonden.

Elkaar helpen

Je levensweg hervinden is iets heel persoonlijks. Tegelijkertijd kunnen in dit proces van herstel mensen voor elkaar van grote betekenis zijn. Hoe kunnen we elkaar méér nabij komen en hoe kunnen we leren troosten op een manier die recht doet aan wanhoop en hoop, aan verdriet en troost, aan gevoelens van eenzaamheid en verlangens naar nabijheid?

De ervaring is dat veel mensen onmacht ervaren in het meeleven met mensen die door moeite gebukt gaan. Daarom staan we stil bij verschillende aspecten van het lijden.

In hoofdstuk 1 geven we aandacht aan de vele vormen van verdriet. Lijden dat heel zichtbaar kan zijn, maar óók zo ‘verborgen’, waarbij het isolement zwaar drukt. Lijden in het klein en in het groot, maar toch... lijden!

In hoofdstuk 2 vertellen mensen iets over hun verdriet en moeite. De bedoeling hiervan is dat het méér inzicht en herkenning geeft in vormen van lijden.

In hoofdstuk 3 wordt benadrukt hoe belangrijk het is dat we lijden onder ogen willen zien, dat we het willen erkennen en voelen. Het vraagt een moedige en eerlijke houding, en dat is niet makkelijk wanneer we met onze gevoelens en omstandigheden overhoop liggen.

Het belang van persoonlijke verwerking en het hervinden van onze levensweg krijgt in hoofdstuk 4 aandacht. Het is een moeilijk proces van heroriëntatie en opnieuw leren leven.

In hoofdstuk 5 wordt stilgestaan bij de betekenis die we in dit alles voor elkaar kunnen hebben. De hoofdstukken 1 t/m 5 gaan dus vooral in op lijden in de brede zin van het woord. Het wil een aanzet geven om na te denken over verdriet en moeite. Hoe gaan we ermee om en hoe kunnen we er met elkaar eerlijk mee omgaan?

God en het lijden

In hoofdstuk 6 krijgt de moeilijke vraag aandacht welke plaats God in dit alles heeft. Waarom liet Hij moeilijke situaties toe, en waar is Hij wanneer je momenten van vertwijfeling kent?

Hoofdstuk 7-12 gaat daarna in op de centrale betekenis van Jezus, de zoon van God. Wat leren we van Hem die naar onze wereld afdaalde en zich niet aan lijden onttrok? Die ons juist wil helpen om tot nieuwe levensaanvaarding en vervulling te komen. Hoe ging Hij om met gebrokenheid en verdriet? En welke weg wijst Hij aan?

Vooraf deze hoofdstukken zijn belangrijk om te overdenken. Vooraf wanneer we worstelen met vragen en vertekende beelden van God en Zijn liefde voor ons.

Mensen

In deel 2, ‘Leren van mensen uit de Bijbel’ worden verschillende ‘leefsituaties met moeite’ belicht. Er wordt stilgestaan bij David, Jeremia, Nehemia, Prediker, Job, Maleachi, Habakuk, Elia en Jona, mensen van vlees en bloed waarin wij ons kunnen herkennen.

Pastorale teams

In het kader van bijvoorbeeld plaatselijke (kerkelijke) gemeenten is de vorming van pastorale teams geen overbodige luxe. Jezus verlangt ernaar dat we in Zijn gezindheid er willen zijn voor de ander. Ter oriëntatie worden in deel 3 enkele suggesties voor de opstart en uitbouw gegeven. Dit geldt ook de opzet van gespreksgroepen.

Een aanbevolen, aanvullende studie

In 'Leven in het heden met je verleden' wordt stapsgewijs ingegaan op vragen ten aanzien van het omgaan met ons verleden – levensaanvaarding – vertrouwen voor de toekomst – nieuwe levensvisie en de betekenis van het leven met God in dit alles.

Tekst: Marleen Ramaker
© 2006
St. Bijbel, Media & Samenleving

Hoofdstuk 1

Verschillende manieren van lijden

Lijden kan heel verschillend ervaren worden. Soms ondergaan we het aan den lijve en is het heel zichtbaar: een lichamelijke handicap of ziekte. Of een verkeersongeluk waarbij iemand die ons lief is omkomt. Voor iedereen is het duidelijk: er is sprake van moeite, verdriet en verlies. Ook bij plotselinge werkeloosheid is het voor de omgeving zichtbaar: er is sprake van moeite met de veranderde situatie. Het verlies van werk kan veel desoriëntatie en psychische problemen geven waaronder mensen lijden.

Verborgен verdriet

Er is ook vaak verborgen leed, zoals een groot verdriet over aangedaan leed, over onrecht, geweld en manipulerende invloeden. Een huwelijksrelatie kan naar buiten toe goed lijken maar één van de partners voelt zich in werkelijkheid onvrij, gebruikt en vernederd. Een verdriet dat vaak moeilijk gedeeld kan worden, en waarbij mensen in eenzaamheid tobben.

Ander verborgen, persoonlijk leed kan bestaan uit een voortdurend gevoel van onbegrip, ontkenning en eenzaamheid. Of depressiviteit wat bijvoorbeeld een geïsoleerd gevoel kan geven.

Die innerlijke gevoelens kunnen enorm beklemmen en levenslust en vreugde beknotten.

Dit geldt natuurlijk ook voor innerlijke conflicten waarbij mensen meer en meer vervreemden van zichzelf en hun omgeving.

Emotioneel lijden

Nood kan verband houden met allerlei psychische problemen. Een voorbeeld: wanneer iemand door omstandigheden niet geleerd heeft om in relatie met anderen te leven, kan er sprake zijn van contactarmoede, van onvermogen om contacten met anderen te leggen. Die innerlijke geremdheid kan als zo'n persoonlijke handicap worden ervaren, dat levensvreugde ver weg lijkt. Men lijdt dan aan eigen beperkingen, karakterproblemen en een sociale achterstand.

Een ander voorbeeld van lijden is het verdriet om een moeilijk verleden. Dit verleden is niet te herstellen, maar de handvatten om ermee om te gaan zijn vaak zo moeilijk te vinden.

Dit geldt ook voor het verder leven met een 'tekort', het leven met herinneringen aan kilte en afstandelijkheid, waarbij je bijvoorbeeld een warm nest gemist hebt, of opgegroeid bent in een 'half' nest omdat ouders uit elkaar zijn gegaan.

Lijden en gebrokenheid

Aan het begin van dit boek is het goed ons bewust te zijn dat lijden heel veelzijdig is en verband houdt met onze eigen gebrokenheid, met relaties die moeilijk kunnen verlopen, met omstandigheden waarom we niet gevraagd hebben, met kinderloosheid of met ziekte, dood en verlieservaringen, zoals het verlies van een partner door scheiding. Maar ook met het verlies van een ongeboren kind, of van een geliefde door de dood.

En is het verlies van mensen door de invloed van drugs, misdaad of bijvoorbeeld het 'spoorloos' zijn ook niet een groot verdriet, wat gepaard gaat met gevoelens van onmacht, onzekerheid en uitzichtloosheid?

Een groot verdriet is het verlies van iemand door zelfdoding, waarbij iemand niet te helpen was of iemand zijn of haar innerlijke nood verborgen heeft gehouden.

De verwarring en schuldgevoelens bij de nabestaanden is niet te onderschatten. Je ervaart dan ten diepste hoe kwetsbaar het leven is, en hoe begrensd we zijn in het er kunnen zijn voor de ander.

Eenzaamheid

Mensen kunnen intense eenzaamheid ervaren wanneer ze worstelen met een geheim, een verdriet en een last waarvan zij menen dat het niet gedeeld kan worden. Die eenzaamheid en dat innerlijke conflict is wellicht de grootste vorm van lijden. Hoe kunnen we in een klimaat van echtheid en kwetsbaarheid elkaar tegemoet komen om dat bastion van stilte af te breken en toch open te staan voor uitzicht? Voor contact, ontmoeting en gesprek? Ligt hierin niet een grote taak bij ons allemaal? Willen we echt leren bruggen bouwen? Ook naar de mensen die leed ervaren? En motiveert dat ons om daarom met eigen moeite en strijd goed te leren omgaan?

Volgens God horen het getroost worden en het troosten bij elkaar. Paulus schrijft in 2 Korinthe 1:4 dat de God van vertroosting en de barmhartige Vader ons wil troosten *'zodat wij hen kunnen troosten die in allerlei verdrukking zijn, met de vertroosting waarmee wij zelf door God getroost worden.'*

Eerlijk kijken naar onszelf

Het kan goed zijn om voor onszelf na te gaan waarin wij lijden hebben ervaren of nu ervaren. Om eens na te denken op welke terreinen wij moeite beleven. Willen we verdriet en moeite erkennen en een plaats geven? Het is een voorwaarde om er beter mee te leren omgaan.

Persoonlijke overdenking

Met welke vormen van lijden heb jij vooral te maken (gehad)?

Durf je daarbij ook 'verborgen' lijden onder ogen te zien, lijden waaraan mensen voorbij gaan omdat zij er geen weet van hebben?

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Lijden heeft niet alleen met ons verleden te maken, maar kan steeds weer naar boven gehaald worden door uitspraken, beelden en gebeurtenissen van nu. Leed kan ons dus achtervolgen... Wanneer er sprake is geweest van huwelijksontrouw, en wij lezen of horen hierover in een ander verband, dan kunnen direct weer allerlei pijnlijke herinneringen naar boven komen. Of wanneer er sprake is geweest van incest en we zien hierover een reportage via de tv, dan kan dit weer veel onrust en pijn geven.
Welke voorbeelden zouden wij verder kunnen noemen van zichtbaar en meer verborgen lijden?
2. Zijn wij ons bewust dat het lijden aandacht verdient, en dus ook de verwerking van verdriet en moeite? Hoe beleven wij dat?
Hoe kan de verwerking van lijden een concrete plaats krijgen in ons leven? Noem eens een aantal vluchtwegen.
3. In het geval we deel uitmaken van een (christelijke) gemeenschap: In hoeverre kunnen we elkaar helpen om met verdriet om te gaan?
4. Hoe denk je over de volgende stelling: verwerking van leed omvat de bereidheid om verder te leven, ondanks de pijn die blijft over dat wat plaatsvond.

5. Hoe voorkomen we dat 'verder leven' de plaats van verwerking inneemt en 'verdringing' kan bewerken?

Hoofdstuk 2

Mensen aan het woord

Het is goed ons te verplaatsen in situaties van anderen en te ontdekken hoe zij moeite en verdriet ervaren. Mensen die vanuit een stuk ervaring hun levensgeschiedenis wilden delen en erover willen praten. Hieronder volgen een aantal fragmenten uit verschillende levensgeschiedenissen:

Kapotgeslagen verwachtingen

‘Toen mijn man mij ging verlaten, ben ik ontzettend opstandig geweest. Ik voelde me door God verraden. We waren toch samen met Hem begonnen? Ons huwelijk was toch ingezegend? Ik was heel boos op Hem en begreep het niet. Dat heeft lang geduurd. Later ging ik begrijpen dat de oorzaak vooral lag in het feit dat mijn man God vaarwel wilde zeggen en in gevecht met zichzelf was. Ik kon toen alleen maar Zijn beloften vasthouden en uitzien naar dat herstel wat mogelijk was.’

Verborgene verdriet

Wanneer je in je huwelijk met ontrouw te maken krijgt, komt er zoveel ontwrichtends in je leven, dat het nooit meer tot een volledig herstel schijnt te kunnen komen. Een schaduw blijft, ondanks nieuw licht. Een onbevangen houding is geschonden.

Een vrouw is bereid er iets over te vertellen. Ze hoopt eraan mee te werken dat het gesprek over ontrouw meer ruimte krijgt en daarmee de erkenning van de verwoestende invloed van ontrouw. Maar ook de mogelijkheid van geleidelijk aan herstel wanneer beide partners openstaan voor vergeving, belijdenis van schuld, nieuwe toewijding en liefde. Zij noemt het een ‘vuil’ verdriet. Impressies uit haar gesprek:

Ontrouw

‘Wanneer we met een sterfgeval of ziekte te maken krijgen, is het verdriet ‘open’. Het kan besproken worden en de feiten zijn helder. Maar ontrouw is ‘vuil verdriet’. Het blijft gedeeltelijk verborgen en werkt door in geest, ziel en lichaam, waarbij veel onttrokken is aan de waarneming van anderen. Het blijft verborgen en voelt eenzaam, vuil en ontheemd. Ook al ben je niet de dader, je worstelt met schuld- en schaamte-gevoelens. Hoe kon dit gebeuren na een kwart eeuw huwelijk? En... waarom moest ik het zo laat zelf ontdekken? Waarom heb ik het niet eerder gemerkt? Wat was fout gegaan? Het ontdekken van ontrouw viel als een ijskou op me. Ik beefde wel een uur lang en kon de realiteit niet beseffen. Toch was het zo, want de feiten waren overduidelijk. Je bent verbijsterd.

Daarna volgde de pijn van ontkenning, de ruzies en de ontredde van de kinderen. Zij stonden er buiten, maar toch, het betrof hun ouders. Alles deed pijn, ook mijn lichaam. Ik voelde me door een grijze duisternis omhuld en was in een diep ravijn terechtgekomen. Ik voelde me vervreemd, ook van mijn omgeving. Hun onbegrip, en het niet kunnen invoelen, omklemde me. Ik leefde voor mijn gevoel als een zombie, niets drong tot me door. Ik had geen interesse meer in het leven. Ik sloot me op en reageerde niet op het geluid van de voordeurbel of de telefoon. Het ‘dubbele’ van mijn leven was te

verwarrend. En de gedachte dat mijn omgeving het feit 'besprak' maakte me extra kwetsbaar en eenzaam. Je ervaart dan dat mensen niet weten met je om te gaan en soms met opmerkingen komen die voor jou belachelijk klinken, alsof het gebeurde werd goedgepraat. Zelf zit je midden in een rouw. Het leven is een doolhof geworden.

Toen ik tot de overtuiging kwam dat we elkaar een tijd niet moesten zien, begreep mijn omgeving dat niet. Ik wilde niet kiezen voor een scheiding, maar als herstel mogelijk was, dan moest dit gebeuren. Ik ervoer diep in mijn hart dat God me hierin steunde. Een periode van afstand was nodig. Ik voelde niets meer, alles was afschuwelijk en lijfelijke nabijheid en contact was op dat moment onverdraaglijk. Ik 'hoorde' echter wel Gods stem: 'Durf je met Mij toch weer verder te gaan, en samen verder te gaan?' Met mijn verstand zei ik 'ja' maar mijn gevoel zij 'nee'. Daarom konden we elkaar voor en tijdje niet zien. Het werd een periode van bezinning, oriëntatie en het ontvangen van nieuwe moed. Een periode van beginnend herstel. Voor mijn man betekende het een confrontatie met zichzelf en met het kwaad van ontrouw. Hij ervoer berouw en wilde niets liever dan samen verder gaan.

Ik ontdekte in die periode van bezinning dat mijn man vanaf het begin van zijn leven bevestigende liefde gemist had. Door de scheefgroei die dit had gegeven zocht hij bevestiging in erkenning en in prestaties. Het heeft hem misschien ook meer kwetsbaar gemaakt in relaties met andere vrouwen. In die periode ben ik erbij bepaald dat ik als vrouw moet zoeken naar wegen om hem waardering te tonen en hem te bevestigen als mens. Niet om wat hij doet maar om wie hij is. Ook moesten we leren met elkaar te spreken over onze emoties en te groeien in openheid over dat wat ons bezighoudt.

Daarnaast zochten we naar absolute openheid over dat wat plaats had gevonden, hoe pijnlijk ook. De toenadering was een lange weg en kostte veel energie. Daarbij hebben we ook deskundige psychische en pastorale hulp nodig gehad. Ik heb daarnaast heel veel gehad aan mijn persoonlijke omgang met God. Bidden voor mij was: noodkreten uiten, Hem aanroepen! Bijvoorbeeld de bede: 'Geef mij alstublieft een teken van Uw aanwezigheid.' Deze tekenen kwamen vaak in de vorm van een briefje, een telefoongesprek en innerlijke bemoedigingen. Door de Psalmen en bijvoorbeeld door stil te staan bij Jezus' handen. Handen die na de opstanding nog de littekens van Zijn lijden droegen. Zo nabij! Die handen bevestigden me om door te gaan. Ik mocht bij deze Heiland huilen. In de nabijheid van mijn man kon ik dat moeilijk, hij kon er niet goed tegen, het gaf hem een schuldig, beklemd gevoel. Hij ervoer mijn tranen als zijn schuld. Hij was er de oorzaak van en kon dit niet ongedaan maken. Voor de machteloosheid daarvan liep hij dan weg. Verwerking van verdriet is daarom eenzaam. Ook omdat het te maken heeft met je eigen gevoel. Het Woord van God hielp me emoties te benoemen, bijvoorbeeld het verachte gevoel wat ook Jezus gekend heeft (Jesaja 53:3). Deze Jezus bereidde mij voor om hem te vergeven, ook al bleef mijn gevoel een tijd achter bij die keuze. Toch wilde ik die keuze met mijn hart maken, want wie ben ik om niet te vergeven, wanneer Jezus iedereen, ook mij, vergeving aanbiedt?

Ik ervaar het als een wonder dat God me na een periode ook weer bewogenheid gaf voor mijn man. Het 'terugnemen' werd weer een oorzaak voor geleidelijk herstel. Nieuwe teleurstellingen bleven niet uit maar we leren om niet in die teleurstelling te blijven steken maar door verdriet en moeite heen te gaan en te groeien op weg naar een langzaam herstel. Dit mag tijd nemen!

Hoe ik nu verder leef? Je littekens blijven. Zo blijf je heel kwetsbaar en gevoelig voor herinneringen. Maar ik mag mijn waarde en betekenis ontlenen aan wie ik voor God ben. Mijn bevestiging mag ik allereerst bij Hem vinden. Hij wil mijn ziel bewaren en nieuwe wegen tonen. Voor mij persoonlijk en voor ons beiden.

Jezus bad aan het kruis: 'Vader vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.' Ook ik heb mensen verdriet gedaan en heb vergeving nodig. Ik beseftte dat er veel onwetendheid is waardoor mensen en relaties verwond en beschadigd raken. Maar Jezus' vergeving en nabijheid wil wegen van herstel

aanwijzen en toerusten. Je gaat bijvoorbeeld confrontaties sneller aan. In liefde en waarheid. En je gaat weer van elkaar houden en je groeit naar wederzijds respect.

Tenslotte: in een proces van heling moet je vaak daden stellen. Wij zijn in de beslotenheid van de studeerkamer van een predikant opnieuw getrouwd. Het 'vuile' is uitgesproken en we hebben ons in geloof uitgestrekt naar reiniging, vernieuwing en groei. Ons huwelijk is opnieuw ingezegend. Onze weg wordt gezegend omdat Hij voorop gaat.'

Een gehandicapt kind

'Toen wij een zoon kregen, hoorden we na een half jaar dat hij een hersenbeschadiging had. Ik ervaarde toen eigenlijk geen kracht van God. Na een tijd van zoeken ben ik tot geloofsovergave gekomen en dat heeft veel veranderd. De situatie is niet veranderd want onze zoon zit nu in een rolstoel. Maar ik weet nu waar ik terecht kan.'

Verder leven na incest

'Als kind wist ik niet beter dan dat incest bij mijn leven hoorde. Het enige wat ik kon was overleven. Hierdoor kwam scheefgroei. Ik groeide op met het begrip dat mijn ouders 'een verlengstuk' waren van God en er was angst voor de hel. Dit werd van huis uit ook aangewakkerd. Volgens mijn vader was ik een slet. Ik verlangde als kind naar de dood, maar ik was er ook bang voor, want de hemel was alleen voor goede mensen, werd me ingeprent. Mijn moeder kon me niet beschermen want ze had zelf een onverwerkt incestverleden. Dit lijden als kind werkte door in mijn huwelijk. Op een gegeven moment besloot ik in therapie te gaan. Ik wilde voor mijn kinderen het verleden verwerken, want anders zouden anderen kunnen lijden onder mijn slachtoffergedrag. Het werd een lange en zware weg. Vaak wilde ik niet meer leven. Ook ons huwelijk stond onder druk. Het vertrouwen in God was moeilijk. Mede dankzij het bijwonen van cursussen waar levens- en geloofsvragen eerlijk behandeld werden, hebben mij geholpen. Ik leerde eerlijk omgaan met mijn boosheid naar God en ontdekte dat ik mijn verdriet mocht delen met anderen. Ik moest met angst leren omgaan, angst voor God, voor het leven, voor nieuwe stappen. God kwam me tegemoet en daardoor ervaar ik nog steeds groei. Ik leerde geleidelijk aan mijn vader te vergeven. Ik merk dat de emotie vertrouwen moeilijk maar heel belangrijk is, en ik ben dankbaar dat ik God weer heb leren vertrouwen. Ik weet en voel dat God door Jezus van me houdt. Door strijd heen groeit mijn liefde voor God. Ook helpt Hij me om lessen en ervaringen met anderen te delen, waardoor de heling zich voortzet. Het heeft me bemoedigd te ervaren dat sommigen mensen in mij nu een voorbeeld van hoop zien, terwijl ik toch heel timide ben. Ik wil mij ook voor anderen inzetten en volg hiervoor een opleiding. Ik wil andere slachtoffers terzijde staan. Daarnaast wil ik ook geestelijk groeien, want ik kan dit alleen doen wanneer Jezus de centrale Persoon in mijn leven blijft.'

Twee verlieservaringen kort achter elkaar

'In mijn jonge leven heb ik veel verdriet en moeite meegemaakt: in het gezin waarin ik opgroeide maar ook later toen ik getrouwd was. Het verdriet maakte dat ik een muur om mijn emoties ging bouwen. Toen ik vijf jaar geleden tot geloof kwam, begreep ik dat God mij in die moeilijke periode moet hebben gedragen (...). Mijn broer benam zich een paar jaar geleden het leven en een jaar daarna verloor ik mijn zoontje. Wat zijn we als mensen dan goed in vluchten. Ik heb het nooit als vluchten willen zien. Pas kort geleden ontdekte ik dat ik alles had verdrongen, maar ook dat ik eerlijk en kwetsbaar mag zijn tegenover God. Ik schrok toen van mijn boosheid en opstandigheid. Waar was Hij toen het zo moeilijk was? En wat moest ik met al die pijn doen die naar boven kwam? Toen is een heel proces van verwerking op gang gekomen waar ik nog steeds in zit. Het is goed geweest dat ik ontdekte dat ik mag huilen, vragen mag stellen en verdriet mag ervaren. Ik ervaar nu ook meer rust en ruimte. Deze verwerking van binnenuit maakt mijn geloof en wandel met God wel echter. Voor de mensen om je heen komt het dikwijls heel goed uit dat je niet te lang treurt. Familie praat ook liever over de zonniger zaken van het leven. Je kunt dus rustig met een masker op door het leven

gaan. Geen mens die het ziet. Ik zeg opzettelijk 'mens' want mijn hemelse Vader heeft de pijn en moeite gezien en mij geleerd om ook nu nog dit stukje rouwverwerking te doorleven. Ik mag het nu eindelijk afgeven en rust vinden (...). Nu pas kan ik zeggen dat ik het met anderen wil delen wat ik steeds ontvlucht ben. Ik bid dat ik uiteindelijk ook anderen mag bijstaan in de moeilijke tijden van lijden en verlies.'

Blijvend invalide

'De huisarts zei: 'U bent voor maanden, misschien wel voor langer volledig uitgeschakeld in het gezin'. Ik snapte er niets van: waarom moest ik uitgerekend nu twee zware operaties ondergaan? Ik zie me nog alleen zitten aan het tafeltje in het restaurant van het ziekenhuis. Dit gaat over een ander, maar niet over mij, dacht ik: 'God, het kan niet waar zijn. Waarom moet dit gebeuren? U weet toch hoe moe ik ben van zoveel tegenslagen die we de afgelopen tijd moesten verwerken? Dit kan er niet meer bij.' Maar het overkwam mij en ons gezin wel: een uitgeschakelde moeder door God op een nulpunt gezet. Ik begreep er niets van. Waarom zette God voor mijn gevoel letterlijk het mes in mijn rug? Boos was ik niet op God, wel stelde ik Hem in opperste verbazing en verbijstering mijn waarom-vragen. Het werden geen twee, maar vier operaties. Iedereen dacht dat ik daarna weer goed zou leren lopen, maar binnen een jaar was ik blijvend invalide. In dat jaar gebeurde er veel. Liggend op mijn bed en in de kleinste dingen afhankelijk van anderen, leerde ik ontzettend veel. Het klinkt zo cliché, maar het is echt waar dat ik in mijn rolstoel geleerd heb om heel ontspannen aan Gods Vaderhand te wandelen. En dat is vaak puur genieten, ook al blijft het vechten. Naast de dagelijkse lichamelijke pijn en beperkingen waar ik goed mee heb leren leven, vind ik het veel moeilijker om met geestelijke pijn om te gaan. Die pijn is een bedreiging. Het verlamt meer dan mijn lichamelijke handicap. Dat het me toch lukt om overeind te blijven, komt omdat ik iedere dag helemaal leeg naar de bron ga waar ik put uit de waterstromen van Gods liefde en genade.'

Pijn van verlating

'Negen jaar geleden heeft mijn man - voor mij heel onverwacht - mij te kennen gegeven dat hij wilde scheiden. Op mijn aandringen hebben we het nog enkele maanden geprobeerd maar uiteindelijk gingen we uit elkaar. Ontredderd ging ik met twee jonge zoons naar een nieuwe woonplaats om een 'nieuw leven' op te bouwen. De typering 'overleven' vind ik eigenlijk beter voor zo'n situatie. Het is moeilijk om terugziend op negen jaar, emoties te verwoorden. Emoties die ook van invloed waren op mijn geloof in God. Enkele emoties waren echter heel wezenlijk: ik klampte mij in mijn radeloosheid vast aan Hem. Maar ik schreeuwde ook boosheid en onbegrip uit. Het is bijzonder hoe Hij in die periode een eenvoudig dagboekje gebruikte als een houvast. 's Avonds voor het slapen gaan vond ik weer rust door stil te staan bij enkele verzen. Eigenlijk was het wel tegenstrijdig: hoe kan God alles ten goede omvormen terwijl het toch nooit goed kan zijn voor de kinderen om hun vader te missen? Hoewel ik God vertrouw en Zijn troost en nabijheid ervaar, kunnen die tegenstrijdige gevoelens nog regelmatig opspelen. Ook nu nog. Ik heb de scheiding wel redelijk geaccepteerd en gedeeltelijk verwerkt, vertrouwend dat Hij mij - en de weg die ik ga met mijn zoons - in Zijn hand houdt. Dat geldt ook voor een eventuele nieuwe partner, iets waar ik nu voor open sta. Wel weet ik dat ik waakzaam moet zijn voor afglijden: zeker nu de nood minder acuut is geworden. Ik wil mijn leven heel bewust stellen onder Zijn zorg en Zijn leiding.'

Zelfdoding

'Mijn partner stapte uit het leven. Toch hielden we van elkaar. Dan doet het zo'n zeer. Ik begrijp niet dat hij er niet over spreken kon. Hoe kon hij zijn wanhoop zo verborgen houden? Ik stikte bijna van de schuldgevoelens. Nu begrijp ik dat hij psychisch ziek was en geen uitzicht ervoer. Dat hij mij geen pijn heeft willen doen. Hij zag geen uitweg. Voor mij is het een houvast dat God hem wél zag waar hij Hem wellicht niet meer zag. Dat voor God een gekweld mens niet onbereikbaar is.'

Chronisch ziek

'Ik was 36 jaar, getrouwd en moeder van drie kinderen, met een geschiedenis die rijk was aan veel zorgen en lichamelijke klachten. Ik lijdt aan de ziekte M.S. Het is inmiddels zes jaar geleden dat ik dit bericht kreeg. Hoe moet het nu verder met mij gaan? Ik ben nog volop bezig met volwassen worden, met het verwerken van moeilijke dingen uit mijn leven, met de weg die mijn man en ik samen gaan. En hoe moet het - naast de problemen en zorgen in je gezin en familie - verder gaan met deze dreigende en voortschrijdende ziekte? Een ziekte die niet zichtbaar is maar toch zijn sporen nalaat. De omgeving went er wat aan maar een vraag van de kinderen: mam, je hoeft toch niet in een rolstoel, spreekt dan weer duidelijke taal. M.S. ervaar ik als iets wat me altijd achtervolgt. Ik kan het proberen te negeren maar toch neemt het je regelmatig te grazen. Ik word dan toch weer de verliezer. Ik bots voortdurend tegen het weinig op dat ik nog kan. Het is een schril contrast: om mij heen zie ik vlotte, energieke en herintredende moeders. Zelf ben ik een vrouw geworden met veel beperkingen. Hoe moet het verder? Het parool is: alles goed plannen en je energie doseren, maar met emoties gaat dat toch wat moeilijk...

Voor mij gelden twee hoofdregels. Elke dag weer. Allereerst: Jezus leerde dat iedere dag genoeg heeft aan zijn eigen zorgen en moeite. Hij bepaalt me erbij dat ik per dag kracht mag ontvangen. Dat ik niet gevangen hoeft te zijn in de pijn van het verleden en niet in de zorg voor de toekomst. De tweede regel is: ik mag met iedere 'pijn' onmiddellijk naar de Here God. Ik hoef niet eerst in allerlei andere afleidingen te vluchten. God zegt in Jeremia 2:13: '*...Mij, de bron van levend water, hebben zij verlaten, om zich bakken uit te hakken, lekkende bakken, die geen water houden.*' Ik mag te midden van paniek, angst, rouw en pijn naar God vluchten. In hoeverre vluchten we allemaal niet in dingen, zoals een carrière, in werk, in charmes etc.? Wij zoeken vaak wegen om ons toch goed en getroost te voelen. Het is iets wat ik in mezelf en in mensen om me heen ervaar. 'Ik ben bang van God, Hij laat zoveel toe, ik kruip liever weg, ik heb zoveel vragen ...'

Ik weet echter voor mijzelf dat - hoewel ik in de ogen van veel mensen een verliezer ben - ik in Gods ogen een winnaar mag zijn. Een winnaar in Hem, omdat Hij me de kracht geeft, mij in 'pijn' wil bemoedigen, en mij een eeuwige toekomst geeft, samen met anderen.'

Moeilijke werkrelatie

'Diep verwond en verdrietig heb ik in een werkrelatie binnen een christelijke organisatie ontdekt dat we in een gebroken wereld leven. Ook christenen kunnen elkaar verwonden, zonder in de gaten te hebben hoe groot de omvang hiervan is. Wij hadden geen schriftelijke taakomschrijving, het geheel rustte op vertrouwen en overleg. Door interne veranderingen waren we op een gegeven moment 'overbodig', zonder verdere toelichting. We moesten een nieuwe werkring zoeken. We kregen in die periode zelfs een cadeau... Steeds weer zochten we de hulp van God. We waren verward en boos en begrepen God niet. Door verdriet en lijden heen pakte ik op een gegeven moment de telefoon om te zeggen dat we het cadeau wilden terugsturen. Het gevolg was dat er toen wel een open gesprek plaatsvond en een en ander werd toegelicht en uiteengezet. Rationeel kun je het dan wat meer op een rijtje hebben, maar emotioneel is het een lang proces. Gedachten en onuitgesproken boze woorden vroegen om correctie door open te staan voor Gods Geest en Woord. We wisten dat we uiteindelijk zelf verantwoordelijk zijn voor onze reacties en levensinstelling. God opende voor ons een andere weg.'

Verdriet om kinderen

'Mijn kinderen bewandelen andere wegen dan ik ze heb voorgeleefd. Daar lijdt ik onder. Ik had het mij zo anders voorgesteld en me toch voor hun vorming ingezet. Toch loopt het zo anders. Het geeft mij vaak een schuldig maar vooral ook eenzaam gevoel. Ik heb geprobeerd te praten maar het verloopt vaak zo teleurstellend. De zorgen om hen en hun kinderen geven mij zo'n bedrukt gevoel. Ik weet het met mijn hoofd: ik moet ze loslaten. Dat wil ik ook, maar het proces van loslaten is wel

moeilijk. Het helpt me te weten dat God hen liefheeft en dat Hij ze blijft zien. Ik wil ze echt aan Hem toevertrouwen.'

Lijden aan depressies

'Ik wil God vertrouwen. Toch ervaar ik in mijn depressieve periodes dat Hij ver weg is. Ik heb vaak gebeden of Hij die depressiviteit wil wegnemen maar het blijft een kwetsbare plek. Ik probeer minder te vechten en meer te vertrouwen dat Hij me toch draagt en vasthoudt.'

Lijden aan verwarring en dreigende vervreemding

'In het verdriet om het verlies van ons kind dreigden we elkaar kwijt te raken. Het is zo moeilijk om samen door dit dal heen te komen. De bezoeken aan het graf zijn voor mij nu een hulp. Ik ervaar er rust. Ik denk... het is allemaal zo onaf. In gebed kan ik veel met God over mijn kind praten. Dat heb ik nodig. Ook in het opnieuw verder leren leven met dit grote verlies.'

Verlies van een kind

Anne Lindbergh schreef na de dood van haar eerste kind in 'Hour of gold, hour of lead' o.a. deze ervaring op: 'Verdriet is een grote vernielers. Er is geen brede weg ter ontsnapping. Moed vormt de eerste stap, maar met alleen de slag moedig te dragen kom je er niet. Stoïcijns blijven is moedig, maar het is slechts een halteplaats halverwege de lange weg. Het is een beschermend schild, maar het mag slechts van tijdelijke aard zijn. Je moet na verloop van tijd alle schilden wegdoen en je kwetsbaar durven opstellen. Anders sluit littekenweefsel de wond af en is verdere groei onmogelijk. Voorwaarde om te kunnen groeien, opnieuw geboren te kunnen worden, is kwetsbaar te blijven, openstaan voor liefde, maar ook beangstigend open voor de mogelijkheid nog meer te moeten lijden.'

Wanneer wij bovenstaande fragmenten lezen, dan worden we bepaald bij de veelzijdigheid en omvang van lijden. Waarin ervaren wij lijden en durven/willen wij dit onder ogen zien?

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Waarin ervaar jij herkenning?
2. Wat sprak jou vooral aan?

Hoofdstuk 3

Lijden vraagt om erkenning

Erkenning van verdriet en lijden is een pijnlijk proces, zowel voor de betrokkene als voor de omgeving. Lijden een plaats geven is moeilijk, voor iedereen die ermee in aanraking komt. Het houdt de bereidheid in om verdriet niet te camoufleren of te ontkennen, maar om ermee geconfronteerd te worden. Persoonlijk, als omgeving en bijvoorbeeld als christelijke gemeenschap. Het vraagt onthulling van zaken die we liever zouden verzwijgen, wegstoppen of omzeilen, vooral omdat het met emoties te maken heeft. Met gevoelens van boosheid, verlatenheid, onrecht, aangedaan leed, opstandigheid, onbegrip, ziekte en dood. Met moeilijk hanteerbare emoties als eenzaamheid, depressie en het gevoel van isolement en vervreemding, wat wanhoop kan geven.

In hoofdstuk 1 dachten we na over veel vormen van verdriet. In hoofdstuk 2 werd dit belicht vanuit de beleving van verschillende mensen en hun situatie. Het is goed om voor onszelf na te gaan Waarin wij moeite ervaren. De bedoeling van deze oefening is niet slechts de vraag leren beantwoorden of wij lijden willen erkennen, maar óók hoe het verdriet erover voelt. Wanneer we eerlijk durven omgaan met eigen gevoelens, en er woorden voor vinden, kunnen we anderen in hun pijn ook beter tegemoet komen.

Schrijf de antwoorden op wanneer het bij u herkenning geeft. Wellicht is het een hulpmiddel om eigen gedachten, gevoelens en moeite te leren verwoorden.

- Ik lijd onder mijn eigen beperkingen, karakter en verleden. Gevoelens die bij mij boven komen zijn:
- Ik ervaar verdriet over niet vervulde verlangens en verwachtingen. Volgens mij gaat het vooral om emoties als:
- Mijn verwachtingen van het leven zijn uit elkaar gespat. Er is zoveel afgebroken... Ik denk hierbij aan: Gevoelens die hierbij horen:
- Ik heb verdriet om wat ik verloor, om dat wat er wás en nu onherroepelijk uit mijn leven verdween. Mijn gevoelens daarbij kan ik als volgt omschrijven:
- Ik ervaar nog steeds moeite met dat wat anderen mij aandeden. Ik heb niet om dat verdriet en onrecht gevraagd.... Mijn gevoelens daarover zijn:
- Ik ervaar vooral moeite met verdriet van anderen. Ik weet er geen raad mee en voel me onmachtig. Het geeft mij een schuldig gevoel. Ik denk dat het te maken heeft met:

- Ik betreur verkeerde keuzen in mijn leven en de consequenties daarvan. Ik kom er maar niet los van. Mijn gevoelens erover zijn:
- Ik kan de vragen en onzekerheden van het heden moeilijk aan. Het belemmert mijn zicht op de toekomst en verlamt mijn vermogen om tot bepaalde beslissingen te komen. Wat denk ik hieraan te doen en hoe wil ik met deze emoties omgaan?
- Aanvullende persoonlijke gedachten en gevoelens:

Erkenning: eerste stap voor verwerking

Vanuit de praktijk blijkt telkens weer dat verwerking van moeilijke gebeurtenissen, van gevoelens en innerlijke spanningen, begint bij de erkenning ervan. Alleen dán kunnen wij er eerlijk mee leren omgaan en openstaan voor troost, herstel en verwerking. Daarbij moeten wij wel de beperking van het woord 'verwerken' onder ogen zien. Verwerken is niet een gebeuren waarbij je op een gegeven moment een punt achter bepaalde omstandigheden en moeite kunt zetten.

Verwerken heeft veel meer met een instelling te maken, waarbij je kiest voor aanvaarding van moeite en verdriet én open wilt staan voor de toekomst, ondanks pijn over dat wat plaatsvond. Het betekent dat we in het 'hier en nu' willen staan en stappen willen nemen die verder leven mogelijk maken.

Persoonlijke overdenking:

Hoe denk jij over de volgende omschrijving: verwerking vraagt de bereidheid om verder te leven met diepe breuklijnen in mijn leven.

Deze formulering doet recht aan het moeilijke dat plaats vond, aan verdriet en moeite die breuklijnen en scheuren veroorzaken die door ons hele bestaan heenlopen. Maar het doet óók recht aan de keuze om verder te willen leven ondanks pijn. Het gaat om de vraag of wij willen kiezen voor de erkenning van beschadiging en diepe verwonding, evenals voor het verdriet en de pijn die daarbij horen. Voor een verder leven ondanks pijn en moeilijke herinneringen, die zo maar boven kunnen komen door dat wat je hoort, ziet en meemaakt.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Waarom schijnen sommigen beter met verdriet om te gaan?
Is het omdat zij moeite eerlijker onder ogen willen zien of omdat ze geleerd hebben om gevoelens te ondergaan, te verwoorden en met anderen te delen?
Welke betekenis heeft hierin de opvoeding en het karakter van de persoon?
2. Sommige mensen maken altijd grapjes en komen vaak druk en vrolijk over.
In hoeverre kan het soms een masker zijn om innerlijke onrust en moeite te verbergen?
Hoe kunnen we elkaar dan het beste helpen en tegemoet komen?
3. Waarom is het luisteren naar elkaars levensverhaal vaak zo moeilijk?

Hoofdstuk 4

Persoonlijke verwerking

In Spreuken 14:10 lezen we: *'Het hart kent zijn eigen bitterheid...'*

Geen enkel verdriet is gelijk. Hoewel wij in moeite en pijn elkaar mogen troosten, is het ten diepste een persoonlijke en dus vaak een eenzame weg. Een ander zal het slechts ten dele kunnen indenken en invoelen

Een tastend zoeken

In het leren omgaan met moeilijke emoties, is het vinden van een manier van verwerking vaak een tastend gebeuren. Want wat moet je doen en waarom zou je het doen? De motivatie om in beweging te blijven is vaak weg omdat alles te verwarrend is. Ook de energie is niet op te brengen. Het verdriet zuigt je vast en leeg. Toch vinden mensen vaak geleidelijk aan mogelijkheden die bij ze passen. Een man vertelde: *'Als ik het te benauwd krijg, ga ik hout hakken of een andere doeklus oppakken waarop ik me kan afreageren. Ik denk dat door deze inspanning een deel van mijn boosheid en ontredde een uitgang kan vinden.'*

Een vrouw: *'Het helpt me om creatief bezig te zijn in de tuin en in het huis. Ik heb laatst de bovenkamer geverfd en behangen.'*

Anderen zeggen: *'Het helpt me om regelmatig de natuur in te gaan. Er gaat rust van uit en het geeft me lucht.'* Of: *'Ik schrijf veel van me af. Ik kan zo gedachten- en gevoelens kwijt en daarmee wat innerlijke onrust en benauwdheid.'*

Onze levensweg hervinden

Verdriet kunnen we niet inruilen voor iets anders, in welke vorm dan ook. Alsof drukte en creativiteit in de plaats van moeite kunnen komen. Verdriet moet een plaats krijgen in ons leven en daarvoor is ruimte en tijd nodig. Het 'integratie'-proces is moeizaam en vraagt om het opnieuw leren leven. Het gaat om verder leven inclusief datgene wat plaatsvond. Overleven neemt genoeg met een doffe berusting.

Een keuze voor leven aanvaardt een tastend 'op weg zijn', ook al gaat het stapje voor stapje en is regelmatige terugval niet te voorkomen.

Gevoel komt later

Het moeilijke in een verwerkingsproces is om ongeacht verlamme en doffe gevoelens, met onze wil en ons verstand te kiezen voor beweging, hoe beperkt soms ook. Veel mensen hebben ontdekt dat na die keuze, ook het gevoel ontstaat geleidelijk aan er weer bij betrokken te raken.

Op het moment zelf lijkt het onwezenlijk en haast niet mogelijk. De ervaring van anderen hierin, kan een stimulans zijn om het erop te wagen. Om te geloven dat het gevoel inderdaad zal volgen, wanneer en hoe dan ook.

Ontvluchten of koesteren?

Pijn uit de weg gaan en wegstoppen brengt geen genezing teweeg. Maar ook het koesteren ervan niet evenmin als het er helemaal in ondergedompeld zijn en blijven. Henri Nouwen schreef hierover in zijn boek 'Binnen geroepen' (Lannoo): 'Omdat het gat zo enorm groot is en je gevoel van beklemming zo diep, zul je altijd weg willen lopen. Twee uitersten moet je vermijden: helemaal opgaan in je pijn, en je door zoveel laten afleiden dat je ver verwijderd blijft van de wond die je juist wilt genezen.'

Confrontatie met eigen leed

Wanneer we aan ons eigen verdriet of aan ingrijpende gebeurtenissen denken, zullen wij voor onszelf moeten aanvaarden dat pijn hierover nooit helemaal is uit te bannen. Pijn over eenzaamheid, onbegrip en disrespect bijvoorbeeld. Of pijn over 'tekorten' die we ervaren in vriendschap, in familieverband of in de werksfeer. Pijn over dat wat nooit meer terug zal komen en waarin we altijd littekens zullen ervaren die regelmatig steken. Het gaat dan om verder leven te midden van beperkende omstandigheden, emotioneel moeilijke herinneringen en verwondingen. Wanneer wij op die moeilijke levensweg anderen tegenkomen die oog voor ons hebben, is dat van onschatbare waarde.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Herken je het Bijbelcitaat: '*Het hart kent zijn eigen bitterheid...*' als iets uit mijn eigen leven?
2. Hoe ga je om met pijn en verwarrende emoties?
Heb je een manier van persoonlijke verwerking gevonden?
3. Heb je de neiging om moeite te ontvluchten of neig je er juist toe om deze te koesteren door er voortdurend mee bezig te zijn?
4. In hoeverre heb je ervaren dat het 'in beweging blijven' waardevol is, zonder de pijn over verdriet te verdringen?
Durf je bijvoorbeeld onmacht, pijn en angst te verwoorden? Bijvoorbeeld in gebed tot God?
5. Hoe denk je over het volgende citaat van Ingrid Trobisch: 'Moed is niet de afwezigheid van wanhoop, maar het vermogen om voorwaarts te gaan ondanks wanhoop.'
6. In Jesaja 50:10 staat: '*...Als hij in duisternissen gaat en geen licht heeft, laat hij dan vertrouwen op de Naam van de HEERE en steunen op zijn God.*' In duisternis wandelen... zelfs in diepe duisternis. Het klinkt heel tegenstrijdig. Hoe kun je wandelen bij gebrek aan licht, bij duisternis? Toch klinkt er een zacht liefdevol aandringen in door, want in deze benauwende situatie is God nabij en mogen we op Hem steunen. Zijn Naam is kleurrijk: de almachtige, de eeuwige, de nabijge die een Verbondsgod wil zijn, een rots, een schuilplaats en een toevlucht. Een herder... Al gaan we door een dal van diepe duisternis, Hij is erbij en wil ons er doorheen leiden.
Praat eens door over de kleurrijke namen van God.
In welke situaties spreken de verschillende namen je het meeste aan? Waarom?

7. Overdenk het gebed van ds. A.J. Onstek:
Ons geloof is vaak maar heel gering,
omdat we niet weten wat we bidden moeten,
omdat we geen woorden kunnen vinden,
omdat we blijven steken in onze tranen,
of in onze woede of in onze twijfel,
of in alledrie tegelijk.
Heer wilt U met ons meebidden?
Met ons mee zuchten, met ons mee huilen?
Als we blijven steken, neem het dan van ons over.
Amen.

Hoofdstuk 5

De betekenis die we voor elkaar kunnen hebben

Wanneer gebeurtenissen op ons leven inhakken, gebeurt er emotioneel veel: het leven wordt ongrijpbaar en onwezenlijk. Gevoelens van verdriet, vertwijfeling en wanhoop kunnen ons als een dikke mist gaan omhullen. Ons denken schijnt verlamd en we weten ons geen raad. We voelen ons verward en eenzaam.

In al die verwarring en het-niet-kunnen-bevatten zijn mensen om ons heen heel kostbaar. Ze vormen een soort houvast in het leven dat voor ons gevoel 'stilstaat'. Het is dan waardevol mensen te ontdekken die haast op een onopvallende manier nabij zijn en dit laten merken: in het brengen van soep, in het bezorgen van bloemen die zeggen 'we vergeten jullie niet' of in een zorgvuldig met liefde uitgezochte en beschreven kaart.

Ook het besef dat mensen dan bidden - waar in de eigen beleving de hemel wellicht ver weg en onbegrijpelijk lijkt - geeft dan een gevoel van ondersteuning, nabijheid en troost.

Kwetsbaar, eerlijk en trouw

Het kan goed zijn van ervaringen te leren. Hoe beleven mensen troost en nabijheid?

Enkele uitspraken:

- 'Wij hebben ervaren dat hulp vooral beleefd wordt in eerlijke kwetsbaarheid. In het er gewoon willen zijn. Als mensen die ook verdriet kenden en ook vragen hadden. Vragen die ze niet probeerden te 'verklaren'. Ze waren nabij en het naast je staan is heel kostbaar!'
- 'Eigenlijk gaat het om de herkenning van diep menselijke emoties. Gevoelens die er mogen zijn.'
- 'Wij ervoeren troost uit concrete uitingen van zorg: het koken van een maaltijd, het doen van boodschappen, het met je wandelen.'
- 'Voor ons was vooral trouw heel waardevol. Na een korte periode pakken de mensen gauw weer de draad op van het gewone leven en denken ze vaak dat je het weer aankunt. Terwijl je juist na de drukte van een begrafenis en de eerste maanden, de stilte, het gemis en de onrust van pijn zo op je af kunnen stormen.'
- 'Het doet me goed wanneer mensen het verdriet van ons niet omzeilen of doodzwijgen. Ik weet dat dit vaak voortkomt uit gevoelens van onmacht of onwetendheid, maar een stuntelig uitgesproken meeleven is toch meeleven. Het gaat niet om de juiste, mooie woorden, maar om het hart, om echte betrokkenheid.'
- 'Het was voor mij waardevol dat mensen aandacht gaven aan mijn kinderen. Ze missen hun vader.'

- ‘De trouwe blijken van meeleven... gewoon in het kleine, waren/zijn van onschatbare waarde.’
- De opmerking deed zo pijn: ‘Je bent nog jong, misschien word je snel weer zwanger’. Daarmee krijg ik mijn dochttertje niet terug, zij is niet te vervangen!’
- ‘Mensen proberen de zelfdoding van mijn partner te verklaren. Terwijl het zo’n mysterie is. We hielden van elkaar, en toch gebeurde het. Het geeft me zo’n eenzaam gevoel.’
- ‘Onze huwelijksproblemen verwarden niet alleen ons, maar ook onze vrienden. Voor mijn gevoel raakte ik vrienden kwijt.’
- ‘Het heeft me geholpen dat een vriendin ons waarschuwde voor het tweede jaar na het verlies van ons kind. Het is eerder zwaarder dan makkelijker. Ook vertelde ze dat het ons niet moet verontrusten wanneer de duidelijke, herkenbare herinnering aan je kind minder wordt. Het zegt niets over je liefde, maar het uiterlijke beeld is soms aan het vervagen. Het is normaal’ vertelde ze. De herinnering aan je kind als persoon blijft.’
- ‘Het deed me zo goed toen iemand tegen me zei: ‘Je hoeft niets te zeggen, maar ik wil zeggen dat ik meeleeft.’ Ik kon op dat moment ook weinig zeggen, wèl had ik behoefte aan dat meeleven.’
- ‘De vraag: ‘Hoe gaat het met jullie?’ vond ik vaak zo moeilijk. ‘Goed’ zou te positief klinken en ‘niet goed’ vroeg weer teveel uitleg. Ik loste het vaak op door te zeggen: ‘Afwisselend’ of ‘redelijk’.’

Troost ontvangen en doorgeven

Mensen die zelf verdriet en verlies in hun leven hebben gekend, en er eerlijk mee leerden omgaan, zijn vaak heel bijzondere troosters. Die mensen hebben geleerd om niet alleen in de spiegel van hun eigen leven te kijken maar ‘doorzicht’ te krijgen en te ontdekken hoe ze anderen in hun leven nabij kunnen zijn.

Herbert Lockyer geeft in ‘Zelfs door het schaduwdal’ (Medema) hiervan een voorbeeld. Hij bespreekt het verschil tussen een spiegel (waarin we alleen onszelf zien) en een venster (waardoor we anderen zien). Lijden kan ons zicht op anderen wegnemen, waardoor het venster wordt vervangen door een spiegel, waarbij alleen oog is voor eigen verdriet, pijn, onrecht en zorg. Verwerking van verdriet kan echter ook tot doel hebben dat we zicht kunnen blijven houden op anderen, dat we gevoelens van begrip en meeleven behouden. God kan ons innerlijk zelfs meer toerusten, zodat ons venster minder beslagen wordt en helderder zicht heeft op de ander. Lockyer schrijft: ‘Als we winst willen behalen uit onze pijn, dan moeten we God vragen om ons die liefde te geven, die de ander niet alleen oppervlakkig beziet, zodat we achter de sluier kunnen kijken die het verdriet camoufleert. Zo kunnen we troosters worden van hen die proberen hun smart te verbergen. Als we te kort schieten in deze prachtige taak dan is ons verdriet verloren verdriet.’

Leren troosten

In de Bijbel komt vaak ter sprake dat lijden in ons leven niet te voorkomen is. Maar de Bijbel schildert ook een God die hierin niet op een afstand blijft. Hij wordt in 2 Korinthe 1:3 de ‘...Vader van onze Heere Jezus Christus, de Vader van de barmhartigheden en de God van alle vertroosting genoemd,’ die ons in Jezus Zijn hart liet zien. Daarom kan Hij troosten en verlangt Hij ernaar dat we in navolging van Hem anderen troosten met de troost waarmee wijzelf getroost zijn.

Toen Jezus’ volgelingen de betekenis van het gebed, van de persoonlijke omgang met God ontdekten in het leven van Jezus, vroegen zij Hem: ‘Here, leer ons bidden...’

Oók het troosten mogen we leren... maar het begint bij de aanvaarding dat we zelf vanuit Gods troost en kracht willen leren leven. Dat we vanuit die basis naast anderen durven gaan staan. Wanneer dat ons gebed wordt, kan God ons gebruiken in het overdragen van Zijn troost en nabijheid.

Jezus onttrok Zich niet aan lijden

Jezus was bereid op allerlei wijze het lijden te ondergaan. Het lijden vond in Zijn hart weerklank en Hij antwoordde erop met liefde en zorg. Met bewogenheid, betrokkenheid en de bereidheid tot dienen. Als 'lijdende Knecht des Heren' was Hij bereid het onvolkomen mens-zijn te ondergaan. Als zondeloze maakte Hij de gevolgen van de zonde en gebrokenheid mee maar... zonder te veroordelen. Hij kwam om te redden. In Johannes 3:17 lezen we dat God Zijn Zoon niet naar de wereld gestuurd heeft om de wereld te veroordelen, *'maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden.'* Jezus had oog voor het lijden van de wereld, voor het lijden van het volk waartoe Hij behoorde, voor het lijden van de generaties door de eeuwen heen èn voor het lijden van de individuele mens. Hij werd één van ons en was bereid Zich te identificeren met onze nood om van daaruit ons te kunnen oprichten en herstellen. Ons lijden nam Hij op Zich in Zijn lijden. Jezus bood en biedt Zichzelf aan: Zijn liefde en troost. Zijn vrede en nabijheid en de belofte van volledig herstel dat Hij mogelijk maakte door Zijn dood en opstanding.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Herbert Lockyer gebruikt in 'Zelfs door het schaduwdal' (Medema), het voorbeeld van een bouwer van kostbare violen. Deze vioolbouwer koos hout uit de noordkant van de bomen, de kant die het meest wind en kou opving en moest trotseren.
Is het vaak niet zo dat God juist die mensen die met Hem door moeite en lijden heen willen gaan, kan gebruiken?
Dat ze als een 'kostbare viool' veel mogen betekenen?
Hoe ervaren wij dat?
2. Reageer eens op het volgende citaat van Truus van der Roest: 'Innerlijke pijn valt niet weg te praten en zelfs niet weg te bidden. Die is er, soms lijfelijk. En het ene moment kun je er beter tegen dan het andere. Misschien ook omdat de intensiteit ervan van ogenblik tot ogenblik verschilt. Je kunt ook nooit voorspellen hoe lang dat gevoel van bezeerdheid je parten zal blijven spelen. Soms heb je het idee dat het leven daardoor één grote nachtmerrie voor je is geworden. Daarom kan geen mens van je eisen dat je verdriet nu maar eens over moet zijn. Wonden moeten helen en dat gaat niet van de ene dag op de andere. Er bestaat voor zo'n moeilijke periode in je leven ook geen speciale gedragscode. Als mens kun je op allerlei manieren verdriet hebben, terwijl ook je reacties daarop verschillend zijn. Dat maakt het vaak heel moeilijk om elkaar daarin te begrijpen en te helpen.'
3. Herkennen wij ons in de volgende uitspraken met betrekking tot meeleven?
 - Ik wil wel meeleven maar ik ervaar gevoelens van onmacht in situaties van lijden en verdriet: ik heb de neiging het uit de weg te gaan.
 - Ik heb het gevoel dat ik met antwoorden moet komen, terwijl het eigenlijk op nabijheid aankomt. Ik vind dat echter moeilijk. Hoe toon je dat?
 - Ik ben teveel bezig met mijn eigen verlegenheid... daardoor mis ik de moed om tot initiatieven te komen.
4. Hoe kunnen we groeien in kwetsbaarheid, echtheid en moed?

5. LEREN troosten ... In hoeverre is het mijn gebed 'Here, leer mij troosten...' Durf je dat te bidden en ben je bereid open te staan voor meer inzicht en fijngevoeligheid wat God in jou wil bewerken?

Hoofdstuk 6

Geloof en lijden

Waar is God wanneer ik lijd?

Deze vraag wordt steeds weer gesteld. Hoe kan een God van liefde allerlei moeite en verdriet toelaten? Ook in het leven van mensen die Hem oprecht liefhebben en willen vertrouwen?

Wij vinden in de Bijbel geen zwart-op-wit antwoorden en verklaringen. Misschien is dit juist een teken van groot respect voor de ontwrichte gevoelens als gevolg van lijden. Het is niet even te benoemen of uit te leggen. Wél lezen we in de Bijbel over oorzaken waardoor zoveel is misgegaan in de mensengeschiedenis. We lezen over het feit dat lijden niet het laatste woord zal hebben. Maar wat hebben we hieraan wanneer we lijden ervaren en onze horizon zo versmald is dat we geen uitzicht meer zien? Wanneer het leven een complexe absurditeit lijkt?

Wat doen we dan met gevoelens van wanhoop en verdriet, met aangedaan leed en onrecht? Hoe kunnen we in dit alles in een goede God geloven? Is Hij wel een persoonlijke, nabije God die naar ons omziet?

Worstelen mag!

Wanneer we denken aan bijvoorbeeld de Klaagliederen van Jeremia, dan weten we dat de Bijbel ruimte geeft aan menselijk verdriet, aan waaromvragen en vertwijfeling. Aan gevoelens waarbij God Zich schijnt te verhullen in duisternis en in zwijgen. Wellicht geven deze bijbelgedeelten juist aan dat een worsteling met vragen en omstandigheden mag. Dat we God in die worsteling willen betrekken, geeft dan aan dat we eerlijk met God door die worsteling heen willen gaan, ook al hebben we op dat moment geen uitzicht.

Wat doet dit alles met ons beeld van God? Misschien ontdekken we gaandeweg dat we te maken hebben met een God die - hoewel Hij volmaakt licht is - in duisternis toch nabij is.

Matthew Henry, een engelse theoloog en schrijver verwoordde het zo: 'Soms is de God van Israël, de Verlosser, een God die Zich verbergt, maar Hij is nooit een God die afwezig is. Soms bevindt Hij Zich in het duister, maar nooit op een afstand.'

De Bijbel zelf geeft een mooi voorbeeld uit het leven van Jakob. Hij kende strijd en moeite. Het begon heel dichtbij: hij kende strijd ten opzichte van zijn broer, Esau.

Hij wilde zijn positie veilig stellen en handelde daarbij naar de betekenis van zijn naam, Jakob: bedrieger. Door list en manipulatie kreeg hij het eerstgeboorterecht. Wel moest hij vluchten. Hij kwam bij zijn oom Laban die hem bedroog. Door voor hem te werken mocht hij met Rachel trouwen die hij liefhad. Na zeven jaar werken kreeg hij in plaats van Rachel Lea, en opnieuw moest hij zeven jaar werken om ook Rachel zijn vrouw te mogen noemen. Na deze moeilijke levenservaringen riep God hem om weer naar huis terug te keren. Jakob gehoorzaamde want de God van Abraham en Isaak

was ook zijn God. Wel komt hij in een enorme crisis terecht wanneer hij weet dat Esau hem tegemoet komt. Allerlei angsten en beklemmende onzekerheden komen op hem af. Naar menselijke maatstaven gerekend doet hij wat hij kan, maar ze zijn ontoereikend en dan zoekt zijn onrustige hart de stilte. In die onrust en crisis ontmoet hij dan een man die met hem gaat strijden. De hele nacht door. Pas wanneer Jacob een klap krijgt op zijn heupgewricht is de strijd beslecht. In het gevecht ontdekt Jakob dat hij met God heeft gestreden. Hij komt tot de volgende uitspraak: *'...Ik zal U niet laten gaan, tenzij U mij zegent. En Hij zei tegen hem: Wat is uw naam? En hij antwoordde: Jakob. Toen zei Hij: Uw naam zal voortaan niet meer Jakob luiden, maar Israël, want u hebt met God en met mensen gestreden, en hebt overwonnen,'* (Genesis 32:26-28). Jakob noemt de plaats Pniël, *'...Want, zei hij, ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn leven is gered,'* (Genesis 32:30).

Opnieuw bevestigd

Jakob dacht met een vijand te maken te hebben toen de worsteling begon. Maar toen het na een donkere nacht weer licht werd, ontdekte hij door zijn worsteling heen dat hij verder mocht als een gezegend mens. Hij had in het donker God ontmoet. Hij had in zijn strijd tegen de bedreigende toekomst ook gestreden met zijn moeilijke, zondige geaardheid, met zijn teleurstellingen en angsten. Hij had gestreden, heel intensief, maar in dit alles was God nabij geweest. Juist in die worsteling in de donkerheid van de nacht, in een worsteling waarbij God in het begin misschien de grote Afwezige scheen. Juist dan ontmoet hij Hem. Is het misschien zo dat we Gods aanwezigheid ontdekken na Gods ogenschijnlijke afwezigheid, bij innerlijke strijd waar we doorheen geleid zijn/worden? En zullen we dan net als Jakob na de strijd anders tegen God en onze levensopdracht aankijken?

Jakob liep daarna mank, maar die beperking bepaalde hem er wel bij dat God in allerlei moeite te vertrouwen is en dat Hij oproept tot vertrouwen. Zijn mankheid bepaalde hem steeds bij zijn afhankelijkheid.

In de Bijbel wordt steeds gesproken over de God van Abraham, Isaak en Jakob. God verbindt Zijn naam aan kwetsbare, zondige en beperkte mensen. Tegelijkertijd geeft Hij wel een nieuwe naam. Voor Jakob was het de naam Israël: strijder met God. Als een door God aangeraakt en gezegend mens mocht hij zijn positie innemen. Zijn naam droeg het vergezicht van een belofte, en God zou daarvoor garant staan.

Wachten op God

Door worsteling heengaan, neemt tijd. Maar wanneer we geloven dat God daarin niet afwezig is en in die strijd een weg wil tonen, dan kunnen we ook wachten... Wachten op nieuwe moed en een nieuwe richting. Wachten op herstel en nieuw vertrouwen. In onze 'wachttijden' kunnen we geestelijk, emotioneel en lichamelijk op verhaal komen. Tot rust en nieuwe oriëntatie komen. Een man die regelmatig aan depressies lijdt zei eens: 'in een depressie ervaar je wanhoop en duisternis. Dan heb je geen contact met 'het leven.' Af en toe ervaar je iets van licht en weet je: God is erbij. Maar ik merk dat ik per dag me bewust moet vastklampen aan wie God is. Zonder Hem heb ik geen houvast en is er geen connectie met het leven.' Toch is zijn ervaring dat in de erkenning van zijn 'zwak zijn' en de depressie dat lijden met zich meebrengt, hij toch weer zicht krijgt op God die nabij is.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Durf je eerlijk over jouw verhouding tot God na te denken?
Ook als je vragen hebt over Zijn betrouwbaarheid en nabijheid?
En als jij je opstandig voel over allerlei situaties die plaats hebben gehad?
Durf je ze eerlijk uit te spreken en met Hem in gesprek te gaan door Hem te zoeken?
Door stil te worden voor Hem en te willen ontdekken wat Hij je duidelijk wil maken?
Welke hindernissen ervaar je? Hoe kun je daar mee om leren gaan?

2. In Openbaring 2:17 lezen we: *'...Aan wie overwint, zal Ik van het verborgen manna te eten geven, en Ik zal hem een witte steen geven met op die steen een nieuwe naam geschreven, die niemand kent dan wie hem ontvangt.'* Jezus openbaart Zich als Iemand die iedereen persoonlijk kent. Hij geeft geen onpersoonlijk nummer maar een heel persoonlijke naam! Dat gebeurde tijdens Zijn leven op aarde ook al. Zo gaf Jezus Simon de naam Petrus: rots, een naam die een enorme belofte inhield en waaruit vertrouwen spreekt. Maar straks zullen we met miljoenen anderen een heel persoonlijke naam ontvangen, die we heel intiem-persoonlijk aangereikt krijgen of wellicht toegefluisterd. Een geheim dat twee delen... heel bijzonder. Zo kostbaar zijn we als unieke mensen. En bij dat unieke hoort ook heel persoonlijk lijden. Misschien moeten we daarom het krampachtig zoeken naar antwoorden en verklaringen afleggen en in alle eerlijke onbevanging de ontmoeting zoeken met deze Heer, die ons in ons lijden tegemoet wil komen, wil sterken en beschermen. Ook in de worsteling.
Hoe ervaar je deze gedachte?

3. Een worsteling is vaak niet eenmalig. Steeds weer komen we grenzen, verdriet en wanhoop tegen. Angsten die ons opeens kunnen overvallen. Hoe kunnen we elkaar hierin steunen en bemoedigen.
Wat vraagt het van ons en van de ander?
Geven we elkaar verder ruimte voor strijd?

4. Een weduwe schreef: *'... ik weet echt wel dat de Here bij mij is, maar ik voel me van binnen helemaal verscheurd.'* Een chronisch zieke met veel pijn schreef: *'Het waren weken van heel ziek zijn, van diepe angst, uitputting, rouw, vertrouwen en waarom-stopt-U-dit-niet? Help!* In Job 10:6 staat: *'Als mijn hoofd zich opheft, jaagt U op mij als een felle leeuw; U keert terug en betoont U wonderlijk tegenover mij.'* *'Terwijl ik weet dat ik door God omringd wordt en vastgehouden. Ik weet dat Jezus voor me bidt en vrienden en familie mij omringen. Maar ik verlang ernaar om God rechtstreeks te ervaren, en ik verlang ernaar dat mijn ziek-zijn draaglijker wordt...'* Twee uitingen van emoties die met elkaar schijnbaar strijden: vertrouwen en een gevoel van verlatenheid en verdriet.
Herken je die vaak zo tegenstrijdige gevoelens?
Hoe ga je ermee om?

5. Denk na over: *'God stelt een worsteling op prijs. De naam van Zijn volk, Israël, houdt in dat Hij wil dat Zijn mensen de mouwen opstropen en strijd met Hem leveren. Hij zegent juist degene die met Hem vecht – zolang het een gevecht is met de bedoeling Hem te kennen en door Hem gekend te worden.'* Uit *'Liefde die moed vraagt'* van Dan Allender en Tremper Longman (Navigator Boeken).

Hoofdstuk 7

God vereenzelvigd Zich met lijden

In Ezechiël 34 spreekt de Here God over het onrecht en de liefdeloosheid van de leiders van Zijn volk. Zij horen als een herder het volk te leiden en te verzorgen maar ze staan toe dat de 'schapen' dwalen en gebrek lijden. Enkele verzen: *'...Zo zegt de Heere HEERE: Wee de herders van Israël die zichzelf weiden! Moeten de herders niet de schapen weiden? U eet het beste op en u kleedt u met de wol; u slacht het vetgemeste, maar de schapen weidt u niet. Het zwakke versterkt u niet, het zieke geneest u niet, het gebrokene verbindt u niet, het afgedwaalde brengt u niet terug en het verlorene zoekt u niet, maar u heerst met geweld en met harde hand over hen. Ze zijn overal verspreid, zonder herder, en ze zijn alle dieren van het veld tot voedsel geworden: ze zijn verspreid. Mijn schapen dwalen rond op alle bergen en op elke hoge heuvel. Over heel het aardoppervlak zijn Mijn schapen verspreid. Er is niemand die naar ze vraagt, en niemand die ze zoekt.'* (1-6).

In liefde verontwaardigd

Juist omdat God bewogen is, de nood ziet, en hart heeft voor het lot van de schapen, reageert Hij verontwaardigd. Hij spreekt de belofte uit dat Hij een oplossing zal bewerken. *'...Zie, Ik zal Zelf naar Mijn schapen vragen en naar ze op zoek gaan. Zoals een herder op zoek gaat naar zijn kudde (...) Ik zal Zelf Mijn schapen weiden en Ik zal ze Zelf doen neerliggen, spreekt de Heere HEERE. Het verlorene zal Ik zoeken, het afgedwaalde zal Ik terugbrengen, het gebrokene zal Ik verbinden, en het zieke zal Ik versterken...,'* (11-16). *'...Zie, Ik zal Zelf oordelen tussen het vette kleinvee en het magere kleinvee,'* (20). Want ook onderling vindt veel onrecht plaats. De sterken maken het de zwakkeren op allerlei manieren moeilijk, zie de verzen (21-22). *'Ik zal over hen één Herder doen opstaan en Die zal ze weiden: Mijn Knecht David. Hij zal ze weiden en Hij zal een Herder voor ze zijn. En Ik, de HEERE, zal een God voor ze zijn, en Mijn Knecht David zal Vorst zijn in hun midden. Ík, de HEERE, heb gesproken,'* (23-24).

Het hoofdstuk sluit met de woorden *'En u, Mijn schapen, schapen van Mijn weide, u bent mens, maar Ik ben uw God, spreekt de Heere HEERE,'* (31).

Jezus: onze Herder

In het Nieuwe Testament lezen we dat Jezus, komend uit het geslacht van David - de beloofde Herder is. Allereerst voor Israël, maar ook voor de andere volkeren (Johannes 10:16). Uit Jezus' woorden en daden blijkt dat Hij inderdaad de vervulling van Ezechiël 34 is. Als de goede Herder (zie Johannes 10) gaf Hij Zijn leven om via de diepste weg de schapen te kunnen redden, bewaren en leiden.

Hij wil gerechtigheid en Hij wil de zwakke, zieke, verwonde en afgedwaalde mens zoeken en herstellen.

De verschillende gelijkenissen spreken hierover (bijvoorbeeld Lukas 15:3-7) maar ook Zijn omgang met bijvoorbeeld Zacheüs (Lukas 19:1-10), met de 'zondares' (Lukas 7:36-50) en de overspelige

vrouw (Johannes 8:1-11). Jezus zag om naar mensen die het spoor kwijt waren, naar mensen die ontkend werden in hun waarde en betekenis en die zich aan het leven verwond hadden. Hij wilde mensen weer terugbrengen bij Zijn Vader: de Here God. Het grote wonder is dat Hij Herder werd door eerst als Lam de schuld van ons allen op Zich te nemen.

Jezus: een Lam

Jezus identificeerde Zich met ons schuld. Als vlekkeloos Lam was Hij bereid om onze rebellie, angst, dwarsheid, onrechtvaardigheid en liefdeloosheid op Zich te nemen. God voorzag in een Herder die allereerst Lam moest worden. Dit Lam staat in de Bijbel centraal als hoogtepunt! Daarin vallen Gods gerechtigheid en liefde samen. In gerechtigheid omdat de straf op de zonde moest plaats vinden, en in liefde omdat God Zelf voorzag in een volmaakt Lam: Zijn Zoon.

Kwetsbaar als een lam, en weerbaar als een leeuw

In Openbaring 5 wordt de vraag gesteld: *'...Wie is het waard de boekrol te openen en zijn zegels te verbreken? Maar er was niemand in de hemel en ook niet op de aarde of onder de aarde die de boekrol kon openen of hem inzien. En ik huilde erg, omdat er niemand werd gevonden die het waard was die boekrol te openen, te lezen of in te zien. En een van de ouderlingen zei tegen mij: Huil niet. Zie, de Leeuw Die uit de stam van Juda is, de Wortel van David, heeft overwonnen om de boekrol te openen en zijn zeven zegels te verbreken. En ik zag, en zie: te midden van de troon en van de vier dieren en te midden van de ouderlingen stond een Lam als geslacht,' (2-6).* De leeuw uit de stam Juda, de wortel Davids, is de beloofde Herder uit Ezechiël 34. Hij is waardig! En Johannes mag Hem zien: een Lam. Jezus werd als een lam zo kwetsbaar dat Hij in plaats van ons werd geslacht. Maar in Zijn kwetsbaarheid en gevende gezindheid overwon de liefde en het recht. Hij werd een leeuw, Hij werd een Herder, een Koning die alle macht op hemel en aarde in handen heeft. Hij maakt ieder mens - die zijn menselijk tekort en kwetsbaarheid erkent en Hem als zijn Verlosser aanroept - tot een 'koninkrijk en tot priesters' (Openbaring 5:10). Het hoofdstuk eindigt met een lofzang op dit Lam. *'...Aan Hem Die op de troon zit, en aan het Lam zij de dankzegging, de eer, de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid,' (13).*

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Lees Jesaja 40:10-11.
Wat zegt vers 11 ons over de tederheid van God de Vader en God de Zoon?
Durven wij dit te geloven?
Durven wij kwetsbaar te zijn en Gods zorg toe te laten?
In hoeverre kan hoogmoed ons in de weg zitten?
2. Lees Jesaja 53:5-7.
Wat ontdekken wij hierin over Jezus?
3. In Johannes 10:1-21 wordt Jezus niet alleen als Herder besproken maar ook als de deur (1-9). In de verzen 17-18 staat verder dat Jezus vrijwillig Zijn leven gaf. Hij was één met het verlangen van Zijn Vader.
Waaruit blijkt dat God de Vader en God de Zoon Zich met het lijden hebben vereenzelvigd?
Kunnen we dat aan de hand van dit gedeelte met eigen woorden toelichten?
4. Lees Openbaring 5:9.
Hoe kunnen we inhoud hiervan met eigen woorden eenvoudig weergeven?
5. Ter overweging hierbij een citaat over Jezus' handen - als de lijdende Christus - overgenomen uit 'Het negende uur' door Pieter Nouwen' (Uitgeverij Thoth). De auteur laat in deze roman via de componist Bach die met zijn Passion bezig is - de lezer stilstaan bij het gedenken van Jezus.

Ook dit citaat getuigt van een terugblik op Jezus' sterven: 'In gedachten was hij nu aanwezig op een stoffige heuvel, even buiten dezelfde stad waar de triomftocht was gehouden. Hij had de met gal vermengde azijn geroken, het gebloede witte kleed op de grond zien vallen en de hamerslagen gehoord waardoor de handen van zijn Verlosser waren vernield. Het waren de kostbare handen, mediteerde hij, waarmee Jezus blinden, lammen en bezetenen had aangeraakt en genezen; de troostende handen die de zondige Maria Magdalena hadden vergeven; de gezegende handen waarmee Hij tijdens het Laatste Avondmaal het brood bij het paaslam had gebroken – 'Nehmet, esset, dat ist mein Leib' - en de beker met wijn had vastgehouden – 'Trinket alle daraus, das ist mein Blut' - waarna Hij Zijn volgelingen had aangespoord zulks tot Zijn gedachtenis te blijven doen. Het waren de handen die Hij had gevouwen in de Hof van Olijven toen Hij, door al Zijn leerlingen verlaten, in doodsangst bad verschoond te mogen blijven van het lijden dat Hem te wachten stond. Het waren de handen die door Judas met valse warmte waren vastgepakt op het moment van diens verraad; de handen die waren samengebonden toen Hij moest verschijnen voor de hogepriester, die uitriep dat Hij wegens godslastering de doodstraf verdiende. Het waren de handen die veeleer Hij, en niet de landvoogd Pontius Pilatus, in onschuld had kunnen wassen. De componist dacht met deernis en ontsteltenis aan het dode lichaam van de levende God aan het kruis, dat afstak tegen de pestzwarte leegte van de hemel. Dat kruis was het lichtende oog van rust geweest in een storm waarin de wereld wankelde...

Hoofdstuk 8

Jezus: een Man van smarten

In Jesaja 53:3 lezen we dat Jezus bereid was voor ons veel leed te ondergaan. *'Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, bekend met ziekte...'* Toch nam Hij onze ziekte en ons leed op Zich (4), onze schuld en ongerechtigheid (5), onze afdwalingen (6). Hij onderging verdrukking en gericht, ja zelfs de dood (7-8). Hij was bereid deze weg te gaan om ons het leven te kunnen geven (10-11).

Jezus werd mens

Wanneer wij lijden is het goed Jezus als man van smarten beter te leren kennen. Hij wilde mens worden en deel uitmaken van de mensengeschiedenis met al zijn onrecht, pijn en nood. Hij werd één van ons. *'En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond...'* (Johannes 1:14).

Jezus is vertrouwd met de gebrokenheid binnen het gezinsleven, een dorpsgemeenschap, het geestelijk leven, maatschappelijke en sociale ongerechtigheid. Maar ook met de eenzaamheid van ons mensen, met ziekte en armoede. Zo nam Jezus het op voor die arme weduwe die één geldstuk in de offerkist deed, maar volgens Jezus' zeggen meer gaf dan het grotere bedrag van de rijke. Zij gaf uit haar armoede en God zag het! Zo heeft Jezus geleden onder de conflicten die zich afspeelden in onderlinge verhoudingen en riep Hij op om de minste te willen zijn, om te willen dienen. We zijn immers koningskinderen en vanuit die waarde is dienen een voorrecht.

Jezus leed ook onder de vijandschap van geestelijke leiders, onder hun 'hardheid van hart', onder hun onbegrip en onterechte kritiek. En Hij leed onder het verraad van Judas, het vluchten van Zijn discipelen toen het erop aankwam, de verloochening van Petrus, de bespotting waarbij ze Hem bespuwden en blinddoekten.

Wanneer wij ons dat laatste bijvoorbeeld proberen voor te stellen - een geblinddoekte Jezus die als Licht verworpen wordt en als mens duisternis krijgt opgelegd - gaan we iets begrijpen van de omschrijving: man van smarten.

Angst

Jezus kende ook psychische smart. Wanneer we aan de Hof van Gethsémané denken, waarbij Hij om kracht bidt voor het komende einde, heeft Hij met veel gevoelens te maken. Gevoelens van beklemming en angst waar Hij Zijn Vader smeekt om een andere weg... Tot drie keer toe bidt Jezus. Eén was niet voldoende, Hij moest meerdere malen zijn angstige hart uitspreken. Ook vroeg Hij om bijstand van Zijn discipelen. In die zielstrijd komt geleidelijk aan toch weer ruimte vrij en vertrouwen om door te gaan ondanks de dreigende gebeurtenissen.

In de Hebreënbriev lezen we dat God Hem bevrijdde van de angst waardoor Hij toch de kracht ontving om het lijden te kunnen volbrengen. Maar Jezus is dus vertrouwd met aanvechting, angsten en wanhoop.

Godverlatenheid

Het zwaarste moment voor Jezus begint in de drie uren van complete duisternis. In die uren, waarbij Hij de toorn die wij verdienen op Zich neemt, moet God Zich afwenden van Zijn Zoon. Die godverlatenheid is een hel. Jezus ondergaat de diepste duisternis zonder God. Hij schreeuwt het uit: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? In Zijn schreeuw klinkt alle wanhoop en de pijn door van al het leed door de eeuwen heen. Ook alle vuiligheid en schuld wordt ermee uitgeschreeuwd die Hij vrijwillig op Zich nam maar die Hem intens doen lijden. Het blijft stil, drie dagen en nachten. God antwoordt Zijn Zoon wanneer Hij opstaat uit de dood. Dan blijkt dat God niet de Afwezige was maar via Zijn Zoon overwinning heeft bereid. Een weg ten leven.

Overgave in beklemming

Wanneer Jezus Zich door God en mensen verlaten voelt - er hierin ieder mens in zijn wanhoop dus tegemoet komt, zelfs degene die hun leven als zinloos zijn gaan ervaren en er een eind aan willen maken - geeft Hij ons toch een richting aan: wanhoop niet aan God Zelf, ook al ervaar je Hem niet. Jezus leeft dit voor door later te roepen *'Het is volbracht'* en *'Vader, in Uw handen beveel Ik mijn geest.'* Jezus legt Zijn leven en Zijn opdracht terug in Gods handen. God alleen blijft over en Zijn recht en toekomst is bij deze God veilig.

Ter overdenking een uitspraak van ds. K. Harmannij over het lijden van Jezus:

'Jezus Christus geeft ons de vrijheid om vrijuit te spreken over alle moeiten die we hebben. Hijzelf heeft Zijn ellende uitgeschreeuwd naar Zijn God en Vader, en wij mogen met Hem meeroepen. Hij is immers onze collega geworden in het lijden. Een collega die meer kan dan wij: Hij heeft Zich van binnenuit een weg gebaand, in lijden en dood, terug naar het leven bij de Vader. En langs diezelfde weg trekt Hij ons ook naar buiten: terug naar de vrijheid van het leven bij God. Er is dus geen reden om ons eigen lijden als onbelangrijk aan de kant te schuiven. Wel is er alle reden om in het lijden de nabijheid van Jezus Christus te zoeken.'

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Lees Jesaja 42:1-4 en 6-7.
Wat vertellen deze verzen over Jezus?
Wat voegt Jesaja 61:1-3 hieraan toe?
2. In dit gedeelte wordt gesproken over *'vrijlating'*. Jezus wil ons innerlijk herstellen en toerusten zodat wij (opnieuw) in de vrijheid komen om weer vrucht te dragen. Als een *'planting des Heren'* mogen we zegen ontvangen en doorgeven.
Hoe beleven wij deze belofte?
3. In 2 Korinthe 4:6-10 wordt Jezus benadrukt als het Licht (5-6) en als een kracht van God (7 en 10). Hij heeft de duisternis overwonnen en wil als Licht in onze duisternis afdalen en herscheppen. Ook wil Hij als de opgestane kracht geven waar wij zwak zijn, *'...opdat ook het leven van Jezus openbaar wordt in ons sterfelijk vlees,'* (11).
Wij mogen dus eerlijk met onze zwakheden omgaan en ze erkennen. Tegelijkertijd mogen we in geloof ons uitstrekken naar Zijn kracht.
Wat kan dit voor ons leven op dit moment betekenen?
En durven wij realistisch onze moeite te plaatsen in dat verband?
Lees opnieuw de verzen 8-9.
Wat houdt dit voor ons in wanneer we denken aan moeite en vragen?

Hoofdstuk 9

Jezus is de Weg

Jezus zegt van Zichzelf dat Hij de weg, de waarheid en het leven is. Wij willen in het verband van het lijden nu vooral stilstaan bij Jezus' woord: *'Ik ben de weg.'*

Betekent dit ook dat als lijden onze levensweg in schaduwen heeft gehuld, het (her)vinden van de weg bij Hem begint?

Jezus: een Persoon

Wanneer Jezus zegt dat Hij de weg, de waarheid en leven is, heeft Hij het niet over een leer of een aantal regels. Als Persoon wijst Hij op Zichzelf. Het vinden van richting, waarheid en leven houdt met Hem verband en daarom roept Hij op tot vertrouwen en navolging. Tot een wandelen met Hem. Zoals Jezus Zijn hemelse Vader als 'de enige weg' volgde en toegewijd was, zo mogen wij Jezus kennen als de weg, als iemand die ons zicht wil geven op de zin van ons leven, op de betekenis die we God en mensen mogen hebben. Hij wil ons het leven geven en ons in de ontmoeting laten ontdekken dat de waarheid opnieuw bezielen kan.

Jezus: het begin

Vaak kunnen we op een levensweg zitten zonder de Weg te kennen: Jezus die ons roept tot Hem te komen en van Hem te leren. Jezus die ons wil redden, bewaren en leiden. Jezus die voor ons bidt en met ons op weg wil gaan. Ook wanneer wij de weg kwijt zijn.

Toen Thomas zich bijvoorbeeld ontredderd en gedesillusioneerd voelde - Jezus was ook maar een teleurstelling gebleken - zoekt Jezus hem op. Hij toont Thomas Zijn handen en zij: de littekens waren duidelijke tekenen van Zijn lijden en opstanding. Thomas laat zich door Jezus overtuigen en ziet Hem weer als 'de weg, de waarheid en het leven'. Hij laat zich weer op de weg zetten. Ook de Emmaüsgangers bemerkten opeens - na een periode van verduistering - dat Jezus met ze optrok, hen vragen stelde en uit het Woord van God 'waarheid' liet ontdekken. Opnieuw erkennen ze Hem als de weg en willen ze Hem navolgen.

Jezus overbrugt verleden en toekomst

Jezus wil niet alleen voor zoekende de Weg zijn, maar ook voor degenen die Hem hebben leren kennen als Verlosser. Hij wil als de Weg garant staan voor de weg die we te gaan hebben tijdens ons leven en met het oog op een eeuwige toekomst. Hij bereidt ons plaats voor (Johannes 14:2) en wil Zijn eeuwige heerlijkheid met ons delen.

In Johannes 17 bidt Jezus:

'Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn die U Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid zien, die U Mij gegeven hebt, omdat U Mij hebt liefgehad vóór de grondlegging van de wereld.

Rechtvaardige Vader, de wereld heeft U niet gekend, maar Ik heb U gekend, en dezen hebben erkend

dat U Mij gezonden hebt. En Ik heb hun Uw Naam bekendgemaakt, en zal die bekendmaken, opdat de liefde waarmee U Mij hebt liefgehad, in hen is, en Ik in hen,' (24-26).

Jezus wil de liefde die tussen de Vader en Hem is met ons delen. Daarom heeft Hij God aan ons bekend willen maken, als de Weg en de Waarheid, en wil Hij ons steeds meer zicht geven op Zijn Vader en op Zijn bedoelingen met ons leven. '*...Ik heb hun Uw Naam bekendgemaakt, en zal die bekendmaken...*' Wanneer we Jezus als de Weg aanvaarden zal Hij ervoor garant staan dat ons zicht groeit. Ook in moeite.

Dagelijkse navolging

Wat hebben we aan deze 'kennis' wanneer we in de put zitten? Het roept ons op tot vertrouwen en tot een 'wandelen in geloof'. Wanneer we in lijden de weg kwijt zijn en ons opnieuw moeten oriënteren, dan gaat aan het wandelen de Weg vooraf. Eerst mogen we schuilen bij deze Heiland en Heer. Hij wil als 'man van smarten' ons welkom heten en de rust geven die nodig is voor herstel. Hij wil nabij zijn, troosten en bemoedigen. Daarnaast wil Hij met ons 'op weg gaan' waar wij inclusief onze verwarring en pijn bereid zijn met Hem te wandelen. Stapje voor stapje.

Wanneer we Jezus als de Weg leren vertrouwen durven we ook Hem de leiding over ons leven toe te vertrouwen. Dan mag Hij weten van puin en blokkades... We spelen voor Hem geen verstoppertje. Als de Weg heeft Hij dan onze gebrekkige liefde gekregen en die liefde gaat Hij gebruiken. Ook Petrus' antwoord op Jezus' vraag (Heb je me lief?) werd weer een opening naar de toekomst: '*Ja, Heere, U weet dat ik van U houd...*' Jezus is in dat opzicht een terugkeerpunt: iemand bij wie we altijd weer terecht kunnen wanneer we het zicht op onze levensweg kwijt zijn of vastgelopen zijn op allerlei dwaalwegen.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Wat zegt Johannes 11:32-36 ons over Jezus' emoties?
In vers 25 zegt Jezus: '*Ik ben de Opstanding en het Leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven...*' Emoties en vertrouwen in Gods beloften kunnen samengaan. Jezus wist Zich gedragen door de beloften van Zijn Vader.
Hoe ervaren wij de balans tussen dat wat we belijden en dat wat we beleven?
Tussen ons verstand en ons gevoel?
2. Jezus bad tijdens Zijn leven op aarde voor ons en bidt nog steeds voor ons.
In hoeverre leven we bewust met deze gedachte?
En inspireert dit ons om voor anderen te bidden, in navolging van Jezus?
Lees Kolossenzen 4:2-4 en vers 12.
Wat leren we van Paulus?
3. In Johannes 21 lezen we vanaf vers 15 dat Jezus' relatie tot Petrus geestelijk en emotioneel hersteld wordt. Ook in breder verband: Petrus blijft een geroepene en God wil hem gebruiken. Dat hierbij ook moeilijke situaties zullen worden toegelaten wordt door Jezus niet verzwegen. Lees de verzen 18-20. Toch roept Jezus op tot vertrouwen en navolging.
Hoe beleven wij dat?
Maakt die gedachte ons angstig?
Of is ons vertrouwen in Jezus' liefde en het betrokken zijn bij Zijn werk meer doorslaggevend?
4. Hoop is niet gelijk aan een optimistische levensinstelling. Hoop wordt ervaren wanneer we in moeilijke omstandigheden zicht houden op Jezus. Op Zijn liefde en waarheid die ons willen dragen en bemoedigen. Hoop is een gave die ons geschonken wordt in de ontmoeting met Jezus. Hoop ontstaat ook wanneer we het lijden niet als obstakel zien als geloven dat God er nieuw leven uit kan verwekken.

Lees in dit verband Johannes 12:24-25.

Jezus wilde lijden. Maar Hij had ook hoop omdat God dit lijden zou gebruiken om nieuw leven te schenken. Zie Lukas 24:25-26.

5. Overdenk het volgende citaat van Henri Nouwen uit 'Hier en nu' (Ten Have): 'Jezus' hele leven was een leven van gehoorzaamheid, van aandachtig luisteren naar de Vader, die hem de Veelgeliefde noemde. Alles wat Jezus zei of deed kwam voort uit die allerintiemste gemeenschap. En wij, zondige, gebroken mensen, worden door Jezus uitgenodigd tot diezelfde gemeenschap. Zoals Jezus Gods Veelgeliefde Zoon is, zo ook zijn wij Gods veelgeliefde zonen en dochters.'

Het is van het grootste belang dat we ons geliefd en aanvaard weten en voelen. Bij gebrek aan vertrouwen in Gods aanvaarden liefde en vergeving worden emoties gevoed van wantrouwen en twijfel. Gevoelens die weer op hun beurt bewerken dat het leven bedreigend wordt. Het geeft innerlijke onbestemdheid, beklemming en desoriëntatie, en die emoties kunnen zoveel spanning dat depressiviteit het gevolg is.

Herkennen we dat?

6. Jezus zegt dat Hij de Weg is. Volgens Hem kunnen we bij Hem terecht voor een nieuwe start en koers. Dat dit niet een terugkeer tot regels is wordt benadrukt in 1 Johannes 4:19 staat: *'Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefhad.'* Als de Weg biedt Jezus dus liefde uit de eerste hand aan. Liefde die begon bij Hem. Hij bereidde een weg voor. Een weg uit liefde en een weg van liefde, een weg waarvoor Hijzelf garant staan.

In het volgende hoofdstuk denken we vooral na over het 'wandelen met Hem'. Hij wil als 'de Weg' het wandelen allereerst mogelijk maken. Het begint bij Hem.

In hoeverre weet jij zeker dat Hij voor mij de Weg is?

Heb jij je uitgesproken voor Hem en wil jij je aan Zijn liefde gewonnen geven, aan die 'eerste liefde'?

Hoofdstuk 10

Met Jezus wandelen

Jezus is niet alleen de Weg, Hij roept ons ook op om met Hem te wandelen. Paulus probeert dit begrip uit te leggen. *'Zoals u dan Christus Jezus, de Heere, hebt aangenomen, wandel in Hem, geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof, zoals u onderwezen bent; wees daarin overvloedig, met dankzegging,'* (Kolossenzen 2:6-7). In Kolossenzen 1:10 spreekt Paulus over het waarom van deze groei om de Here waardig te wandelen.

Wandelen

Het woord wandelen betekent dat we willen groeien in de ontmoeting met Jezus. Dat we in de wandel met Hem 'wortelen' zodat ons leven met Hem vrucht kan gaan dragen. Dat ons leven een expressie wordt van onze omgang met Hem, 'tot alle volharding en geduld' (Kolossenzen 1:11). Geduld in moeite en volharding in periodes die we niet begrijpen het kan alleen maar wanneer we ons aan Jezus' hart vasthouden en ons beseffen dat Hij als 'man van smarten', én als overwinnaar met ons meegaat. Ook dát omvat het wandelen met Hem. In het verwerken van moeite en verdriet trekt Hij met ons op, zoals Hij meeliep met de Emmaüsgangers. Hij vroeg hen naar hun gedachten en emoties. Al wandelend herkregen ze weer vertrouwen en moed omdat Jezus hen nabij bleef, (Lukas 24:13-35). Jezus liet hen in het gesprek met Hem ontdekken dat Gods Woord betrouwbaar was en bleef, dwars door vragen heen.

Geen moed tot wandelen

Soms kan verdriet ons zo omsluiten dat het in beweging komen onmogelijk schijnt. Het is waardevol te overdenken dat 'wandelen' niet alleen een beweging voorwaarts aangeeft, maar óók groei en verworteling in onze relatie met Jezus. Dus groei in de diepte. Wanneer we open blijven staan voor de ontmoeting met God dan lijkt het misschien dat we niet 'vooruit' gaan, maar tóch doet God er iets mee. Hij wil ons door strijd heen laten ervaren dat Hij draagt. Dat Zijn naam - Zijn wezen - te vertrouwen is.

Dat Hij ons niet uit het oog verliest. Maria was bijvoorbeeld in haar verdriet om Jezus' dood het zicht kwijt. Als ze Zijn graf bezoekt, ontdekt ze dat het leeg is. Verschrikt gaat ze naar de discipelen: *'...Ze hebben de Heere uit het graf weggenomen, en wij weten niet waar zij Hem neergelegd hebben,'* (Johannes 20:2). Petrus en Johannes gaan ook kijken. Ook zij vinden het graf leeg. Ze gaan verbijsterd terug (8-10). Maria blijft en huilt (11). Terwijl ze huilt, ziet ze opeens twee engelen. *'...en die zeiden tegen haar: Vrouw, waarom huilt u? Zij zei tegen hen: Omdat ze mijn Heere weggenomen hebben, en ik weet niet waar ze Hem neergelegd hebben. En toen zij dit gezegd had, keerde zij zich naar achteren en zag Jezus staan, maar zij wist niet dat Jezus het was. Jezus zei tegen haar: Vrouw, waarom huilt u? Wie zoekt u? Zij dacht dat het de tuinman was, en zei tegen Hem: Mijnheer, als u Hem weggedragen hebt, zeg mij dan waar u Hem neergelegd hebt en ik zal Hem weghalen. Jezus zei tegen haar: Maria! Zij keerde zich om en zei tegen Hem: Rabboeni; dat betekent: Meester,'* (Johannes 20:13-16).

Jezus roept ons bij de naam

Wanneer Maria huilt, blijkt Jezus in de buurt te zijn. Hij vraagt haar: Waarom huil je en wie zoek je? Hij ziet haar verdriet en vraagt ernaar. Wanneer Maria haar verdriet heeft verwoord, zegt Jezus: Maria! Dán herkent ze Hem. En dán kan ze Hem weer Meester noemen. Deze Jezus - die ze in haar verdriet eerst niet zag - is nabij. Hij is werkelijkheid! Deze geschiedenis maakt ons duidelijk dat christen-zijn niet slechts een levensbeschouwing is. Het heeft te maken met een relatie, waarbij Jezus ons bij name wil roepen. Steeds weer. Ook bij verdriet. Hij wil onze ogen openen voor zijn God die ook onze God wil zijn. In vers 17 zeg Hij tegen Maria: *'...Ik vaar op naar Mijn Vader en uw Vader, en naar Mijn God en uw God,'* Jezus heeft de toegang tot de Vader vrijgemaakt. Als 'hovenier' maakt Hij Maria duidelijk dat een nieuwe periode is ingeluid. Waar Adam en Eva de hof moesten verlaten na de zondeval, zo spreekt Jezus in deze tuin het herstel uit. *'Ik ben de Alfa, en de Omega, het Begin en het Einde, de Eerste en de Laatste. Zalig zijn zij die Zijn geboden doen, zodat zij recht mogen hebben op de Boom des levens...,'* (Openbaring 22:13-14).

Gods Geest troost en leidt

Jezus is nu bij Zijn Vader en bereidt Zijn tweede komst voor. Maar doordat Hij Zijn Geest gegeven heeft, hoeven wij niet alleen door moeite te gaan. In lijden is Hij nabij en wil Hij beschermen. Lijden dat nog steeds onderdeel is van onze gebroken wereld.

Joni Eareckson Tada, verlamd aan beide armen en benen, deelt in 'De tranen van God' (Barnabas) haar overtuiging: 'dat wij in zekere mate moeten lijden, zoals Gods Zoon leed toen Hij op aarde was. Misschien begrijpen wij Zijn redenen niet, maar het zou waanzin zijn Hem op dit punt te bestrijden.' Lijden maakt onderdeel uit van ons leven omdat wij nog te maken hebben met de 'gefaseerde' verlossing.

Joni Eareckson Tada: 'De Messias kwam om ervoor te zorgen dat op een dag de leeuw naast het lam zou liggen. Ondertussen kraakte die leeuw in de eerste eeuw van onze jaartelling echter wel de botten van duizenden in het Colosseum te Rome. De Bijbel zegt dat we verlossing hebben, maar de dag van onze verlossing ligt nog in de toekomst. Enerzijds heeft God ons gered, maar anderzijds is het proces van redding nog steeds aan de gang.' Zo nam Jezus onze ziekten op Zich (Jesaja 53:4), maar toch leven we nog in een wereld waar niet alle ziekte wordt genezen. We zijn op weg naar een toekomst waar alle tranen gedroogd zullen worden, waar geen verdriet en pijn meer zal zijn. We mogen leven uit het vertrouwen dat deze opgestane Heer ons beschermen zal, ook al gaat al het lijden niet aan onze deur voorbij. Jezus Zelf was altijd gericht op Zijn hoofdtak: de verkondiging van Gods genade en koninkrijk. Het genezen van zieken was daaraan ondergeschikt. De uitspraak van Jezus in Lukas 9:23 is duidelijk: *'...Als iemand achter Mij wil komen, moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis dagelijks opnemen en Mij volgen.'* Deel hebben aan Zijn lijden is dan ook delen in Zijn kracht, opstanding, overwinning en eeuwigheid.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Tijdens de verzoeking in de woestijn koos Jezus heel bewust voor de enige manier waarop Hij een Verlosser kon worden: Hij liet Zich niet verleiden Zichzelf te bevestigen of te bewijzen. Het was ook niet nodig want Hij was de geliefde Zoon van Zijn Vader. Hij koos voor de weg van afhankelijkheid.

Jezus liet Zich ook niet verleiden om een heerser te worden. Hij koos voor de weg van het dienen. Ook wanneer deze weg lijden met zich meebracht.

Jezus wilde Zijn Vader niet 'verzoeken', uitproberen of op de proef stellen. Hij hoefde geen bewijs of erkenning te forceren. Hij koos voor vertrouwen in Gods wil en leiding. Ook al zou het een moeilijke weg zijn.

Willen wij onszelf bewijzen, erkenning zoeken en gediend worden?

Of kiezen we voor de dagelijkse wandel met Jezus, waarbij Hij ons bevestigt, erkent en helpt om anderen te dienen?

2. Tijdens Zijn leven op aarde, leefde Jezus ons vertrouwen in Zijn Vader voor. Ook in het lijden. Hij zegt tegen ons: *'De discipel staat niet boven de meester en de slaaf niet boven zijn heer. Het moet genoeg zijn voor de discipel dat hij wordt zoals zijn meester...'* (Mattheüs 10:24-25). Zoals Jezus lijden onderging, zo mogen wij het ondergaan. En... Jezus identificeert Zich met ons. Wanneer Jezus Saulus confronteert met zijn dreigende en moordzuchtige houding ten opzichte van Zijn volgelingen, zegt Jezus: *'Saul, Saul, waarom vervolgt u Mij?'* Jezus stelt Zich op één lijn met degenen die vervolgd worden, die onrecht ondergaan en verdriet ervaren.
In hoeverre zijn we ons dit bewust?
Niet slechts in theorie maar ook gevoelsmatig?

3. Jezus werd één met onze waaromvragen. *'Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?'* Jezus stelde de vraag en voelde de vraag. De vraag uit Klaagliederen 1:12 zou van Jezus' lippen kunnen komen: *'Raakt het u allen niet, voorbijgangers? Aanschouw en zie of er leed is als mijn leed, dat mij is aangedaan, waarmee de HEERE mij bedroefd heeft op de dag van Zijn brandende toorn.'* Maar Jezus bleef Zich aan Zijn God vastklampen en volhardde. God antwoordde Hem door Hem na drie dagen op te wekken uit de dood. Jezus overwon en Hij kan - wanneer we ons verlaten voelen - tot ons zeggen: *'Ik zal u beslist niet loslaten en Ik zal u beslist niet verlaten,'* (Hebreeën 13:5). Hij zegt dit teder en doorleefd tot ons.
Hoe beleven wij dit?
Geloven we dat?

Hoofdstuk 11

Samen op weg

'En als één lid lijdt, lijden alle leden mee...' (1 Korinthe 12:26). Paulus verwijst hiermee naar het lichaam van Christus die Zijn volgelingen wil samensmeden tot één gemeenschap. Een gemeenschap die deelt in liefde, vreugde en zegen, maar ook in verdriet, moeite en lijden. Samen op weg, onder de leiding van Jezus, die het Hoofd is. Paulus noemt ook wat voor deze gemeenschap kenmerkend moet zijn: liefde. Liefde die de opbouw van elkaar zoekt, liefde die bemoedigt en elkaar 'op de weg' houdt (1 Korinthe 13).

Zegenend leven

Jezus verlangt ernaar dat we in Zijn naam doorgaan met het werk dat Hij begonnen is. Dat we in ontferming bewogen zijn met de nood van anderen en willen bemoedigen waar dat mogelijk is. Ontferming heeft met liefde te maken, met een bevestiging van binnenuit. Jezus had een warm kloppend hart en zocht naar wegen om deze liefde kenbaar te maken. Hij stelde eigendunk en hypocrisie aan de kaak en riep op tot kwetsbare eerlijkheid, tot ontvankelijkheid. Aan die mensen kon Hij genade geven: onverdiende vergeving en nieuwe levensmoed en zingeving.

Ontferming vraagt van ons óók een innerlijke houding en keuze waarbij we er willen zijn voor anderen. In meeleven, betrokkenheid en daden van liefde. In een houding van mildheid en begrip waarbij we ons niet veroordelend of afwerend opstellen. Ontferming heeft te maken met de bereidheid om te troosten, te steunen, op te richten en te herstellen. Om tot actie over te gaan waar dit nodig is.

Jezus wil brood en wijn delen

Kort voor Jezus' sterven en opstanding geeft Hij ons de opdracht Zijn offer te gedenken door brood te delen en wijn te drinken. Hij gaf Zijn leven als een brood en Zijn bloed vloeide tot reiniging van onze schuld. In de 'wandel met Hem' wil Hij ons voortdurend geestelijk voeden en reinigen. Waarom is dit nodig? Wanneer wij Zijn offer en leven gedenken, en leven vanuit onze verbondenheid met Hem, kunnen wij ook gevende mensen worden. Dan mogen we in Zijn naam bruggen slaan naar anderen. Naar mensen die we niet altijd begrijpen en waarmee we het niet altijd eens zullen zijn maar die ook Jezus' liefde en waarheid nodig hebben.

Lijden laten resoneren

Zoals Jezus Zich niet aan lijden onttrok, zo mogen wij ook verdriet, schuld en lijden van anderen in ons hart laten resoneren, en als reactie daarop in liefde wegen zoeken. Hij vraagt wel van ons de bereidheid om problemen van anderen in te denken en in te leven. Bijvoorbeeld: Wat betekent het wanneer je partner je verlaat? Hoe voelt het om alleenstaand te zijn? Waarin wordt vooral gemis ervaren? Welke druk ervaart iemand die alleen kinderen moet opvoeden? Hoe voelt het om chronisch moe te zijn? Hoe zou jij het vinden om werkloos te zijn, hoe

zou je dan toch zinvol bezig kunnen zijn? Hoe kun je iemand helpen die een geliefde verloor? Hoe kun je mensen bemoedigen die het niet meer zo zien zitten? Welke vragen en verwarring hebben vooral met onze cultuur te maken, met het huidige leef- en denkklimaat? Hoe kunnen jonge gezinnen hulp krijgen wanneer zich opvoedingsproblemen voordoen? Zijn er goede hulpmiddelen en hulpverlenende instanties? En hoe kunnen jongeren weerbaar zijn in onze samenleving, zonder over gevoelens van anderen heen te walsen? Hoe kunnen we samen op weg zijn? Kwetsbaar en eerlijk? Open en moedig?

Kwetsbare relatie

Er is veel nood op het gebied van relaties. Het huwelijk is voor velen niet meer aantrekkelijk of geloofwaardig. Het echtscheidingspercentage getuigt van veel frustratie en moeite. Verder wordt veel eenzaamheid ervaren. En door de teleurstelling in mensen durft men vaak geen vaste relatie meer aan: er is als gevolg daarvan veel vrijblijvendheid. Ook trouw lijdt daaronder en het vermogen om met mensen door moeite en conflicten heen te gaan, waarbij relaties juist kunnen groeien naar meer volwassenheid. Door desillusie en eenzaamheid kunnen mensen verder gevangen raken in hun eigen wereldje. Ze maken niet meer deel uit van een groter geheel, van een 'netwerk' van contacten, wat steun en verbondenheid geeft. Waarbij uitwisseling, bemoediging en aansporing kan plaatsvinden.

Wij-besef

In verwarrende periodes - waarbij mensen op zichzelf worden teruggeworpen - is een vriendennetwerk van groot belang. Het voorkomt vervreemding van anderen. Vervreemding die ook kan leiden tot een persoonlijk isolement wat een gevoel van depressie en verlorenheid kan geven. Een verlorenheid die mensen naar de dood, naar een niet-meer-zijn doet verlangen. De angst voor het leven en de pijn aan het leven is dan groter dan de angst voor de dood. Daarom lezen we in de Bijbel: weent met hen die wenen en wees blij met de blijden, en als één lid lijdt, lijden andere leden mee. Jezus roept ons in de navolging van Hem op tot samenzijn, bijvoorbeeld een deelgemeenschap. Een gemeenschap die openstaat voor anderen, die anderen zicht wil geven op de Heer die we dienen. Een Heiland die kwam om 'gebrokenen van hart' te verbinden, om woorden van hoop uit te spreken en daden van liefde voor te leven. Jezus zoekt mensen die lijden onder schuld, die gekweld worden door angst en onzekerheid en die verlangen naar nieuwe visie, richting en idealen. Naar iets, wat het leven de moeite waard maakt.

Liefde: méér dan kennis

De woorden in dit boek dienen niet méér kennis. Kennis maakt zelfs 'opgeblazen' (1 Korinthe 8:1). Het gaat om liefde die God wil geven aan mensen die in nederigheid erom vragen. Liefde is een geschenk en dit geschenk moet ontvangen worden.

Maar het ontvangen kan belemmerd worden.

Vooraf door de emotie angst. Angst om eerlijk om te gaan met onze remmingen, met onze tekorten, met onze onmacht die ons besluiteloos kunnen maken. Het helpt ons om te weten dat God vooral ons hart aanziet: willen we in bescheidenheid en kleinheid er gewoon maar zijn? Willen we naast mensen staan en met hun verwarring en verdriet onder ogen zien? Willen we met hen zoeken naar mogelijke stappen en hen bemoedigen? Onze eigen tekorten en 'gebrek aan ervaring of deskundigheid' hoeven we niet te camoufleren. Dát is niet bepalend. Wèl oprechte belangstelling en het willen zijn van een 'klankbord' of 'rustpunt'. Door er te zijn, door te luisteren en door te handelen waar dit nodig is, mogen we de 'handen en voeten' van Jezus zijn. Persoonlijk én samen met anderen. We kunnen elkaars wonden niet wegnemen, wèl is er de mogelijkheid van 'verzorging'. We mogen als mensen die zelf de herstellende nabijheid van Jezus kennen, anderen helpen om tot herstel te komen. Om weer nieuwe hoop te ontvangen waardoor ze hun levensweg hervinden en kunnen bewandelen.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Lees Mattheüs 25:34-40. Hieruit blijkt dat het vooral gaat om onze aanwezigheid te midden van nood. In de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan gingen de priester en Leviet voorbij aan nood. Dát was hun Bepalend is dus niet ons gepraat over nood, maar onze bereidheid om dát te doen wat mogelijk is. En om in concrete situaties die zich voordoen in naam van Jezus aanwezig en beschikbaar te zijn.
2. Lees Spreuken 17:22 en 18:14.
Wat kan dit concreet betekenen voor onze ontmoeting met anderen?
3. Lees Efeze 3:20.
Wat zegt dit vers ons over Gods werk in ons?
Lees nu Efeze 4:16.
Wat zegt dit vers over onze gemeenschappelijke betekenis?
En wat voegt Kolossenzen 2:19 hier nog aan toe?

Persoonlijk en gemeenschappelijk leren van Jezus, het Hoofd:

Overdenk in dat verband het nu volgende citaat van Philip Yancey uit 'Waar is God als ik pijn heb?' (Kok Voorhoeve):

'Jezus' plan was het Goede Nieuws toe te vertrouwen aan de handen van onvolmaakte, vaak mopperende mensen. Hij beperkte Zichzelf als het Hoofd van Zijn gemeente. Hij liet het lichaam en de lichaamsfuncties over aan een wonderlijke groep discipelen - en aan u en mij. Jezus' beslissing om als Hoofd van een groot lichaam te functioneren, is bepalend voor onze visie op leed. Het betekent dat Hij ons vaak gebruikt om elkaar te helpen pijn en leed het hoofd te bieden. In zekere zin is pijn iets wat je alleen moet dragen, waar niemand je bij kan helpen. Maar een lichaam biedt een samenhang waarin individuele pijnen opgevangen, verzorgd en soms ook genezen worden.'

Hoofdstuk 12

Leven met een open einde

Wij brengen het woord genade meestal in verband met onze redding. Maar genade is méér. Het is de beloofde kracht en nabijheid van God die het verder leven mogelijk maken. Door de genade van God wordt het mogelijk om te kunnen geloven in een leven met een open einde. Een leven waar aan Hij Zijn richting gaat geven, ook wanneer we schijnbaar vastgelopen zijn in allerlei moeilijke omstandigheden. Door genade is het mogelijk om niet te wanhopen. In Spreuken 3:5-6 staat: *'Vertrouw op de HEERE met heel je hart, en steun op je eigen inzicht niet. Ken Hem in al je wegen, dan zal Hij je paden rechtmaken.'* Hij zal (toekomstige tijd) je paden recht maken... het is een belofte. Wanneer we Hem nu, op dit moment, ons leven toevertrouwen, dan zal Hij er iets mee gaan doen. Genade is nodig voor onze redding maar ook voor onze groei als christen en voor de weg die we te gaan hebben. Hoewel het onvolkomene en gebroekene van deze wereld ons omvangt, toch is Gods genade sterker. Paulus maakt het duidelijk aan de hand van een voorbeeld: *'...wij hebben deze schat in aarden kruiken, opdat de allesovertreffende kracht van God zou zijn en niet uit ons,'* (2 Korinthe 4:7). Daarom worden we aangespoord om de genade van God niet uit het oog te verliezen. *'...en hoop volkomen op de genade...,'* (1 Petrus 1:13).

Genade in verwarring

Wanneer we onze hoop op de genade willen vestigen, is dat vaak in periodes dat onze emoties 'achter' liggen. Door teleurstelling en verdriet kunnen we ons mat en 'levenloos' voelen. Het leven lijkt dan ongrijpbaar en het verder leven lijkt op een haast niet begaanbare weg. Hoe kunnen we dan toch weer zicht krijgen op nieuwe wegen? Vooral wanneer 'oude' wegen zijn versperd? Hoe krijgen we weer nieuwe energie waarbij verlamme emoties afnemen? En... durven we het onbekende te aanvaarden en op weg te gaan? Thomas van Aquino zei eens: 'een schip ligt veilig in de haven, maar daarvoor is het schip niet gemaakt.' Een schip hoort te varen en is zo gebouwd dat het tegenwind kan opvangen en op verschillende plaatsen van bestemming kan aankomen. Ook in het 'verder leven' moeten we nieuw terrein ontdekken en met moed de reis aandurven. Wanneer we dan uitsluitend op gevoelens afgaan, dan komen we niet ver. In verwarrende periodes is een samenspel nodig tussen gevoelens, gedachten en besluiten, waarbij we een onzekere toekomst onder ogen willen zien en stappen durven ondernemen. Het is de keuze om verder te leven met pijn en te geloven in de genade van God. Bidden is dan in vertrouwen openstaan voor Gods nabijheid en leiding.

Genade in lijden

Lijden is moeilijk, vooral omdat het invloed uitoefent op ons gevoel. Pijn in lijden is niet te onderschatten. Maar genade wil bewerken dat we Hem in onze pijn uitnodigen en Hem vragen om door de pijn heen openingen naar de toekomst te geven. Iemand schreef ons eens: Jezus kan van jullie tranen parels voor anderen vormen. Waren dat te grote woorden? Ze kwamen uit de mond van iemand die zijn eigen lijden in Gods handen heeft leren leggen en geleidelijk aan zijn pijn liet doortrekken met de nabijheid en helende invloed van Jezus. Van Hem leerde ik dat genade hiertoe

inderdaad tot staat is. Maar geloof jij dat mysterie en geloof jij dat het stamelend en aarzelend mag beginnen?

Het 'stil worden voor God' is een geweldige medicijn voor de genezing van ons emotionele leven. Wanneer we van God willen ontvangen - door naar Hem te luisteren wanneer we ons bezig houden met Zijn Woord en dit in gebed laten resoneren in ons hart - dan gebeurt er wat. Dan rust Hij ons toe voor het leven. Ook voor het verder leven met pijn en moeilijke herinneringen.

Leven met het oog op God

God heeft Zijn Zoon gegeven omdat Hij nooit Zijn bedoelingen met ons leven en onze toekomst heeft willen opgeven: een liefde-relatie. God wil ons het leven geven, een leven dat gekenmerkt wordt door een hechte verbondenheid met onze Schepper en hemelse Vader. Verder leven heeft dan ook God voor ogen! We willen dan verder gaan omdat Hij ons ertoe oproept. God weet dat we 'onderweg' zijn naar de vervulling van al Zijn beloften. In 1 Johannes 2:8 staat het zo: *'...de duisternis gaat voorbij en het ware licht schijnt reeds.'* Wij worden opgeroepen om ondanks nog aanwezige duisternis te wandelen in het licht van Gods nabijheid en genade. Wanneer we worstelen met waaromvragen, kunnen we erover struikelen. Ook Johannes de Doper struikelde bijna over zijn niet begrijpen. Jezus spreekt dan nog een zaligspreking uit: *'...zalig is hij die aan Mij geen aanstoot neemt,'* (Mattheüs 11:6), wie niet over Mij struikelt of zich aan Mij stoot. Een andere zaligspreking in het gesprek met Thomas heeft dezelfde strekking: *'...zalig zijn zij die niet gezien zullen hebben en toch zullen geloven,'* (Johannes 20:29).

Jezus heeft ons tijdens Zijn leven steeds bij die grondhouding bepaald: vertrouwen. Ook wanneer we worstelen met onbegrepen moeite. Een voorbeeld uit Johannes 13:7: *'...Wat ik doe, weet u nu niet, maar u zult het later inzien.'* In feite gaat het om de vraag: willen we een vraag-antwoord-geloof of zijn we bereid onze weg met God te gaan, in het vertrouwen dat Hij er betekenis aan zal geven? Wanneer we ons uitspreken voor dat laatste, mogen we ook een beroep doen op Gods belofte dat Hij ons nabij zal zijn, zelfs wanneer we struikelen. We mogen dan weer op staan en onze weg vervolgen. In Micha 7:8 lezen we: *'...als ik gevallen ben, zal ik weer opstaan, als ik in duisternis zit, is de HEERE mij een licht.'*

Leven met het oog op anderen

Leven met het oog op God leidt tot een leven met het oog op anderen. Jezus gaf ook hierin het voorbeeld. Hij zegt in Jesaja 50:4: *'De Heere HEERE gaf Mij een tong van een die onderwijs ontving, zodat ik weet met de vermoeide een woord op de juiste tijd te spreken...'* Jezus wil naar Zijn Vader luisteren en van Hem leren 'om de vermoeide te kunnen ondersteunen.' Ook in het lijden ging Jezus ons voor zodat Hij ons kan ondersteunen en toerusten in onze omgang met anderen.

Verder leven heeft daarom ook te maken met een keuze voor anderen. Met de bereidheid om door eigen pijn heen dichterbij anderen te komen. Henri Nouwen heeft hierover veel nagedacht.

Enkele citaten van hem uit 'Binnen geroepen' (Lannoo) zijn hierbij waardevol:

- 'Je pijn zit heel diep en gaat niet zomaar over. Die pijn hoort bij jou omdat er ervaringen uit je vroegste jeugd mee verbonden zijn. Je opdracht is, die pijn te aanvaarden als deel van jezelf. Zolang je gewondheid een vreemd element blijft in je volwassen bestaan, zal de pijn zowel jezelf als anderen beschadigen. Je moet je pijn in je opnemen en vrucht laten dragen in je hart en in dat van anderen (...) Als je je eigen kruis opneemt zul je ook duidelijker zien dat anderen mensen ook een kruis hebben te dragen en zul je hen kunnen helpen op hun eigen weg naar vreugde, vrede en blijdschap.'
- 'In je hart leeft echt verdriet, pijn die eigen is aan jou. Je weet nu dat je die niet kunt vermijden, ontkennen of onderdrukken. Deze pijn laat zien op welke wijze jij geroepen bent om solidair te zijn met alle mensen in hun gebrokenheid.'

- ‘... de situatie die je pijn veroorzaakte was slechts de vorm waarin je raakte aan het lijden dat eigen is aan het menselijk bestaan. Je pijn is jouw concrete aandeel in de pijn van heel de mensheid.’
- ‘De kunst is, je verwondingen te doorleven in plaats van ze te doordenken. Het is beter om te huilen dan te piekeren, beter om je verwondingen diep te voelen dan ze te begrijpen, beter om ze in zwijgen te hullen dan erover te praten. Je hebt de keus om je kwetsuren in je hoofd of in je hart te voelen. In je hoofd kun je ze analyseren, kun je oorzaken en gevolgen vinden, woorden bedenken waarmee je erover kunt spreken en schrijven. Maar daar zal geen echte genezing van komen. Je moet je verwondingen in je hart toelaten. Dan kun je ze doorleven, en zul je ervaren dat ze je niet kapotmaken.’

Meelijden

Wanneer we eerlijk met onze eigen pijn leren omgaan en van Jezus willen leren hoe wij vanuit die doorleving ‘de moede kunnen ondersteunen’, dan zullen we het wonder ervaren dat ons hart ook open kan staan voor pijn van anderen. Of dat ons hart resoneert op nood van anderen. In de Bijbel lezen we hier ook over.

Wanneer Jeremia bijvoorbeeld denkt aan de gevolgen van ontrouw en hoogmoed bij Gods volk, zegt hij: *‘Als u dan nog niet luistert, zal mijn ziel wenen op verborgen plaatsen vanwege de hoogmoed, bitter schreien, ja, tranen stromen er uit mijn ogen naar beneden, want de kudde van de HEERE is gevangen weggevoerd,’* (Jeremia 13:17).

Jeremia ervaart verdriet in zijn hart. Ook Paulus kent die innerlijke bewogenheid. Wanneer hij zich zorgen maakt over het geestelijk leven van christenen in Galatië zegt hij: *‘...mijn lieve kinderen, van wie ik opnieuw in barensnood ben totdat Christus gestalte in u krijgt,’* (Galaten 4:19). Deze innerlijke betrokkenheid was mogelijk nadat Paulus zelf door diepte heen de liefde van God heeft ervaren. Hij was nu gericht op het meest wezenlijke en wilde daar anderen bij helpen. Paulus was bereid te lijden. In Kolossenzen 1:24-25 komt dit extra duidelijk naar voren: *‘Nu verblijd ik mij in mijn lijden voor u en vervul in mijn vlees wat overblijft van de verdrukkingen van Christus, ten behoeve van Zijn lichaam, dat is de gemeente. Daarvan ben ik een dienaar geworden...’* Paulus bedoelt hiermee niet dat Jezus’ lijden moest worden aangevuld, maar hij wijst naar nieuw lijden dat het dienen van God en Zijn koninkrijk met zich meebrengt. In het geven van tijd, in het dienen van de gemeente, in de bereidheid offers te brengen.

Paulus zag zijn lijden in het verlengde van Jezus lijden, wetend dat Hij tegelijkertijd mag delen in Jezus’ overwinning en verheerlijking. Voor Paulus was het helder: ze horen bij elkaar.

Een van de meest krachtige uitspraken van hem is: *‘...opdat ik Hem mag kennen, en de kracht van Zijn opstanding en de gemeenschap met Zijn lijden...,’* (Filippenzen 3:10).

Elkaar ondersteunen

In woestijnperiodes kunnen we ons eenzaam en vaak onbekwaam voelen. Hoe kunnen we bijvoorbeeld meer weerbaar zijn in lijden? Wat vraagt het van ons? In Numeri 10:29-32 lezen we over Mozes die met de woestijn vertrouwd was. Wanneer hij na de Sinai-woestijn noordwaarts moet gaan, richting Negev-woestijn, dan is dat terrein voor hem onbekend. Hij vraagt dan hulp bij zijn zwager, Hobab. *‘...Verlaat ons toch niet, want omdat jij weet hoe wij ons kamp in de woestijn moeten opslaan, kun je ons tot ogen zijn,’* (Numeri 10:31). Mozes onderkent dat hij een gids nodig heeft. Dit voorbeeld kan ons helpen om te geloven dat God de ervaring van mensen die met lijden vertrouwd zijn, kan gebruiken. God verlangt daar zelfs naar. Wat kan dit meetrekken met iemand nu concreet inhouden?

Het vraagt van ons de gewilligheid om met iemand voor een bepaalde periode op te trekken. Een periode waarbij gevoelens de ruimte mogen krijgen maar ook het zoeken naar nieuwe wegen. Het

vraagt het samen zoeken naar antwoorden. En wanneer vragen blijven liggen? Dan mag je elkaar helpen om het leven met onbeantwoorde vragen toch weer te leren oppakken.

Wij kunnen mensen ook helpen door aanknopingspunten te zoeken. Waarin herken je bijvoorbeeld verdriet en met welke vragen heb je zelf ook geworsteld? We moeten er dan wel voor waken dat óns verhaal niet alle aandacht krijgt, of dat wij het voor anderen gaan invullen! Respect betekent dat we het heel persoonlijke karakter van verdriet aanvaarden. En dat vraagt een bescheiden opstelling. Mensen hebben er behoefte aan hun verdriet steeds weer te verwoorden. Het is nodig voor de verwerking. Mensen moeten kunnen spreken over dat beklemmende waaronder ze lijden. De verwarring vraagt verwoording. Met de ander meetrekken betekent dat we willen luisteren en geleidelijk aan de ander helpen om tot 'doorvertellen' te komen.

Tot het vertellen van hun levensverhaal, inclusief de moeite en vragen ervan. Het verdriet is niet weg maar ze kunnen nu met een zekere afstand naar verdriet kijken. Ze hebben weer iets meer zicht op hun levensweg gekregen. De toekomst lijkt minder bedreigend. Nog wel onzeker maar toch anders. Bewogenheid voor anderen in moeite kan dan geleidelijk aan gaan meespreken. Ook groeit meer inzicht en begrip voor anderen in nood, waardoor ze iets meer moed krijgen om in beweging te komen. Ze durven dan ondanks pijn over dat wat plaats vond weer hun plaats in te nemen. God kan kracht geven om staande te blijven in dit aarzelende en moeilijke proces van herstel.

Nieuwe weg vinden

Wanneer er meer zicht op eigen leven is gekomen, kunnen ook weer nieuwe vragen gesteld worden: Wat kun je weer aan? En wat wil je? Hoe moet je verder leven? Wat vraagt het van je vandaag? Wat geeft jouw leven nu weer zin?

In die fase is het van groot belang dat mensen deel leren uitmaken van een dragende gemeenschap. Van mensen die elkaar in Naam van Christus willen steunen. Een meelevende gemeenschap kan meedenken, stimuleren, bemoedigen, bidden, en in trouw nabij zijn. Hoewel iedereen zijn eigen weg heeft te gaan (wij kunnen persoonlijk lijden nooit wegnemen) mogen we als gemeenschap meehelpen een nieuwe weg te vinden en te bewandelen. Het gaat dan om het 'voeden' van nieuwe hoop. Wij mogen naar elkaar luisteren, in respect met elkaar meedenken, en in trouw nabij zijn. We mogen bidden voor nieuwe weerbaarheid van binnenuit, waardoor iemand - hoewel nog kwetsbaar - toch 'op pad kan gaan'. En als er sprake is van ontmoediging of van een terugval, dan mogen we bemoedigen. Henri Nouwen schreef hierover in 'Binnen geroepen' (Lannoo): 'Wanhoop niet, wanneer plotseling alles uit je handen lijkt te vallen wat je dacht te hebben gewonnen. Genezing is niet een rechte weg. Wees voorbereid op inzinkingen en terugslagen. Zeg niet tegen jezelf: 'Nu is alles verloren. Ik moet helemaal opnieuw beginnen'. Dat is niet waar. Wat je gewonnen had blijft gewonnen (...) Probeer het je eerder voor te stellen alsof je even langs de kant van de weg terechtgekomen bent. Als je de weg weer opzoekt kom je terug op het punt waar je hem verlaten hebt, niet daar waar je begon (...) Wat er ook gebeurt, blijf erop vertrouwen dat God bij je is, en dat God je reisgenoten heeft gegeven.'

Maar hoe voorkomen we dat we overvraagd worden? Wij hebben allemaal grenzen: lichamelijk, emotioneel en geestelijk. Hiermee moeten we eerlijk omgaan. Het is dan ook liefdevoller deze aan te geven en niet beloftes te doen die we niet kunnen nakomen. Te snel scheppen we te hoge verwachtingen. Dr. E. Stanley Jones waarschuwde hiervoor in 'Tranen op muziek' (Uitgeverij Scope/uitverkocht): 'Wie onverwulbare verwachtingen wekt in een lijdend hart, voegt nieuwe pijn toe aan de oude smart.'

Daarom is het van belang om een pastoraal netwerk te vormen, vooral in het verband van de plaatselijke gemeente. Met elkaar kunnen we dan zoeken naar opvang en begeleiding van mensen. Dan kan zorg over meer mensen verdeeld worden en gaat het woord gemeenschap winnen aan diepgang.

Leven met het oog op het getuigenis van Jezus

Veel mensen worstelen met een vertekend beeld van God. Wanneer er dan ernstige dingen gebeuren, kan dat opbreken en gedachten oproepen als: Als God een God van liefde is, dan...; Zie je wel, bidden heeft geen zin...; God kan niet bestaan, want... etc.

Laatst stond er in het dagblad Trouw een interview met een artieste (27 juni 1998). Toen haar kind overleed, waarvoor ze hartstochtelijk gebeden had, werd ze heel woedend op God. Citaat: 'Het is nooit meer helemaal goed gekomen tussen ons. Maar misschien ben ik wel net zo hypocriet en inconsequent als de kerk en gebruik ik God alleen wanneer het me uitkomt (...) Ooit was dit mijn idee van God: dat is iemand die daar Boven zit, waar het veilig en altijd goed is. Daar waar mijn vader woont en alle andere mensen die dood zijn en die ik liefheb (...) Het is een veiligheid die ik wil oproepen, zonder dat ik er zelf voor honderd procent in kan geloven. Ik zou ook niet willen dat er niets was, anders is ons bestaan mij te nutteloos. Ik wil het leven aangenamer maken door te geloven dat ik nog een soort toekomst heb die verder reikt dan het aards bestaan.'

Mensen oog geven voor Jezus

Jezus wil ons als Lichaam van Hem gebruiken. Hij wil Zijn hart via ons communiceren. In de praktijk schieten we hierin enorm tekort. Misschien heeft het ook te maken met onze moeite om eerlijk met onze eigen gebrokenheid om te gaan. In theorie weten we vaak de antwoorden maar in hoeverre leven we de hoop van het Evangelie voor? Ook in de manier waarop we met lijden omgaan?

Jezus aanvaardde het lijden en Jezus zocht mensen op die leden aan het leven. Hij kwam voor het verlorene, Hij had ieder mens op het oog, 'armen, verminkten, kreupelen en blinden' (Lukas 14:13). Jezus maakte duidelijk dat Hij de toegang naar Zijn Vader ontsloot voor ieder mens - Jood en heiden - die Hem als Verlosser en Heiland aannam. Jezus maakte Gods bewogenheid en ontferming duidelijk: Hij wilde in Zijn Zoon redding geven.

Philip Yancey schreef in 'Genade, wat een wonder!' (Barnabas): 'Ik deel de diepe bezorgdheid over de maatschappij. Ik ben echter getroffen door de alternatieve kracht van genade zoals die werd getoond door Jezus, die niet voor gezonden, maar zieken kwam, niet voor rechtvaardigen, maar voor zondaren. Jezus moedigde het kwaad nooit aan, maar Hij was altijd bereid het te vergeven. Hij zag kans om de reputatie te verwerven dat Hij van zondaren hield, een reputatie die Zijn volgelingen vandaag de dag dreigen te verliezen.'

Leven met een open einde... Laten we God vertrouwen voor een houding van bewogenheid en een diep verlangen om in naam van Jezus, persoonlijk en als gemeenschap van christenen, open harten, oren en ogen te hebben.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Wij begonnen in dit hoofdstuk na te denken over genade.
Lees Jesaja 30:18.
Wat staat hierin over genade?
Lees ook vers 19b.
2. Wat zegt Psalm 9:10-11 over vertrouwen?
3. Wat lezen we in Titus 2:11-14 over genade voor vandaag en morgen?
4. Lees 1 Petrus 4:12-13.
Wat zegt dit gedeelte over lijden en heerlijkheid?
5. Jezus vertrouwde Zijn Vader, ook wanneer Hij moeite in het leven van Zijn Zoon toeliet. Zie Johannes 19:11-13.
Wat kunnen we hieruit leren?

6. Lees 1 Thessalonicenzen 4:13. Hierin staat niet dat we geen verdriet mogen hebben, maar dat we mogen rouwen mét hoop. Omdat Jezus overwon (14) mogen we gevoelens van wanhoop en vrees uitspreken en Zijn genade aanroepen.
Hoe beleven wij dit?
7. In dit hoofdstuk kreeg het getuigenis van een pastorale omgang aandacht.
Wat is onze ervaring hiermee?
En wat kan ons aandeel zijn in het verband van onze eigen gemeente?
8. Leven met een open einde...
Kun jij hiermee leven?

Hoofdstuk 13

Mensen uit de Bijbel

Leren van David I

In de komende twee hoofdstukken staan we stil bij twee Psalmen van David waarin aspecten van lijden aan de orde komen. Allereerst het lijden aan onze eigen tekorten en fouten en daarna het lijden aan elkaar.

Lijden aan onszelf

In de Bijbel lezen we over allerlei mensen die zelf tekort schieten en die elkaar tekort doen. Ze lijden aan hun eigen beperkingen en kwaad en veroorzaken kwaad. David is een van de voorbeelden. Juist omdat hij eerlijk met zijn innerlijke strijd durfde omgaan is hij een voorbeeld geworden voor ons. In het eerste gedeelte staat het lijden aan onszelf centraal, in het tweede gedeelte het lijden aan anderen.

David: bijzonder maar beperkt

Er is veel lijden om ons heen. Maar er is ook lijden dat wij zelf veroorzaken. Bewust of onbewust, waarbij mensen door dat wat we zeggen en doen, of juist niet doen, beschadigd raken of benadeeld. Zo ondervond David, die een man naar Gods hart genoemd wordt, niet alleen kwaad van anderen, maar veroorzaakte hij zelf ook verdriet en pijn. Toen hij Bathseba, de vrouw van Uria, begeerde en hierop zijn hart zette, raakte hij verblind voor allerlei gevolgen. Hij gaf aan zijn egoïstische, begerige motieven toe en zondigde. Hij nam haar tot vrouw en wanneer ze zwanger wordt manipuleert hij de omstandigheden zo dat hij het ogenschijnlijk heeft 'opgelost'. Maar Gods profeet Nathan confronteert hem met de naakte werkelijkheid en de gevolgen van zijn daad.

Lijden aan onze zonde

Als mens willen we vaak niet erkennen dat we beperkt zijn en in staat tot verkeerde keuzen, gevoelens en daden. We proberen door verhullend gedrag dit alles te camoufleren. Toch kan het aan ons vreten: we ervaren onrust, schuld- en schaamtegevoelens, onvrede en spanning. Ook als we denken aan zelfzuchtig handelen of aan onverschilligheid ten opzichte van mensen en noden. David en andere psalmdichters zijn heel eerlijk in hun liederen. David spreekt over beklemmende emoties, over benauwdheid en waaromvragen. Hij is ook eerlijk over zijn eigen menselijke hart, vol valkuilen en duisternis. Over zijn 'lijden aan zichzelf', aan zijn persoonlijke gebrokenheid en ontoereikendheid. Hij verdoezelt dit niet. De Bijbel noemt dit inkeer en berouw, het zoeken naar een weg van herstel en vernieuwing.

Rust na belijdenis

In Psalm 51 lezen we over allerlei emoties en gedachten van David. Allereerst valt op dat hij een beroep doet op wie God is: *'Wees mij genadig, o God, overeenkomstig Uw goedertierenheid, delg*

mijn overtreding uit overeenkomstig Uw grote barmhartigheid,' (vers 3). Hij weet dat dit de enige basis is waarop hij kan terugvallen: God is goed en barmhartig. Hij wil een vergevend God zijn. In de verzen 4-5 komt David dan met de erkenning van zijn eigen schuld: 'Was mij schoon van mijn ongerechtigheid, reinig mij van mijn zonde. Want ik ken mijn overtredingen, mijn zonde staat mij voortdurend voor ogen.'

Verandering van binnenuit

David onderkent de erfelijkheid van ons van God afgeweken hart. *'Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen,' (vers 7).*

Maar juist daarom wil David kiezen voor herstel en stabiliteit in zijn relatie tot God. Hij zegt: *'Ontzondig mij met hysop, dan zal ik rein zijn, was mij, dan zal ik witter zijn dan sneeuw (...) Verberg Uw aangezicht voor mijn zonden; delg al mijn ongerechtigheden uit. Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in mijn binnenste een standvastige geest (...) ondersteun mij met een geest van vrijmoedigheid,' (de verzen 9-14).* God kijkt naar ons hart en wil ons vergeven wanneer wij oprecht berouw uitspreken en bereid zijn om herstel te zoeken. Wij mogen in navolging van David bidden om 'een vaste geest' en 'een gewillige geest', een hart dat bereid is zijn vastheid te vinden in Gods liefde en vergeving. In Zijn wil voor ons leven en voor de toekomst.

Dankbaarheid: een gevolg

David zegt in vers 17: *'Heere, open mijn lippen; dan zal mijn mond Uw lof verkondigen.'* Hij is bereid zijn leven aan God te geven en Hem te belijden, ondanks zijn beperktheid en kwetsbaarheid als mens.

In vers 19 lezen we: *'De offers voor God zijn een gebroken geest; een verbrijzeld en verslagen hart zult U, o God, niet verachten.'* God is blij met het offer van onze verwonde en gebroken levens. Hij veracht het niet! Hij wil ons oprichten en herstellen. Bewijst God dit ook niet door Jezus uit het voorgeslacht van David te laten voorkomen? En heeft God in Jezus niet op heel tastbare wijze Zijn hart getoond? Daarom kunnen ook wij vol overtuiging 'ja' en 'dank U wel' zeggen tegen Gods vernieuwende werk in ons leven. Wij mogen ons gereinigd weten en de overtuiging hebben dat het lijden aan onze eigen gebrokenheid geen gevangenis hoeft te zijn. Wij mogen op de weg van bevrijding en herstel vooruit gaan!

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Herken jij gevoelens en gedachten in deze Psalm van David?
2. Waarom vind je het vaak moeilijk je eerlijk tegenover God uit te spreken?
3. Welke richtlijnen worden aangereikt?
4. Welke besluiten mag je op basis van dit bijbelgedeelte nemen?
5. Durf je te denken, te voelen en te handelen vanuit de vergeving en vanuit hernieuwde toewijding aan Gods hart en wil?
6. Overdenk Psalm 34:19-20 en probeer de betekenis ervan met eigen woorden weer te geven: *'De HEERE is nabij de gebrokenen van hart, Hij verlost de verbrijzelden van geest. De rechtvaardige heeft veel ellende, maar uit dat alles redt de HEERE hem.'*

Hoofdstuk 14

Mensen uit de Bijbel

Leren van David 2

Lijden aan elkaar

We veroorzaken niet alleen zelf verdriet, ook anderen kunnen het ons erg moeilijk maken. Ook op dit terrein zijn de Psalmen heel eerlijk. Als voorbeeld willen we in dit hoofdstukje stilstaan bij verzen uit Psalm 42 en 43 en Psalm 55 en 56. Verzen die weergeven dat we ons emotioneel enorm beklemd kunnen voelen, dat we kunnen lijden onder onrecht, kortzichtigheid, onbegrip, roddel, disrespect en bijvoorbeeld onder machtsspelletjes. Maar ook dat we kunnen lijden onder de wel- of niet uitgesproken vraag: waar is God? Een vraag die ook diep in ons eigen hart kan leven maar die we nauwelijks onder ogen durven te zien. God heeft wellicht daarom het boek van de Psalmen aan ons gegeven. Via de Psalmen kunnen we dichter bij onze eigen vragen, gevoelens en worsteling komen.

Dorst diep in ons hart

'Zoals een hert schreeuwt naar de waterstromen, zo schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God. Wanneer zal ik binnengaan om voor Gods aangezicht te verschijnen? Mijn tranen zijn mij tot voedsel, dag en nacht, omdat zij de hele dag tegen mij zeggen: Waar is uw God?' (Psalm 42:2-4). Deze verzen geef een heimwee naar God weer, te midden van een teleurstellend, moeizaam bestaan, waarin het vaak zo haaks staat op alles wat we in het geloof belijden. Wanneer de omgeving dan nog eens zegt: waar is je God?, dan wordt het extra moeilijk. In de verzen 10-11 komt deze vraag nog eens naar voren: 'Waarom vergeet Gij mij?' - dus heel persoonlijk - en vanuit de omgeving 'Waar is uw God?'. De psalmist ervaart de honende twijfel die aan de deur van zijn hart klopt en de intense dorst naar verkwikking en uitkomst. Hij dorst naar de levende God omdat het in zijn hart dor en doods dreigt te worden. Wel drie keer lezen we in deze Psalm dat zijn ziel in hem neergebogen is: mat, geknakt en uitgeblust.

Op God zien

Het antwoord wordt gegeven in de verzen 6-7: *'Wat buigt u zich neer, mijn ziel, en bent u onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem weer loven voor de volkomen verlossing van Zijn aangezicht. Mijn God, mijn ziel buigt zich neer in mij, daarom denk ik aan U...'*

God gedenken... nadenken over wie Hij is als Schepper, als Verbondsgod, als Vader van Jezus Christus en als onze hemelse Vader. Nadenken over God als de Barmhartige en Nabije, de Eeuwige.

Hoop op God, want ik zal Hem nog loven... het woord 'zal' geeft weer dat een proces van herstel tijd neemt, maar het begint met vertrouwen. De psalmist weet dat God Zich niet laat verdedigen en verklaren maar dat Hij in staat is ons te dragen en verder te leiden. Hoe dan ook. Hij spreekt daarom zijn emoties én vertrouwen uit:

'Doe mij recht, o God, en voer mijn rechtszaak...' (Psalm 43:1),

'Want U bent de God van mijn kracht. Waarom verstoot U mij dan...?' (43:2)

'Zend Uw licht en Uw waarheid; laten die mij leiden, mij brengen tot Uw heilige berg...' (43:3). Wij mogen het struikelblok 'lijden' aan Hem offeren, aan Hem toevertrouwen en overdragen, en in vertrouwen onze weg met Hem vervolgen. Hij wil daarbij 'licht en waarheid' geven, (43:3). Licht om niet te struikelen en waarheid als een richtsnoer en bescherming.

Moeilijke omstandigheden

Waarheid en licht zijn nodig wanneer we voortdurend onduidelijke en onrechtvaardige omstandigheden meemaken. David spreekt hierover in Psalm 55 en 56. Hij moest voortdurend vluchten voor Saul en wachten op de vervulling van Gods belofte van het koningschap. Hij miste een rustige woonplaats en stabiliteit. Ook miste hij erkenning en zicht op de toekomst. David toont ons echter wat eerlijk bidden allemaal inhoudt.

'...verberg U niet voor mijn smeken, sla acht op mij en verhoor mij. Ik zwerf rond in mijn klagen en kreun, vanwege het schreeuwen van de vijand...' (Psalm 55:2-3).

Hij verwoordt zijn gevoelens bij allerlei onheil: *'Mijn hart beeft in mijn binnenste, dodelijke schrik heeft mij overvallen. Vrees en beven komen over mij, huiver bedekt mij. Daarom zeg ik: Och, gaf iemand mij vleugels als van een duif! Ik zou wegvliegen naar waar ik blijven kon. Zie, ik zou verwegzwerfen, ik zou overnachten in de woestijn. Ik zou mij haasten zodat ik zou ontkomen aan de rukwind, aan de storm,'* (5-9).

Emotioneel gesproken wil David vluchten, ver weg, als een vogel wegvluchten op zoek naar een veilige plek. Weg van alle dreiging, onzekerheid en kwelling.

Tegelijkertijd weet David het antwoord, of anders gezegd de weg naar het antwoord:

'Ik echter, ik zal tot God roepen en de HEERE zal mij verlossen. s Avonds, en 's morgens, en 's middags zal ik klagen en kermen, en Hij zal mijn stem horen. Hij heeft mijn ziel in vrede verlost van de strijd tegen mij, want met velen waren zij tegen mij,' (17-19).

David weet: God zal mij verlossen (weer toekomstige tijd) maar de weg er naartoe moet gekenmerkt worden door vertrouwen. Daarom zal David 's ochtend, 's middags en 's avonds (dus na elkaar volgende dagdelen) in gebed zijn God zoeken. Deze gedachte helpt ons in te zien dat de worsteling van verwarring naar hernieuwd vertrouwen een weg is die geleidelijk aan bevestigd wordt. De meest belangrijke vraag is of we op die weg willen lopen en een hartebesluit willen nemen om Hem als onze Verlosser te verwachten. Daarom kan David in vers 23 zichzelf en ons toeroepen: *'Werp uw zorg op de HEERE, en Hij zal u onderhouden...'*

Vertrouwen in detail

Dat dit vertrouwen heel concreet mag zijn, blijkt uit Davids gedetailleerde weergave van gevoelens. Hij spreekt ze in Psalm 56 heel eerlijk uit, onverhuld en bij de naam.

'Wees mij genadig, o God, want de sterveling wil mij opslokken...'(2),

'Mijn belagers willen mij de hele dag opslokken...' (3),

'De hele dag verdraaien zij mijn woorden; al hun gedachten zijn tegen mij ten kwade,' (6)

'Zij scholen samen, zij verbergen zich; zij letten op mijn voetstappen, omdat zij loeren op mijn leven,' (7)

'...doe mijn tranen in Uw kruik. Staan zij niet in Uw register?' (9).

Gevoel en verstand

David geeft eerlijk zijn gevoelens weer maar wil ook kiezen voor houvast, voor waarheid.

In de verzen 10-12 roept hij uit: *'...Dit weet ik: dat God met mij is. (...) Ik vertrouw op God, ik vrees niet; wat zou de mens mij kunnen doen?'*

Daarbij vindt hij zijn houvast in Gods beloften: 'O God, op mij rusten geloften, aan U gedaan; ik zal ze aan U met dankzegging nakomen. (...) zodat ik voor Gods aangezicht zal wandelen in het licht van de levenden,' (13-14). Wij mogen wandelen met God, vertrouwend op Zijn licht en leiding, ondanks verwarrende omstandigheden onder invloed van aangedaan leed en onrecht.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. In welke gevoelens van David herken jij je?
2. Hoe ervaar je zijn 'antwoord'?
3. Welke richting wil je uitgaan en wat vraagt dit van jou concreet?
4. Sta je open voor een proces van vernieuwd en groeiend vertrouwen?
Voor het ontvangen van nieuwe levensmoed en visie, ongeacht vragen die nog overeind blijven staan?
5. Probeer voor jezelf eens moeilijke gevoelens op te schrijven (zie Davids voorbeeld in Psalm 56:1-9) en leg ze aan God voor.
Spreek dan ook in vertrouwen de verzen 10-11 uit.

Hoofdstuk 15

Mensen uit de Bijbel

Leren van Jeremia

Lijden aan afwijzing

Afwijzing is een moeilijke emotie. Afwijzing van onszelf, van onze gedachten, ideeën en emoties, van een levensovertuiging of een levensopdracht. Omdat we als mensen juist behoefte hebben aan bevestiging, waardering en erkenning, gaat afwijzing gepaard met negatieve, onzeker makende gevoelens. Het omvat lijden aan disrespect en onbegrip, en dus ook aan eenzaamheid.

Jeremia kende afwijzing omdat de boodschap die hij namens God doorgaf niet aanvaard werd. In feite betrof het dus afwijzing van een liefdevolle God die Zijn volk terechtwees en terugriep. Een God aan wie Jeremia zich als profeet toevertrouwd had. Een God die hem in dienst had genomen. Jeremia werd in de afwerende reactie van het volk op God, ook zelf afgewezen. Hij onderging hierin lijden.

Geroepen

Jeremia, zoon van de priester Hilkia, kreeg een woord van God (Jeremia1:1-4) en in dat woord maakte God hem duidelijk dat Hij al voor zijn geboorte bedoeld was voor Gods dienst. *'Voordat Ik u in de moederschoot vormde, heb Ik u gekend; voordat u uit de baarmoeder naar buiten kwam, heb Ik u geheiligd. Ik heb u aangesteld tot een profeet voor de volken,'* (1:5).

Hoewel Jeremia zich te jong en te onbekwaam voelt (1:6) bevestigt God hem toch: *'Wees niet bevreesd voor hen, want Ik ben met u om u te redden, (...) Zie, Ik geef Mijn woorden in uw mond,'* (1:8-9). Ook bij de afwijzing en vijandschap die Jeremia zal ervaren belooft God Zijn trouw. *'Zij zullen tegen u strijden, maar zij zullen niet tegen u op kunnen, want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u te redden,'* (1:19).

God maakt Jeremia bij zijn roeping al duidelijk dat - hoewel de strijd en vijandschap centraal zullen staan - zij niet het laatste woord hebben. God zal bevrijden en uiteindelijk vrede stichten.

Nood benoemen

Jeremia lijdt aan zijn moeilijke opdracht... toch kan hij niet anders, want God staat erachter. Hij moet problemen concreet benoemen. De ontrouw van Gods volk (2:11-13) waardoor ze hun vrijheid kwijtraken (2:14). Maar ook het kwaad dat ze hulp buiten God zoeken en verwachten (2:27-28) terwijl God hen juist tot hun bestemming wil laten komen (3:14-17).

De kerngedachte die Jeremia steeds weer moet doorgeven is: *'Als u zich bekeert, Israël, spreekt de HEERE, bekeer u dan tot Mij...,'* (4:1). *'...Luister naar Mijn stem. Dan zal Ik u tot een God zijn, en ú zult Mij tot een volk zijn...,'* (7:23).

Het feit dat ze niet luisteren doet Jeremia verdriet. Hij weet immers dat het de Almachtige betreft. *'Niemand, HEERE, is U gelijk, (...) De HEERE God is echter de Waarheid, Hij is de levende God, een eeuwig Koning...,'* (10:6,10).

Dreiging

Jeremia hoort dat mensen zijn dood willen (11:19 en 20:10). Ook lezen we later over openlijk verzet (36:23) en over gevangenneming (37:16-21), over de concrete afwijzing van zijn opdracht (44:16). Dit laat Jeremia niet koud. Hij heeft het er heel moeilijk mee en allerlei emoties spelen op: gevoelens van benauwdheid, uitzichtloosheid en wanhoop. Ook lijdt hij aan het onrecht waartegen hij als persoon niet opgewassen is. Hij moet het ondergaan. Een paar voorbeelden:

- *'...want aan U heb ik mijn rechtszaak bekendgemaakt...,'* (11:20).
- *'...U bent nabij in hun mond, maar ver van hun nieren. U echter, HEERE, kent mij, U ziet mij, U beproeft mijn hart, dat met U is...,'* (12:2-3).
- *'...Maar ik ben de hele dag belachelijk geworden, ieder van hen bespot mij,* (20:7).
- *'Vervloekt is de dag waarop ik geboren ben. De dag waarop mijn moeder mij geboort heeft...,'* (20:14).
- *'Waarom toch ben ik uit de baarmoeder naar buiten gekomen, om moeite en verdriet te zien en opdat mijn dagen zouden eindigen in schande?'* (20:18)

Hernieuwd vertrouwen

Jeremia lijdt aan een zware depressie en aan wanhoop. Maar in zijn worsteling durft hij ze ook uit te spreken. Zijn God is niet te 'heilig' dat hij ermee rondloopt... hij is zich bewust dat God een werkelijkheid is en ook deze strijd hoort erbij. Hij wentelt zijn 'rechtszaak' op de HERE, de Almachtige en Eeuwige. Het feit dat God hem tegemoet komt en nieuwe kracht geeft blijkt uit veel andere verzen uit dit bijbelboek. Op een gegeven moment vergelijkt hij degene die op God vertrouwt met een boom, die ondanks hitte en droogte (en die staan symbool voor moeite en verdrukking) toch groen blad houdt en vrucht draagt. Het geheim is dat de gelovige als een boom diepe wortels mag hebben, wortels die verbonden zijn met de 'bron van levend water', de Here God Zelf. Hij zorgt ervoor dat onze 'levensboom' niet verdort maar voeding krijgt en vrucht draagt (17:7-8). Deze verzen hebben door de eeuwen heen gelovigen getroost en bemoedigd. Jeremia's strijd bewerkte een diep geworteld geloof. Daarom kon hij volharden.

Verdrukking en verlossing

In Jeremia's klaagliederen klinkt intens verdriet door over de verwoesting van Jeruzalem. Hij klaagt *'...ik ben het goede vergeten,'* (3:17). Hij lijdt aan het verval. Maar maakt hij niet deel uit van dat volk? En wil God ons in de persoon van Jeremia ook niet laten zien dat wij door worsteling heen wellicht moeten komen tot de bereidheid het lijden te ondergaan? Niet passief maar met de diepe troost en overtuiging dat dit lijden tijdelijk is?

Daarom klinkt in de Klaagliederen ook de belofte van hoop en toekomst door.

'Dit zal ik ter harte nemen, daarom zal ik hopen: Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw! Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen,' (3:21-24). Jeremia weet: mijn deel is de HERE, ik hoor bij Hem. Hij staat garant voor verlossing. Wanneer en hoe dan ook.

Wachten in vertrouwen

Een belangrijke sleutel in het boek Klaagliederen vinden we in hoofdstuk 3:25-26:

'Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht, voor de ziel die Hem zoekt. Goed is het te hopen en stil te wachten op het heil van de HEERE.' Verwachten en wachten: dat is een levenshouding die stand houdt in lijden, wanhoop en verdrukking. Daarbij mogen we vertrouwen op Gods nabijheid. In Klaagliederen 3:32 lezen we: *'Want wanneer Hij bedroefd heeft, zal Hij Zich ontfermen...'* God kan

moeite en verdriet toelaten - om redenen die wij niet begrijpen - maar Hij ontfermt Zich ook! Dat is een troost in het doorleven van moeite. Vanuit die ontferming kunnen we opstaan en verder gaan, wetend dat God aan het eind van de geschiedenis staat en alles zal voltooien wat voor ons zo duister en onbegrijpelijk is.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Jeremia zag - ondanks zijn vertrouwen in God - het soms helemaal niet zitten. Daardoor ging hij twijfelen aan zijn opdracht en aan zijn eigen betekenis en waarde. Hij leed aan zijn volk...
Herkennen wij ons mens-zijn in zijn reactie op allerlei moeite en teleurstelling?
En durven wij zo eerlijk onze somberheid uit te spreken?
2. Jeremia blijft zich in alle vertwijfeling en moeite vastklampen aan wie God is.
Hoe beleven wij dat?
3. Welke lessen kunnen we van Jeremia leren?

Hoofdstuk 16

Mensen uit de Bijbel

Leren van Nehemia

Lijden aan gebrokenheid

Nehemia woonde in ballingschap en ontmoette mannen die uit Juda kwamen. Hij vroeg naar de Joden die achtergebleven waren en naar Jeruzalem. Wanneer hij hoort dat de muren rondom Jeruzalem zijn afgebroken en de poorten verbrand zijn roept dit veel reacties bij hem op. Hij 'hulde en bedreef rouw, dagen lang.' Ook 'vastte en bad' hij (Nehemia 1:4). In zijn gebed doet hij een beroep op Gods grootheid en Zijn verbond met het volk Israël. Hij belijdt schuld (1:6), persoonlijke en collectieve schuld, en hij doet een beroep op Gods vergeving wanneer er sprake is van berouw en bekering (1:9).

Hij besluit: *'Och, Heere, laat Uw oor toch opmerkzaam zijn op het gebed van Uw dienaar, en op het gebed van Uw dienaren, die er vreugde in vinden Uw Naam te vrezen. Doe Uw dienaar vandaag toch slagen en geef hem barmhartigheid bij deze man...,'* (1:11).

Nehemia ziet de afgebrokkelde muren en poorten voor zich en de verwoesting die het gevolg was van de ontrouw van Gods volk. Maar hij heeft ook weet van een almachtige en barmhartige God, die trouw is en Zijn verbond wil vernieuwen. Op basis daarvan - de kennis van God en Zijn verlangen om uitredding te geven - stelt Nehemia zich beschikbaar voor een nieuw begin, en dus ook voor herbouw. *'Doe Uw dienaar vandaag toch slagen...'*

Nood inspireert tot gebed

Nehemia had de ellende kunnen aanhoren en kunnen ondergaan, maar hij koos voor een eerlijk gesprek met God. Was God niet méér dan de omstandigheden? Hij wil God vertrouwen voor openingen en is bereid hierbij betrokken te raken. Hij bereidt zich zelfs voor op een eventueel vertrek naar Jeruzalem en vertrouwt hierin Gods leiding en bevestiging. En God geeft bevestiging door het hart van de koning zo te bewerken dat hij Nehemia ter wille is. We lezen: *'...Het was goed in de ogen van de koning. Hij liet mij gaan toen ik hem een bepaalde tijd opgegeven had,'* (2:6).

Hij vroeg daarna ook vrijmoedig om brieven die hem bescherming en gezag geven, en *'... de koning gaf ze mij, omdat de goede hand van mijn God over mij was,'* (2:8).

Lijden kan inspireren tot daden

Hoewel ieder mens anders is en dus ook verschillend leert omgaan met moeite, leren we van Nehemia dat verkeerde situaties ook kunnen inspireren tot daden die herstel beogen. Nehemia ziet de 'rampspoed' (2:17-18) maar wil met anderen in beweging komen. *'...Kom, laten we de muur van Jeruzalem opbouwen...,'* en *'Laten wij opstaan en gaan bouwen! En ze grepen moed voor het goede werk.'*

Het goede werk aanvatten houdt een oproep in om tegenover al het negatieve daden te stellen die opbouwend zijn. Het betekent dat we toch het goede willen blijven zoeken. Al is het heel

kleinschalig. Ook de mensen die Nehemia helpen deden dat wat mogelijk was, ieder *'...tegenover zijn eigen huis,'* (3:10). Ze namen dat stukje muur wat binnen hun gezichtsveld en bereik viel.

Openstaan voor herstel

In moeite en verdriet open staan voor het goede is niet altijd makkelijk. Ons gevoel wil vaak niet meekomen. Toch is ook hierin een samenspel nodig van onze wil, ons verstand en ons gevoel. Wanneer de mensen rondom Nehemia bijvoorbeeld ontmoedigd raken: *'...De kracht van de lastdragers schiet tekort en er is veel puin; wij zijn daarom niet in staat de muur te herbouwen,'* (4:10) en zij tegenstand ervaren, onderschat Nehemia hun problemen niet. Wel roept hij op tot een gerichtheid op God en op een volhardende blik op het doel. *'...Wees niet bevreesd voor hen. Denk aan de grote en ontzagwekkende Heere, en strijd voor uw broeders, uw zonen en uw dochters, uw vrouwen en uw huizen,'* (4:14). We lezen dat God inderdaad nabij is en dat ze met nieuwe moed, strategie en visie 'het goede werk' nu kunnen oppakken.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Hoe ga je om met de gebrokenheid die je om je heen ziet?
Reageer je passief vanuit het gevoel dat alle inzet toch slechts 'een druppel op de gloeiende plaats' is?
2. Durf je te bidden voor nood, met het risico dat God mij in het stil worden voor Hem, ook kan bepalen bij de mogelijke stappen die je moet nemen?
3. Ben je bereid tot herbouw en ben je bereid de kosten te berekenen?
4. Nehemia geloofde in samenwerking.
In hoeverre ben je bereid een beroep te doen op anderen?
5. Wat zou jouw 'stukje muur' kunnen inhouden?

Hoofdstuk 17

Mensen uit de Bijbel

Leren van Prediker

Lijden aan onze grenzen

Het bijbelboek Prediker is moeilijk te begrijpen. Het boek roept op tot wijsheid en daagt uit tot doordenking van het leven. Daarbij krijgt de werkelijkheid van ons mens-zijn veel aandacht. Het is één van de jongste boeken uit het Oude Testament en blijft door de generaties heen mensen boeien. Sommigen ervaren dit boek wel als deprimerend omdat er zo weinig concrete en hanteerbare antwoorden centraal staan. Aan de andere kant kan dit boek juist troosten, omdat Prediker ons tegemoet komt wanneer we teleurgesteld zijn in het leven en lijden aan de vele vragen en ongerijmdheden, aan de mensheid die in gebrokenheid gevangen schijnt te zitten.

Teleurstelling

In ons denken over allerlei wezenlijke vragen (wie ben ik - waarom leef ik - hoe kan ik zinvol bezig zijn - wat is waarheid - wat moet ik met onrecht - kan ik nog met verwachtingen leven of is alles een illusie) komen we onze grenzen en teleurstelling tegen. Wij kunnen dan afhaken en apathisch in het leven gaan staan, of naar nieuwe wegen en mogelijkheden blijven zoeken. Het is niet voor niets dat filosofie, de wijsbegeerte, mensen altijd blijft boeien. Volgens het woordenboek betekent filosoferen: wijsgerige bespiegelingen houden en nadenkend peinen. De mens is op zoek naar wijsheid en waarheid. Naar zingeving. Prediker is wat dat betreft een filosofisch boek. Tegelijkertijd maakt Prediker duidelijk dat filosofie betrekkelijk is omdat ons kennen beperkt is en zonder God uiteindelijk vastloopt. In Prediker staat ook dat ons zoeken naar wijsheid vermoeiend is en verdriet kan opleveren: we zoeken maar vinden niet het belangrijkste. Iets in ons blijft onbevredigd.

Wijsheid met of zonder God

Voor de Prediker staat vast dat wijsheid zonder God doodloopt. Die wijsheid is beperkt omdat ons inzicht en kennen beperkt is. Wanneer we het van onze zoektocht en kennis verwachten zullen we vastlopen en ontdekken we dat het 'ijdelheid' is, leeg, vluchtig, betrekkelijk, zinloos, lucht en ontoereikend. Dit kenmerkende woord in Prediker komt wel 37 maal voor. Het ledige en niet-gevulde is met al onze kennis niet op te lossen. Het hoort bij een wereld die van God vervreemd is.

Inventarisatie

Prediker noemt veel herkenbare voorbeelden waarin we grenzen in het leven tegenkomen. Zo kunnen allerlei vernieuwingsbewegingen en een optimistisch vooruitgangdenken vastlopen op de conditie van het menselijk hart dat door de eeuwen heen de geschiedenis bestempelt. *'Wat er geweest is, dat zal er weer zijn. Wat er plaatsvindt, dat zal weer plaatsvinden. Er is niets nieuws onder de zon,'* (1:9).

Prediker wilde weten en kennen (1:17) maar hij zegt in het volgende vers: *'Want in veel wijsheid zit veel verdriet. Wie kennis vermeerdert, vermeerdert leed.'* Hoe méér we weten hoe meer we ook tegen de tragiek aanlopen van de menselijke arrogantie, onmacht en begrensdeheid (Prediker 12:12). De mens zèlf is het struikelblok. Wanneer we het doorvorsen van vragen opgeven, kunnen we gaan kiezen voor plezier, voor genieten, zonder 'moeilijk te doen'. Maar volgens Prediker zullen we ontdekken dat ook dat tot leegheid leidt en geen vervulling geeft (2:1-2).

Dat we ons heil zoeken in activiteiten en hard werken, in presteren en erkenning zoeken: ook dat zal betrekkelijk blijken te zijn (2:11,18-20, 23).

We worden uiteindelijk vergeten en wat blijft van alles over (2:16-17)?

Volgens Prediker geeft alleen God een extra dimensie aan ons leven (zie 2:25-26).

Verder noemt Prediker de moeite en het verdriet van onrecht (3:16-17 en 4:1). Verdrukking, jaloezie en misbruik van macht, met alle gevolgen daarvan (4:4 en 5:7), het zijn feiten die niet oplosbaar zijn en horen bij onze werkelijkheid.

Nog enkele andere voorbeelden van grenzen: populariteit, succes en rijkdom (5:9-15). Wat blijft ervan over? Prediker vraagt zich af in hoeverre God een plaats mag hebben in dat wat wij met onze mogelijkheden doen (5:18). Wanneer God buiten beschouwing blijft, zal alles 'ijdelheid' blijken te zijn.

God is groter dan onze begrensdeheid

Prediker concludeert: *'...Ik wil wijs worden, maar de wijsheid bleef ver bij mij vandaan. Veraf is dat wat gebeurd is. Het zit heel diep: wie kan het terugvinden? (...) dit heb ik gevonden: dat God de mens oprecht gemaakt heeft, maar zij hebben vele uitvluchten gezocht,'* (7:23-24 en 29).

Prediker weet dat het goed begon maar dat er ook sprake is van een geschonden werkelijkheid die we als mens niet kunnen doorgronden omdat we er deel vanuit maken. Ook de toekomst is voor ons verborgen. *'Want hij weet niet wat er gebeuren zal. Wie zal hem immers bekendmaken wanneer het gebeuren zal?'* (8:7). *'...toen zag ik al het werk van God, dat de mens niet kan ontdekken, het werk dat onder de zon plaatsvindt,'* (8:17). Ondanks alle vragen en 'ijdelheid' weet Prediker wèl van God. Zijn werk gaat door! Want God is de Eeuwige, die het werk dat goed begon, ondanks de breuk die plaatsvond, toch tot een goed einde wil brengen. *'Ik weet dat alles wat God doet, voor eeuwig blijft; niets is eraan toe te voegen, niets ervan af te doen, en God doet het opdat men vreest voor Zijn aangezicht,'* (3:14).

God heeft de eeuw in ons hart gelegd

In Prediker 3:11 lezen we dat God de eeuw (letterlijk: eeuwigheid) in ons hart gelegd heeft.

Het is een geweldig hoopvolle uitspraak: God heeft in ons het verlangen naar Hem geschapen, een verlangen dat aangewakkerd wordt wanneer we niet slechts eigen mogelijkheden aftasten maar onze grenzen erkennen en Hem zoeken: de Almachtige en Eeuwige, degene die ons schiep om in relatie met Hem te leven. Nu en later na de dood. In Prediker 12:7 wordt de uiteindelijke dood genoemd maar ook het geestelijke perspectief: *'...het stof terugkeert naar de aarde zoals het was, en de geest terugkeert tot God, Die hem gegeven heeft.'* God heeft ons bestemd voor het leven en wil met Zijn werkelijkheid ons in onze gebrokenheid tegemoet komen. In Zijn Zoon - die als mens onderdeel werd van onze tijdelijke, gehavende wereld - zocht Hij ons op en maakte Hij duidelijk dat Hij Zijn plan met ons niet heeft opgegeven. Als volmaakte wijsheid kwam Hij onder ons wonen, ook al noemde de wereld het dwaasheid (1 Korinthe 3:19), met de uitnodiging om tot Hem te komen. Hij wil verlossen. Van Jezus wordt gezegd dat Hij als Gods Zoon *'is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid,'* (Hebreeën 13:8). Hij verlost ons van de beklemming waarin het verleden gevangen zat, maar ook van de uitzichtloosheid en 'ijdelheid' van het heden en de toekomst.

Hij belooft dat we straks in eeuwigheid bij Hem mogen zijn. Paulus is er diep van onder de indruk en schrijft o.a. *'...maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal wat ten dele is, tenietgedaan worden. (...) Nu immers kijken wij door middel van een spiegel in een raadsel, maar dan zullen wij zien*

van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten dele, maar dan zal ik kennen, zoals ik zelf gekend ben,
(1 Korinthe 13:10, 12).

Wedloop

In Hebrreeën 12:1 lezen we dat we met volharding de wedloop mogen lopen die voor ons ligt: de belofte van een nieuwe toekomst waarover ook Prediker spreekt: *'...de mens gaat immers naar zijn eeuwig huis,* (12:5). Ons leven op weg daar naar toe mag zinvol zijn, omdat Jezus met ons optrekt ons nabij is. In Hebrreeën 12:2 staat de oproep om gericht te blijven op Jezus, de *'Leidsman en Voleinder van het geloof.'* Hij wil voorkomen dat we ontmoedigd raken. Hij maakt de wedloop mogelijk. Daarom nog een vers uit Prediker 9:11 waarin we ons kwetsbare mens-zijn herkennen: *'Opnieuw zag ik onder de zon dat niet de snellen de wedloop winnen, en ook niet de helden de strijd, ook dat niet de wijzen brood hebben, en ook niet de verstandigen rijkdom, en evenmin de kenners gunst...'* Onze eigen mogelijkheden en kracht zijn in het lopen van de wedloop niet bepalend - daarvoor is het leven te onvoorspelbaar en ongrijpbaar - maar onze gerichtheid op Jezus. Hij zal ervoor waken dat we het eindpunt behalen. Hij is onze kracht en Hij weet welke weg we mogen gaan. Doorslaggevend is dus de vraag of we ons oog op Hem willen richten, of we Hem willen navolgen, als kwetsbare, beperkte mensen. Juist daarom is Hij onze Verlosser en Leidsman geworden.

Om over na te denken gespreksvragen:

1. Hoe beleef je het boek Prediker?
En wat betekent het laatste vers uit dit boek voor jou: *'De slotsom van al wat door u gehoord is, is dit: Vrees God, en houd u aan Zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen. God zal namelijk elke daad in het gericht brengen, met alles wat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad.'*
Waarom hoef je geen angst voor het gericht te hebben?
2. Geloof je dat los van God, het zoeken naar wijsheid en waarheid, hard werken, carrière, welvaart, macht en erkenning uiteindelijk geen vervulling geven maar 'ijdelheid' zijn?
Hoe beleef je dat in je eigen leven?
3. Wat betekent het voor ons dat Jezus als de Eeuwige in onze tijd is afgedaald om ons van daaruit te verlossen van verlorenheid en ons te leiden naar herstel en een eeuwigheid zonder pijn, en onvolmaaktheid?
Ben je bereid het onvolkomene van je leven aan Hem toe te vertrouwen?
4. In hoeverre heb je geleerd verdriet en moeite in Gods handen te leggen wetend dat Hij als de Eeuwige het geheel overziet en er op een voor jou nu nog onbegrijpelijke wijze wat mee zal doen?
Geloof je dat er bij Hem geen 'zinloos verdriet' bestaat?
5. Denkend aan Prediker 3 kunnen we zeggen dat God aan ons de tijd geeft om onze emoties en situaties een plaats te geven. Zo wil Hij ons ook tijd geven voor herstel en nieuwe visie.
Durf je tijd te nemen voor bijvoorbeeld bezinning, voor rouwen, voor het maken van nieuwe keuzen?
En wil je die tijd dan zien als een geschenk van God?
6. Esther van Noord schreef in 'Zoektocht naar mezelf' (Boekencentrum) een gedicht waarin zij eerlijk haar vragen en onzekerheid bij God bekend maakt. Als kwetsbaar mens wil ze God erkennen. En ze verwoordt het op een eerlijke manier.
Is het voor ons herkenbaar?

Als huilen bidden is
dan heb ik vaak gebeden
als huilen ontmoeten is
dan was God vaak dichtbij

kwetsbaar
heel klein
is de mens die huilt
beschermend, heel groot
is God

Als huilen zoeken is
dan heb ik vaak gezocht
als huilen vinden is
heb ik misschien gevonden

Hoofdstuk 18

Mensen uit de Bijbel

Leren van Job

Lijden aan waaromvragen

Wanneer we aan het lijden denken - persoonlijk en wereldwijd - komt vooral de persoon Job in onze gedachten. Dit indrukwekkende boek is in de Bijbel te vinden tussen de Psalmen en het boek Esther. In Esther staat het lijden van het Joodse volk centraal en Gods wonderlijke ingrijpen in de loop van de gebeurtenissen. De God van Abraham, Izak en Jakob, de God van Israël, zal Zijn plannen met Zijn volk en de volkeren volvoeren. Die toon klinkt in de hele Bijbel door. In dat licht mogen we ook het bijbelboek Job lezen, genoemd naar de centrale persoon Job, een 'vroom en oprecht, godvrezend' man die koos voor het goede. Ook voor zijn vrouw en kinderen, voor de mensen om hem heen. Daarnaast was hij rijk.

Satan in gesprek met God

In dit bijbelboek wordt een tipje van de sluier opgelicht van wat in de verborgen, onzichtbare wereld plaatsvindt: er is een geestelijke wereld, en er is strijd gaande tussen God en satan, tussen het goede en het kwade, tussen licht en duisternis, tussen vertrouwen in God en de mogelijkheid tot wantrouwen en opstandigheid. Daarnaast krijgen we een beeld van satans geaardheid. Hij is sluw, een leugenaar, een verwoester en een aanklager. Wanneer God goed over Job spreekt zegt satan: *'...Is het zonder reden dat Job God vreest? Hebt U niet voor hem en voor zijn huis en alles wat hij heeft, een beschutting gemaakt? Het werk van zijn handen hebt U gezegend (...) Maar steek toch Uw hand uit en tref alles wat hij heeft. Voorwaar, hij zal U in Uw aangezicht vaarwel zeggen,'* (Job 1:9-11). Satan zegt eigenlijk: als U moeite, verdriet en tegenspoed toelaat, zal Job dan niet zijn vertrouwen in U opzeggen? Volgen mensen U eigenlijk niet alleen om Uw zegen? Om dat wat ze krijgen?

God gaat deze confrontatie aan en geeft satan bepaalde ruimte, met wellicht als belangrijkste reden ons allemaal (in de persoon Job) aan te tonen dat we Hem mogen vertrouwen en liefhebben om wie Hij is: de eeuwige Schepper en God, die een relatie wil op basis van liefde, vertrouwen en toewijding, ongeacht de gebrokenheid die we ondervinden. Al ervaren we satans verwoestende en aanklagende werk, uiteindelijk zal zijn invloed verdwijnen en het duister door het licht overwonnen worden.

Job ondergaat wanhoop

Wanneer Job de ene na de andere tegenslag geïncasseerd heeft, waarbij natuurkrachten en kwaadwillende mensen een rol spelen, is hij ten einde raad. Job 3:3 begint met de woorden: *'...Laat de dag vergaan waarop ik geboren ben, en de nacht waarin men zei: Er is een jongetje ontvangen. Laat die dag duisternis zijn; laat God er vanuit de hoogte niet naar vragen, en laat er geen lichtglans over schijnen.'* Job zoekt woorden die zijn gevoel weergeven: zijn leven heeft geen zin meer, het is donker geworden, God lijkt ver weg, uit het zicht.

Job sluit het hoofdstuk met de woorden: *'Ik ben niet gerust en ik ben niet stil, ik heb geen rust, er is onrust gekomen.'* Hij ervaart vragen, verwarring, uitzichtloosheid, vertwijfeling, zinloosheid en vooral onrust. Onrust die pijn doet en de wanhopige cirkel van gedachten voedt.

Jobs vrienden

Voor Jobs vrienden was het ook moeilijk. Hoe troost je iemand die zich van alles berooid voelt en geen levenslust meer heeft? Zij beginnen heel wijs: ze zijn stil. Zij tonen respect voor het intense verdriet. Het mag er zijn! Wij lezen: *'Zo zaten zij met hem op de aarde, zeven dagen en zeven nachten. Niemand sprak een woord tot hem, want zij zagen dat het leed zeer hevig was,'* (2:13). Later - in hun antwoorden - proberen ze het lijden te verklaren. Is het niet het gevolg van zonde, van schuld? Zo lezen we in Job 4:8: *'...zij die onrecht ploegen en moeite zaaien, oogsten dat ook.'* Is het lijden niet een terechtwijzing die vraagt om erkenning van schuld en oprecht berouw? Dat is het accent in het betoog van Jobs vrienden: lijden als straf.

Jobs eerlijke reactie

Job begrijpt zijn vrienden niet. Hij weet van kwaad en zonde, maar het offer had in zijn leven en gezin een plaats (1:5). Hij wilde uit Gods vergeving leven. Hij wist van een genadig en barmhartig God. Job voelt zich nu extra eenzaam. De 'verklaring' lost niets op. In Job 6:1 zegt hij: *'Och, werd mijn verdriet maar eens nauwkeurig gewogen...'* Hij ervaart het meeleven van zijn vrienden als ontoereikend. Hij vergelijkt het met een onbetrouwbare beek omdat het water snel wegvloeit. *'...als het warm wordt, drogen zij op van hun plaats,'* (6:17).

Uiteindelijk is het een persoonlijk lijden waarvan niemand hem kan bevrijden. Hij heeft alleen God, maar die is in zijn beleving verborgen in alle wanhoop. *'...Waarom hebt U mij als doelwit voor U gezet, zodat ik mezelf tot een last ben?'* (7:20).

Job ervaart ook slapeloosheid (7:4), innerlijke benauwdheid en bitterheid (7:11), lijdt onder nachtmerries (7:13-15) en zinloosheid (7:16). Hij ervaart God niet (9:11) en begrijpt Hem niet (9:32). Wèl spreekt Job zijn verlangen uit naar een scheidsrechter, naar een middelaar (9:33-35), iemand die een verbinding legt tussen God en hem. In hoofdstuk 19:23-25 komt dit ook naar voren: *'Och, werden mijn woorden maar opgeschreven. Och, werden ze maar opgetekend in een boekrol! Werden ze maar met een ijzeren griffel en lood voor eeuwig in een rots uitgehakt! Ik weet echter: mijn Verlosser leeft, en Hij zal ten laatste over het stof opstaan.'*

Beperkt inzicht

Wij leren van Job dat we eerlijk met vragen over God en onze waarom's mogen omgaan. De volgende verzen illustreren dit heel duidelijk:

- *'Ook vandaag is mijn klacht opstandigheid, mijn hand drukt zwaar op mijn zuchten. Och, wist ik maar dat ik Hem zou vinden, dan zou ik naar Zijn woonplaats toe komen,'* (23:2-3).
- *'...Maar de wijsheid, waar wordt die gevonden? En waar is de plaats van het inzicht? De sterveling kent haar waarde niet, zij wordt niet gevonden in het land van de levenden,'* (28:12-13).

Wijsheid blijft beperkt en wordt volgens Job slechts gevonden bij de bron: God Zelf. *'...Zie, de vreze des Heeren, dat is wijsheid...'* (28:28). Leven met onbeantwoorde vragen is alleen mogelijk wanneer Hij ons leven draagt.

Leven met een mysterie

Hoe kunnen God en de satan hun hand in het kwaad hebben? Hoe kan God lijden toelaten en omvormen ten goede? Waarom laat God zoveel onrechtvaardig lijden toe, ook in de levens van Zijn kinderen? Het niet begrijpen blijft een feit. Maar moet dit leiden tot een 'verklaren' van Zijn wegen òf het vaarwel zeggen van Hem? Is er geen tussenweg waarbij de mens gebrek aan inzicht erkent en toch zijn God trouw blijft? Hem vertrouwt om wie Hij is: heilig, rechtvaardig, almachtig, trouw, barmhartig, genadig, geduldig, goed en trouw? Job roept op tot dit vertrouwen ondanks...

Jobs ootmoed

Wanneer God Job antwoordt verklaart Hij het lijden niet. Ook verantwoordt Hij zich niet. God bepaalt Job echter bij het ondoorgrondelijk-grootse van Zijn schepping. Bij de werkelijkheid van Hem. Dan ontdekt Job dat zijn aanklacht en vragen tot rust komen. Hij komt tot vernieuwde toewijding en overgave. Na afloop van Gods spreken - het geheim om weer innerlijke rust te ervaren - komt Job tot de volgende uitspraak '*...Zo heb ik verkondigd wat ik niet begreep, dingen die te wonderlijk voor mij zijn en die ik niet weet. (...) Alleen door het luisteren met het oor had ik U gehoord, maar nu heeft mijn oog U gezien,*' (42:3 en 5).

Wat kunnen we leren van Job?

1. Wij mogen vragen over het lijden hebben.
2. Wij mogen ook tot de erkenning komen dat dit lijden niet te verklaren is. Het is er!
3. God laat zich niet ter verantwoording roepen. Wel is Hij in het lijden aanwezig en spreekt Hij als Schepper van hemel en aarde met Job.
4. Het gesprek tussen God en satan geeft aan dat er in de geestelijke wereld een strijd gaande is. Daarbij daagt satan mensen aan God vaarwel te zeggen of Zijn bestaan te ontkennen. God weet dat de mens, die het gesprek met Hem wil aangaan, kan overwinnen.
5. God kan in moeite tot ons komen. '*God redt de ellendige in zijn ellende, en in de onderdrukking opent Hij hun oor,*' (Job 36:15). In duisternis kan licht doorbreken.
6. Satan wil bewerken dat we God dienen om de 'winst' die het zou opleveren. We lezen in Job 21:15: '*Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen? En wat baat het ons dat wij bij Hem aandringen?*' Is dat ook niet de houding van veel mensen die zonder God willen leven? Wanneer wij God vertrouwen mag dat ook tot uiting komen in het aanvaarden van onze waarom's. Daarom schreeuwt Job het uit: '*Zie, al zou Hij mij doden, zou ik niet hopen...?*' 13:15). Hoe Gods handelen in zijn leven ook is, hij blijft zich aan Hem vastklampen.
7. God eert de trouw van Zijn kinderen. Zo worden in Ezechiël 14:14: Noach, Daniël en Job als voorbeelden genoemd. Drie mannen die in grote verdrukking hun God trouw bleven. Zij overzagen hun benarde situatie niet, maar vertrouwden Gods handelwijze. Zo mogen deze mannen ons inspireren. Door de eeuwen heen. Ook in het Nieuwe Testament wordt Job ons als voorbeeld voorgehouden. '*Zie, wij prijzen hen gelukkig die volharden. U hebt gehoord van de volharding van Job, en u hebt de uitkomst van de Heere gezien, dat de Heere vol ontferming is en barmhartig,*' (Jacobus 5:11). Voor Job en andere geloofshelden geldt het getuigenis '*...omdat zij Hem getrouw heeft geacht Die het beloofd had,*' (Hebreeën 11:11).

Lessen over troosten

1. Elihu staat Job heel nabij. Hij zegt: *'Zie, ik ben voor God net als jij; ook ik ben maar uit leem gevormd. Zie, laat mijn bedreiging je geen angst aanjagen, en mijn hand zal niet zwaar op je drukken,'* (Job 33:6-7).
2. Het boek waarschuwt om het lijden niet te verklaren, om Gods (toelatende) wil niet te verdedigen. Er is veel 'verborgen'. Dit mysterie vraagt erkenning.
3. Moeilijke vragen en emoties vragen om erkenning en aandacht. Jobs overgave: *'...De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen; de Naam van de HEERE zij geloofd!'* (1:21) is niet strijdig met zijn wanhoop en opstandigheid wanneer hij alle gevolgen van zijn leed ondergaat. Hij gaat er met zijn God doorheen... in dat proces mogen we naast mensen staan. Pastoraal met elkaar omgaan is dan: samen naar de moeite kijken en hiervoor niet bang zijn (6:21).
4. In de eenzaamheid van verdriet van mensen mag ons gebed zijn dat aandacht en vriendschap niet als een opdrogende beek zullen zijn (6:15-17).
5. Onderschat niet de behoefte aan praten, al vallen mensen in herhaling. In Job 7:11 lezen we: *'Ik echter zal mijn mond niet houden. Ik zal spreken in de benauwdheid van mijn geest. Ik zal klagen in de bitterheid van mijn ziel.'* In het praten over moeite komt ook ruimte vrij voor doorleving en heroriëntatie.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Zoals het bijbelboek Job iets verteld over de verborgen werkelijkheid, zo spreekt ook Paulus daarover in 1 Korinthe 4:9: *'Want ik denk dat God ons, de laatste apostelen, heeft tentoongesteld als mensen die ter dood veroordeeld zijn. Wij zijn immers een schouwspel geworden voor de wereld en voor engelen en voor mensen.'*
Wat betekent het: een schouwspel?

2. Hoe denk je over de volgende uitspraken van Edith Schaeffer uit 'Nie tiefer als in Gottes Hand' (Hänssler Verlag):

'Leed kent veel aspecten. Net zoals een symfonie bestaat uit geluid van veel instrumenten. Wie zich concentreert op één instrument, wordt doof voor het geheel.'

'Een ieder van ons moet zich met lijden bezighouden. Wij kunnen ons niet aan deze gevallen wereld onttrekken.'

'De duivel strijdt niet tegen zichzelf. Het moet ons niet verbazen dat degenen die valse goden volgen, ogenschijnlijk een vaak makkelijker leven hebben (...) God heeft voor ieder van Zijn kinderen een heel uniek, persoonlijk plan en satans pogingen om ons hiervan af te houden zijn daarom verschillend. Zo kan armoede maar ook rijkdom door hem worden aangegrepen, evenals leven met problemen of juist een makkelijk leven.'

3. En hoe denk je over dit citaat van Helmut Thielicke uit 'En als God nu eens bestond...' (Kok):

'Wie besloten heeft te bidden, echt te bidden, die moet naar Gods hánd grijpen, en niet naar de penningen in Zijn hand. Voor iemand, die het slechts om de penningen gaat, doet die hand er verder niets toe zodra hij zijn geld ontvangen heeft. Voor hem was die hand slechts een middel om zijn doel te bereiken, om een fooi te ontvangen of door een gevaar heen gered te worden. Als dat gebeurd is, is de zaak afgelopen en dient die hand nergens meer toe.'

Hoofdstuk 19

Mensen uit de Bijbel

Leren van Maleachi

Lijden in tegenspoed

Het laatste oudtestamentische bijbelboek Maleachi is genoemd naar de profeet Maleachi en vormt een brug tussen het Oude en Nieuwe Testament. In Maleachi 3:1 lezen we: *'Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mij de weg bereiden zal. Plotseling zal naar Zijn tempel komen die Heere Die u aan het zoeken bent, de Engel van het verbond, in Wie u uw vreugde vindt. Zie, Hij komt, zegt de HEERE van de legermachten.'* Het zal 400 jaar duren, maar dan komt Johannes de Doper, de wegbereider van de beloofde Verlosser: Jezus Christus.

Teruggekeerd uit Babylon

De Joden waren na een lange periode van ballingschap teruggekeerd naar hun land. De geestelijke opwekking en herbouw van de muren van Jeruzalem, beschreven in Ezra en Nehemia, is weggeëbd. Maar Maleachi, de boodschapper van God, probeert zijn volk weer bij God te bepalen en roept op tot bezinning en terugkeer. Wij lezen in hoofdstuk 1:6: *'Een zoon eert zijn vader en een slaaf zijn heer. Als Ik dan een Vader ben, waar is de eerbied voor Mij? En als Ik een Heer ben, waar is de vrees voor Mij? zegt de HEERE van de legermachten tegen u, priesters die Mijn Naam verachten.'* God verwijst daarna o.a. naar de minderwaardige offers, naar de onverschilligheid en achteloosheid waarmee mensen Hem dienen (1:7-14).

Er is geen ontzag voor God. Zij belijden Hem niet meer als de grote Koning, als de Heilige en Eeuwige. Zijn naam wordt onteerd en daarmee Zijn wezen (2:1).

Het verbond van leven en vrede wordt geen recht gedaan (2:5-8).

Er is sprake van ontrouw (2:10). Ontrouw die doorwerkt in allerlei verbanden, ook in de man-vrouw-relatie (2:14-16) en in onrecht (2:17). God legt de vinger op het kwaad: omdat Hij niet meer de eerste plaats heeft, is een juist zicht op onderlinge relaties en op waarden verloren gegaan. Er is sprake van verval.

Oproep tot bekering

Dan komt de belofte van Jezus ter sprake. Allereerst als Verlosser maar ook als Rechter, als degene die alles zal herstellen. Ter voorbereiding op Zijn komst klinkt de oproep: *'...Keer terug naar Mij, en Ik zal naar u terugkeren...'* (3:7). God is nog steeds onveranderd dezelfde, de Heilige, maar Hij is ook genadig (3:6). God geeft verder voorbeelden hoe herstel kan plaatsvinden: in het hergeven van de eerste plaats aan God omdat we Hem toebehoren. God verlangt naar onze liefde en toewijding als Verbondsgod en wil ons zegenen, Maar geloven we dat?

Wantrouwen en overmoed

God legt overleggingen van het hart bloot: *'U zegt: God dienen is nutteloos! Wat voor nut heeft het dat wij onze taak ten behoeve van Hem vervullen en dat wij in het zwart gaan voor het aangezicht*

van de HEERE van de legermachten?' (3:14). Met andere woorden: wat voor zin heeft het God te dienen, wat levert het ons op? En waarom zouden wij berouw tonen?

Daarna volgt dan de uitspraak: *'...wij prijzen de hoogmoedigen gelukkig: niet alleen worden zij die goddeloosheid doen, opgebouwd, zelfs als zij God beproeven, ontkomen zij,'* (3:15). De mensen die hoogmoedigen zalig prijzen, beoordelen vanuit het 'hier en nu' en eigen verwachtingspatronen wat geloof in God nu eigenlijk oplevert, en ze gaan voorbij aan het feit dat God als de Eeuwige alles overziet. Hij is niet gevangen in de tijdelijkheid van het moment, met zijn moeite en waarom's. Het antwoord op deze gedachtegang is: *'De HEERE slaat er acht op en luistert. Er is een gedenboek geschreven voor Zijn aangezicht, voor wie de HEERE vrezen en wie Zijn Naam hoogachten. En zij zullen voor Mij, zegt de HEERE van de legermachten, op de dag die Ik maken zal, een persoonlijk eigendom zijn. Ik zal hen sparen,'* (3:16-17).

God is op de hoogte van alles. Zoals een koning in die tijd belangrijke gebeurtenissen liet opschrijven, zo heeft God symbolisch gesproken een gedenboek. God is vertrouwd met de moeite van ons leven en belooft uitredding.

Van overmoed naar ootmoed

Wanneer Jezus gekomen is, haakt Hij als het ware in op de opstandige woorden uit Maleachi 3: 'Zalig de hoogmoedigen...' door te zeggen: *'Zalig de armen van geest...,'* (Mattheüs 5:3). Tegenover overmoed en hoogmoedige opstandigheid plaatst Hij deemoed, ootmoed en de ontvankelijkheid van een kind. Jezus spreekt de geschonden, vervormde staat van de mens aan. Niet om te oordelen, maar om zalig te spreken, om herstel te bewerken. 'Zalig de armen van geest...' Hij wil herstellen, maar Zijn Woord legt wel de vinger op de oorzaak: eigenzinnige opstandigheid en onverschillig egoïsme ten opzichte van God. De mens wil zelf koning zijn en niet God als Koning erkennen. Daarom zegt Jezus dat we als een 'arme van geest' het eigen heft uit handen moeten geven en God weer als Koning erkennen. Vanuit een houding van bekering en overgave aan Hem komt dan ook zicht op Gods koningschap en op de regels van Zijn rijk. *'Zalig de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen.'* Jezus maakt aan het begin van Zijn Bergrede duidelijk dat het arm-van-geest-zijn met een innerlijke houding van de mens te maken heeft. Met een grond- of basishouding. Die houding van afhankelijkheid en toewijding aan God zal dan ook doorwerken in onderlinge verhoudingen.

Een trouwe kerngroep

Uit Maleachi 3:16-17 blijkt dat niet iedereen aan God twijfelt wanneer ze denken aan tegenspoed en moeite. Een kleine groep zegt: *'...De HEERE slaat er acht op en luistert. (...) En zij zullen voor Mij, zegt de HEERE van de legermachten, op de dag die Ik maken zal, een persoonlijk eigendom zijn. Ik zal hen sparen...,'* Eens zal alles zichtbaar worden. *'...voor u die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan en onder Zijn vleugels zal genezing zijn; en u zult naar buiten gaan en dartelen als kalveren uit de stal,'* (4:2).

Wij mogen elkaar bemoedigen en aansporen om deze God te blijven verwachten, om ons vast te klampen aan Zijn liefde. In hoofdstuk 1:2 zegt God: *'Ik heb u liefgehad...'* Het bijbelboek Maleachi roept ons op om voortdurend terug te keren tot deze God en ons aan Zijn liefde gewonnen te geven. Ook in periodes dat Hij afwezig lijkt. Opstandige overmoed - zonder Hem - brengt ons nergens, wel een ootmoedig wachten op Zijn recht en overwinning.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Wij kunnen situaties meemaken dat we voor ons gevoel weinig 'voordeel' ervaren in het dienen van God.
Probeer eens voorbeelden te noemen?
2. Overmoedige mensen, mensen die er prat op gaan dat ze God niet nodig hebben en het best zonder Hem redden: we zijn ermee vertrouwd. Lees in dit verband ook Psalm 73. Asaf spreekt

over het dreigende gevaar: struikelen over de voorspoed van mensen die met God geen rekening houden.

Wat leren we van Asaf?

- *'...wat mij betreft, mijn voeten waren bijna uitgegleden, mijn schreden waren haast uitgeschoten, want ik was jaloers op de dwazen, toen ik de vrede van de goddelozen zag. Tot aan hun dood zijn er immers geen boeien, en hun kracht is fris, (Psalm 73:2-4).*
- *'...voor niets heb ik mijn hart gezuiverd...', (13).*
- *'Toch heb ik nagedacht om dit te kunnen begrijpen, maar het was moeite in mijn ogen, totdat ik Gods heiligdom binnenging en op hun einde lette,' (16-17).*
- *'Toen mijn hart verbitterd was (...) hoe onverstandig was ik toen, ik wist niets! (...) Niettemin zal ik voortdurend bij U zijn, U hebt mijn rechterhand gegrepen. U zult mij leiden door Uw raad, daarna zult U mij in heerlijkheid opnemen,' (21-24).*
- *'...het is voor mij goed dicht bij God te zijn. Ik neem mijn toevlucht tot de Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen,' (28).*

Hoofdstuk 20

Mensen uit de Bijbel

Leren van Habakuk

Lijden aan onzekerheid en dreiging

Habakuk leed onder het feit dat uitredding zo lang op zich liet wachten. Waarom lijkt het of God niet luistert en handelt? Wij lezen in hoofdstuk 1:2-4 het volgende:

'HEERE, hoelang roep ik om hulp en luistert U niet, roep ik tot U: Geweld! en verlost U niet? Waarom doet U mij onrecht zien en aanschouwt U de moeite? Ja, verwoesting en geweld zijn tegenover mij, er ontstaat onenigheid, ruzie verheft zich. Daarom verliest de wet zijn kracht en komt het recht nooit meer tevoorschijn; want de goddeloze omsingelt de rechtvaardige, daarom komt het recht verdraaid tevoorschijn.' God bevestigt Habakuk dat Zijn werk toch doorgaat (1:5). Ook als moeilijke gebeurtenissen nog moeten plaatsvinden. God zal door moeite en oordelen heen gerechtigheid en vrede bewerken.

Ondanks onheil God verwachten

Habakuk stelt zich open voor Gods Woord en handelen. Als een wachter neemt hij zijn plaats in. We lezen in hoofdstuk 2:1: *'Ik ging op mijn wachtpost staan, nam mijn plaats in op de vestingwal, en keek uit om te zien wat Hij in mij spreken zou en wat ik antwoorden zou op mijn aanklacht.'*

God maakt Habakuk duidelijk dat Hij het onrecht zal rechtbuigen. Dat het niet aan Zijn aandacht ontsnappen zal. *'Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd, aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet. Als Hij uitblijft, verwacht Hem, want Hij komt zeker, Hij zal niet wegblijven.'* (2:3).

Voor die tussentijd geldt de volgende aanwijzing: *'...de rechtvaardige zal door zijn geloof leven,'* (2:4).

Vanuit het geloof in een rechtvaardig God mogen we onzekere, bedreigende situaties het hoofd bieden. Hij is getrouw en laat Zijn werk niet los. Uiteindelijk zal de aarde: *'...zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt,'* (2:14).

Gebed van overgave

Habakuk bidt tot zijn God, en begint met de woorden: *'HEERE, toen ik Uw tijding hoorde, heb ik gevreesd. HEERE, Uw werk, behoud het in het leven in het midden van de jaren, maak het bekend in het midden van de jaren; denk in Uw toorn aan ontferming!'* (3:1).

Habakuk toont vertrouwen in zijn God en laat het moment van vervulling over aan Gods wijsheid en wil. *'...behoud het in het leven in het midden van de jaren, maak het bekend in het midden van de jaren...'* Habakuk wil in vertrouwen 'de tijd' in Gods handen leggen.

Ook spreekt hij vertrouwen uit in Gods ontferming. Het rechtspreken doet niets af aan Gods genade en aan Zijn verlangen om te herstellen.

Daarna spreekt Habakuk in zijn gebed over Gods grootheid (3-4) en heilsplan (13). Hij spreekt vertrouwen uit in Gods louterende werk en beloofde herstel. Hij schrijft: *'Zeker, ik zal rustig wachten op de dag van de benauwdheid, (...) Al zal de vijgenboom niet in bloei staan en er geen vrucht aan de wijnstok zijn, al zal de opbrengst van de olijfboom tegenvallen en zullen de velden geen voedsel voortbrengen, al zal het kleinvee uit de kooi verdwenen zijn en er geen rund in de stallen over zijn – ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen, mij verheugen in de God van mijn heil. De HEERE Heere is mijn kracht, Hij maakt mijn voeten als die van de hinden, en Hij doet mij treden op mijn hoogten,'* (16-19).

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Waarom is wachten in periodes van dreiging zo moeilijk?
2. Uit het gebed van Habakuk blijkt dat hij te midden van vragen zich op Gods grootheid concentreert. De omstandigheden zijn niet langer bepalend maar de grootheid van zijn God. *'Al zal de vijgenboom niet in bloei staan (...) ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen...'* Hij herhaalt het nog eens: *'De HEERE Heere is mijn kracht...'* Hoe beleven wij dit?
3. Habakuk bleef in zijn vragen openstaan voor Gods antwoord. *'Ik ging op mijn wachtpost staan (...)om te zien wat Hij in mij spreken zou...'* Hoe ervaren wij dit in ons leven?

Hoofdstuk 21

Mensen uit de Bijbel

Leren van Elia

Lijden aan vervolging

Na Salomo's ontrouw valt Israël uiteen in twee delen: Israël en Juda. In het bijbelboek Koningen lezen we over de trouw en ontrouw van de koningen die elkaar opvolgen. God wordt vaak gekrenkt omdat Zijn volk Hem ontrouw wordt onder invloed van koningen die een verkeerde invloed hebben (zie bijvoorbeeld 1 Koningen 14:9). Tijdens die periodes van ontrouw was het voor een profeet van God soms erg moeilijk. Omdat zij God vertegenwoordigden en vrijmoedig Zijn woord spraken, kregen ze te maken met vervolging. Ook Elia moest het ondergaan. Wanneer God door moeite heen Zijn volk tot inkeer wil brengen - en om die reden droogte toelaat - ondergaat ook Elia hiervan de gevolgen. Maar God zorgt voor hem. De beek Krith voorziet in water en raven brengen hem brood en vlees. God voorziet ook wanneer hij later bij een weduwe verblijft in Zarfath (1 Koningen 17:5-16). De droogte houdt drie jaar aan. Koning Achab regeerde in die tijd. Hij is een karakterloze, krachteloze man die niet van berouw wil weten. Onder de invloed van zijn goddeloze vrouw Izebel had hij zelfs veel profeten van God laten doden. God had in die benauwende dagen de moed en toewijding van Obadja gebruikt, de hofmaarschalk, die in twee groepen van 50, 100 profeten in bewaring had weten te brengen en had voorzien van voeding.

Confrontatie op de Karmel

Na de drie jaren van droogte maakt God Elia duidelijk dat hij mag handelen. Elia daagt Achab uit om samen met het volk bij elkaar te komen op de Karmel. Daarbij horen dan ook 450 profeten van Baäl en 400 van Asjera. De 400 van Baäl moeten een stier offeren, zonder vuur aan te steken en Elia zal een stier offeren, zonder vuur aan te brengen. *'Roept u daarna de naam van uw god aan, dan zal ik de Naam van de HEERE aanroepen. En de God Die door vuur antwoordt, Die is God. En het hele volk antwoordde en zei: Dat is goed.'* (1 Koningen 18:24).

De priesters van Baäl maken alles gereed. Ook Elia. Hij overgiet het offer en het hout met water *'Het water liep rondom het altaar...'* (18:35). De priesters van Baäl riepen van de morgen tot de middag. Ondanks hun schreeuwen en zelfverminking, kwam er geen antwoord. *'En het gebeurde, toen men het graanoffer bracht, dat de profeet Elia naar voren kwam en zei: HEERE, God van Abraham, Izak en Israël, laat het heden bekend worden dat U God bent in Israël, en ik Uw dienaar, en dat ik al deze dingen overeenkomstig Uw woord heb gedaan. Antwoord mij, HEERE, antwoord mij, zodat dit volk weet dat U, HEERE, de ware God bent, en dat U hun hart tot inkeer gebracht hebt. Toen viel er vuur van de HEERE neer, verteerde het brandoffer, het hout, de stenen en het stof. Zelfs het water in de geul likte het op. Toen heel het volk dat zag, wierpen zij zich met hun gezicht ter aarde en zeiden: De HEERE is God, de HEERE is God!'* (36-39).

God bewees daarna ook Zijn almacht door het te laten regenen.

Depressie

In vers 46 staat dat: '....de hand van de HEERE was op Elia...'

In hoofdstuk 19 lezen we echter dat Izebel begint te razen en Elia dreigt te doden. Ze geeft zichzelf de opdracht om het doodvonnis binnen een dag te laten volbrengen. Elia vlucht dan de woestijn in. Na de enorme overwinning is dit een anticlimax. Hoe was dit mogelijk? Was de opleving na drie jaar droogte maar van zo'n korte duur? Terwijl Zijn God het zo duidelijk had gemaakt? Elia moet een diepe verontwaardiging gevoeld hebben maar ook teleurstelling en verwarring. Hij moest in angst voor zijn leven vluchten. De woestijn drukte zijn gevoelens uit: dor, uitzichtloos, eenzaam en ver van alle leven. Waarom o God? Hoe kunt U een dag van tevoren overwinning geven en vandaag weer de wanhoop laten toeslaan? Waar bent U?

Wanneer Elia onder een bremstruik gaat liggen en de balans opmaakt zegt hij: *'Het is genoeg. Neem nu mijn leven, HEERE...'* (1 Koningen 19:4).

God verwijt Elia niets, Hij is zelfs op een bijzondere manier nabij. Een engel raakt Elia aan en geeft hem eten en drinken, en nadat Elia heeft kunnen slapen, krijgt hij opnieuw te eten. De engel zegt dan: *'Sta op, eet, want de weg zou te zwaar voor u zijn...'* (vers 7). God geeft Elia de tijd en rust voor herstel en bemoedigt hem daarna door hem opnieuw in dienst te nemen. God geeft geen uitleg waarom dit zo moest gebeuren maar geeft hem moed om zijn weg te kunnen vervolgen. Ook lezen we dat God Zichzelf op een bijzondere manier openbaart. Op de berg Horeb, ontmoet Elia zijn God in de stilte. God kan ons in moeilijke situaties op een stille, verborgen manier aanspreken en opnieuw bezielen waardoor we moed krijgen voor de toekomst. Ook in periodes van depressies mogen we ons uitstrekken naar herstel. Daarbij spelen rust en goede voeding een rol (zoals Elia mocht slapen en eten) maar ook de bereidheid om weer op te staan, om door de woestijn heen te gaan, wetend dat het landschap weer groener zal worden. Weer méér vruchtbaar. God wil voorzien in 'oase-periodes' waardoor er nieuwe weerbaarheid groeit om onze weg te vervolgen. Daarbij kunnen we voor elkaar veel betekenen: elkaar in naam van God water en brood aanreiken en woorden van bemoediging spreken. In naam van God nabij zijn. In trouw.

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Elia, Mozes, Hagar en David: allemaal kenden ze de droogte en eenzaamheid van de woestijn. Ook Jezus was ermee vertrouwd. Hij werd door satan uitgedaagd om Gods bedoeling voor Zijn leven ontrouw te worden. Hij leed lichamelijk en emotioneel onder deze periode in de woestijn: 40 dagen en nachten. Ook geestelijk werd er druk op Hem uitgeoefend... waar was God in alle moeite?
Geciteerd uit 'Levenslessen van Jezus': 'Waar de eerste Adam, beschreven in Genesis 2 en 3, door ongehoorzaamheid het paradijs verloor en (letterlijk en figuurlijk) de woestijn in moest, wil Jezus als 'laatste Adam' ons door de woestijn heen leiden en brengen naar het beloofde paradijs, naar het nieuwe leven dat in Hem begon (...). Jezus wil ons door onze woestijnervaringen heen leiden. Door periodes van strijd, moeite en verdriet waarbij we het zicht op Gods nabijheid en beloften niet kwijtraken. Jezus bleef staande en bleef Zichzelf door de kracht van de Heilige Geest.'
Hoe ervaren wij onze woestijnperiodes?
Wat betekent daarin de nabijheid van Gods Geest voor ons?
2. In woestijnperiodes ervaren we vaak een verlangen naar uitkomst. Tegelijkertijd zijn we in zo'n periode op onszelf teruggeworpen en is het moeilijk onze diepste emoties met anderen te delen.
In hoeverre roepen deze moeilijke omstandigheden ons op tot bezinning, loutering, nieuwe balans en oriëntatie?
Tot een nieuwe ontmoeting met God?
Welke betekenis heeft het gebed hierbij?

3. Elia ging op weg naar de berg Horeb, de plaats waar God Zich via Zijn Woord had geopenbaard. Zijn Horeb-ervaring gaf hem nieuwe moed en visie.
Hoe beleven wij dat?
Welke betekenis heeft Gods Woord in onze woestijnperiodes?

Hoofdstuk 22

Mensen uit de Bijbel

Leren van Jona

Lijden aan onze vluchtneigingen

Wanneer God de profeet Jona voor een bijzondere opdracht roept, krijgt Jona het benauwd. Hij wordt als vrome Jood gestuurd naar een heidens, vijandig volk. Hij moet de bewoners van Ninevé, de hoofdstad van Assur, oproepen om zich te bekeren want het kwaad onder hen is heel groot. God wil de bevolking waarschuwen. God ziet kennelijk naar dit volk om, en Jona begrijpt dit handelen van God niet. Zijn hart blijft onaangeroerd en hij heeft niet de bereidheid om zich door God te laten roepen en gebruiken. Hoe kan God dit nu van hem vragen?

Jona vlucht

Wij lezen in hoofdstuk 1: *'Maar Jona stond op om naar Tarsis te vluchten, weg van het aangezicht van de HEERE. Hij daalde af naar Jafo en vond een schip dat naar Tarsis ging. Hij betaalde de prijs voor de overtocht en ging aan boord om met hen mee te gaan naar Tarsis, weg van het aangezicht van de HEERE,'* (Jona 1:3).

Jona vlucht niet alleen voor de opdracht van God, maar voor God Zelf. Hij weet: God en Zijn Woord zijn één. Tot twee keer toe staat hier dat Jona weg ging van het *'aangezicht de HEERE.'*

Vluchten kan niet

Dat vluchten niet kan, omdat God toch alles overziet, blijkt uit vers 4: *'Maar de HEERE wierp een hevige wind op de zee; er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te breken.'* De storm is zo hevig, dat de angst toeslaat. In die angst roepen de mensen aan boord hun goden aan en gooien lading over boord, in de hoop dat dit zou helpen. Wanneer ze ontdekken dat Jona in het ruim van het schip slaapt, maken ze hem wakker en roepen: *'...Sta op, roep uw God aan! Misschien zal die God aan ons denken, zodat wij niet vergaan!'* (1:6). Ze gaan zelfs het lot werpen, want iemand moet schuld hebben aan deze storm (7). Wanneer het lot op Jona valt, moet hij wel vertellen wat er gebeurd is. Wij lezen: *'Hij zei tegen hen: Ik ben een Hebreëer en ik vrees de HEERE, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft. Toen werden de mannen zeer bevreesd, en ze zeiden tegen hem: Hoe hebt u dit kunnen doen? De mannen wisten namelijk dat hij op de vlucht was, weg van het aangezicht van de HEERE, want hij had het hun verteld. Zij zeiden dan tegen hem: Wat moeten wij met u doen, zodat de zee ons met rust laat? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. Daarop zei hij tegen hen: Pak mij op en werp mij in de zee; dan zal de zee u met rust laten, want ik weet dat deze zware storm u omwille van mij overkomt,'* (9-12).

Jona overboord

Wanneer de storm steeds heviger wordt, zien de mannen geen andere uitweg. Zij roepen Jona's God aan: *'...Och HEERE, laat ons toch niet vergaan om het leven van deze man! Leg geen onschuldig bloed op ons! Want U, HEERE, doet zoals het U behaagd heeft. Daarop pakten zij Jona op en wierpen hem in*

de zee. En de woedende zee kwam tot bedaren. Toen werden de mannen zeer bevreesd voor de HEERE; zij brachten de HEERE een slachtoffer en legden geloften af,' (14-16). Er is diep ontzag voor de God van Israël, voor de Schepper van hemel en aarde. Zij hebben ontdekt dat met deze God niet te spotten valt en dat vluchten onmogelijk is.

God verlaat Jona niet

Jona ervoer een crisismoment. Een moment waarin hij zijn God ontmoette in toorn die hem deed uitroepen: 'Pak mij op en werp mij in de zee,' maar die hem óók in barmhartigheid en genade tegemoet kwam. Wij lezen: 'En de HEERE beschikte een grote vis om Jona op te slokken. Jona was drie dagen en drie nachten in het binnenste van de vis,' (1:17). Op het dieptepunt van zijn bestaan en roeping - waarbij hij geen andere weg zag dan zelfdoding - komt God hem tegemoet. Jona komt tot inkeer en terugkeer. Het is een prachtig gebed, een gebed vanuit een benarde situatie, uit het ingewand van de vis. Dit ontroerende accent geeft weer dat geen dieptepunt té diep is voor het aanroepen van onze God.

'...Ik riep uit mijn benauwdheid tot de HEERE en Hij antwoordde mij. Uit de schoot van het graf riep ik om hulp, U hoorde mijn stem. Want U wierp mij de diepte in, in het hart van de zeeën, een watervloed omringde mij; al Uw baren en Uw golven sloegen over mij heen. En ik zei: Verstoten ben ik van voor Uw ogen; toch zal ik opnieuw aanschouwen Uw heilige tempel. Water omving mij, bedreigde mijn leven, de watervloed omving mij. Zeewier was om mijn hoofd gebonden. Naar de diepste gronden van de bergen daalde ik af in de aarde; haar grendels sloten zich voor eeuwig achter mij. Maar uit het verderf trok U mijn leven omhoog, HEERE, mijn God! Toen mijn ziel in mij bezweek, dacht ik aan de HEERE; mijn gebed kwam tot U, in Uw heilige tempel. Wie nietige afgoden vereren, verlaten Hem Die hun goedertieren is. Maar ik, met dankzegging zal ik U offers brengen; wat ik beloofd heb, zal ik nakomen. Het heil is van de HEERE!' (2:2-10).

Opnieuw wordt Jona geroepen

Jona krijgt opnieuw een opdracht: dezelfde! We lezen: 'Het woord van de HEERE kwam voor de tweede keer tot Jona: Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar de prediking die Ik tot u spreek,' (3:1). Zijn boodschap werkt veel uit. De stad Ninevé komt tot bekering. Toch kan Jona hierover niet blij zijn. We lezen: 'Dit was volstrekt kwalijk in de ogen van Jona en hij ontstak in woede,' (4:1). Dan wordt hij pas echt eerlijk in zijn ontmoeting met God. Hij spreekt zijn motief uit voor zijn opstandigheid: hij wist dat God een genadig en barmhartig God, een God die in geduld en goedheid het behoud van mensen zoekt (4:2). Hij misgunde het dit volk waarvoor hij geen liefde had. God onderwijst Jona dan in wie Hij is. Niet alleen voor hem maar ook voor anderen. Hij laat een boom opgroeien die Jona schaduw biedt om daarna de boom te laten verdorren waardoor Jona geen schaduw meer heeft en haast bezwijkt in de hitte van de zon. Wanneer Jona hierover verontwaardigd is, antwoordt God: '... Ú ontziet die wonderboom, waarvoor u niet gezwoegd hebt en die u niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging. Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?' (4:10-12).

God wil ieders behoud. Zoals Jona zijn God ook buiten de grenzen van Israël moest verkondigen, zo heeft God in het zenden van Zijn Zoon de hele wereld op het oog. Zien we mensen zoals Hij ze ziet? En willen we vanuit Zijn bewogenheid naar mensen kijken, ongeacht achtergrond, cultuur, huidskleur, taal en nationaliteit?

Lessen over God

1. Jona wil Gods opdracht weigeren omdat Hij wist dat God barmhartig en genadig was. Jona wist van Gods verlangen om te vergeven waar mensen in oprecht berouw Hem zoeken en hun leven anders willen gaan inrichten. God was toornig op Jona omdat Jona Gods liefde niet wilde vertegenwoordigen. Jona was niet solidair met de God in wiens dienst hij stond.
2. God confronteerde Job met Zijn macht. Wij kunnen voor God niet vluchten. Hij doorgrondt ons door en door.
3. God laat Jona niet aan zijn doodslot over. Hij stuurt een vis. Hij zorgt voor uitredding. Jona komt tot berouw en roept in nood zijn God aan, en God antwoordt hem door de vis Jona te laten uitspuwen (2:10).
4. God wil Jona nog een les leren: wanneer Hij als de Barmhartige mensen wil redden, dan moet Jona zich ook uitstrekken naar die gezindheid. Wil ook hij een barmhartige worden?

Om over na te denken / gespreksvragen:

1. Toen Adam en Eva aan Gods woorden, liefde en goedheid twijfelden en luisterden naar satans influisteringen, viel de vertrouwelijke omgang met God uiteen. Lees Genesis 3:4-9.
Zijn er overeenkomsten met de geschiedenis van Jona?
In hoeverre was vluchten voor Adam en Eva ook niet mogelijk?
2. In Psalm 139 spreekt David over beklemmende emoties waarbij een mens zich voor God, voor het leven, voor alles wat daarbij hoort, wil verbergen.
Lees de verzen 1-12 en ga na wat hierin allemaal aan de orde komt. Aan het eind van de Psalm spreekt David uit dat hij een 'open boek' wil zijn. Hij legt verleden, heden en toekomst in Gods handen. Hij wil gekend worden. Zie de verzen 23-24.
Wat betekent dit voor ons?
3. Zacheüs was in een boom geklommen en zat verscholen tussen het blad. Toch roept Jezus hem naar beneden.
Wat zegt deze geschiedenis ons over Gods vergeving en barmhartigheid? Lees Lukas 19:1-10.
4. *'...de rechtvaardige zal door zijn geloof leven,'* (Habakuk 2:4).
Probeer eens te verwoorden wat dit concreet betekent.